

Ortadoğu

Etütleri

JOURNAL OF MIDDLE EASTERN STUDIES

ISSN: 1309-1557 E-ISSN: 2687-430X CİLT/VOL: 14 SAYI/NUMBER: 2 NİSAN/APRIL: 2022

Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi / Journal of Politics and International Relations

Uluslararası Hakemli Dergi / International Peer-Reviewed Journal

Yılda dört kez yayımlanır / Published quarterly

Yayın dili / Publishing Languages Türkçe, İngilizce, Arapça / Turkish, English, Arabic

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD / هيئة التحرير

Sahibi / Owner: Ortadoğu Araştırmaları Merkezi adına Prof.Dr. Ahmet Uysal

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor: Doç.Dr. İsmail Numan Telci

Editör/Editor: Doç.Dr. İsmail Numan Telci

Editör Yardımcısı/Assistant Editor: Doç. Dr. Mustafa Yetim

Editör Asistanları/Editorial Assistants: Emir Şefkatli

Alan Editörleri/Section Editors:

Körfez Çalışmaları/Gulf Studies: Gökhan Erel, ORSAM

Irak Çalışmaları/Iraq Studies: Bilgay Duman, ORSAM

Levant Çalışmaları/Levant Studies: Oytun Orhan, ORSAM

Kuzey Afrika Çalışmaları/North Africa Studies: Abdennour Toumi, ORSAM

Güvenlik/Security: Doç. Dr. Göktuğ Sönmez, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Kitap Değerlendirme Editörü/Book Review Editor: Ömer Behram Özdemir

Tercüme ve Redaksiyon İşlemleri/Translation&Editing:

İngilizce/Arapça Tercüme/English/Arabic Translation: Nasır Hacıoğlu

İngilizce Redaksiyon/English Proofreading: Easmin Eva Akter

Arapça Redaksiyon/ Arabic Proofreading: Dr. Watheq Al-Sadoon, ORSAM

Türkçe Redaksiyon/Turkish Proofreading: Begüm Akcaoğlu, ORSAM

İndeksler / indexed by / مصنفة من

Applied Social Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, Index Copernicus, International Bibliography of the Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA), Google Scholar, Asos İndeks, J-Gate, WorldCat, CEEOL, MIAR, JournalTOCs, İlahiyat Atıf Dizini

Makale Yükleme İçin / Submitting Your Articles: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ortetut>

İletişim veya İrtibat İçin / For Communication or Contact: ortadoguettutleri@orsam.org.tr

Yayın İdare Merkezi Head Office

ORSAM Ortadoğu Araştırmaları Merkezi - Center for Middle Eastern Studies

Mustafa Kemal Mahallesi 2128. Sok. No: 3 Çankaya / Ankara Türkiye / Turkey

info@orsam.org.tr | T: +90 850 888 15 20 F: + 90 312 430 39 48

Yerel Süreli Yayın | Ortadoğu Etütleri'ndeki makalelerde yer alan fikirler yalnızca yazarlarını bağlamaktadır.

The views expressed in Ortadoğu Etütleri (Middle Eastern Studies) bind exclusively their authors.

Tasarım-Baskı Hazırlık Karınca Creative

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 56/1 Kızılay / Ankara

Baskı Hazar Ofset Matbaacılık

Zübeyde Hanım, Kültür Çarşısı D:7/56-57, 06070 İskitler/Altındağ/Ankara

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD / الهيئة الاستشارية

Prof. Aristotle Kallis, Keele University, UK
Prof. Stephane A. Dudoignon, PSL Universite/EHESS/CETOBAC, FR
Prof. Emma Murphy, Durham University, UK
Prof. F. George Gause, Vermont University, ABD
Prof. Burhanettin Duran, İbn Haldun Üniversitesi, TR
Prof. Özden Zeynep Oktav, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TR
Prof. Berdal Aral, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TR
Prof. Mahir Nakip, Çankaya Üniversitesi, TR
Prof. Mehmet Şahin, Gazi Üniversitesi, TR
Prof. Özlem Tür, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, TR
Prof. Peter Mandaville, George Mason University, ABD
Prof. Dr. Birol Akgün, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Mehmet Akif Kireççi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Kemal İnat, Sakarya Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Cengiz Tomar, Ahmet Yesevi Üniversitesi, KZ
Prof. Dr. Bahgat Korany, American University of Cairo, EG

Prof. Dr. Fawaz Gerges, London School of Economics, UK
Prof. Dr. Tayyar Arı, Uludağ Üniversitesi, TR
Prof. Raymond Hinnebusch, St. Andrews University, UK
Prof. Tim Jacoby, Manchester University, UK
Prof. Dr. Muhittin Ataman, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Mesut Özcan, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TR
Prof. Tuncay Kardaş, Sakarya Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Alev Erkilet, İbn Haldun Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Erdem Özlük, Selçuk Üniversitesi, TR
Assoc. Prof. Katerina Dalacura, London School of Economics, UK
Doç. Dr. İbrahim Efe, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, TR
Doç. Dr. Gökhan Bozbaş, Necmettin Erbakan Üniversitesi, TR
Dr. Ali Bakir, Qatar University, Qatar
Dr. İsmail Sarı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TR
Dr. Muhammed Hüseyin Mercan, Marmara Üniversitesi, TR

SAYI HAKEMLERİ / REFEREE BOARD / لجنة الخبراء المحكمين

Prof. Dr. Adem Esen, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, TR
Dr. Öğr. Üyesi Hakan Sezgin Erkan, Nişantaşı Üniversitesi, TR
Dr. Öğr. Üyesi Tamer Kaşıkçı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, TR
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Sarı, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TR
Dr. Öğr. Üyesi Cansu Atılğan Pazvantoğlu, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, TR

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Özkan, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TR
Dr. Oğuz Giray, TR
Oytun Orhan, ORSAM, TR
Ömer Behram Özdemir, ORSAM, TR

İÇİNDEKİLER / CONTENTS / المحتويات

MAKALELER / ARTICLES / المقالات

Turgay DEMİR

149

Terör, Otonomi ve Aktörlük: PYD ve Sivil Savaş Kaynaklı Siyasal Fırsatların Kullanımı

Terror, Autonomy and Actorship: The PYD and Utilization of the Political Opportunities of A Civil War

الإرهاب والحكم الذاتي ولعب دور فاعل: حزب الاتحاد الديمقراطي واستغلال الفرص السياسية الناجمة عن الحرب الأهلية

Muharrem Hilmi ÖZEV & Zuleykha KAZIMOVA

179

Bilateral Relations of Russia with Eastern Mediterranean Countries in Terms of Soft Balancing Concept

Yumuşak Dengeleme Kavramı Açısından Rusya'nın Doğu Akdeniz Ülkeleriyle İkili İlişkileri

علاقات روسيا الثنائية مع دول شرق البحر المتوسط من حيث مفهوم التوازن الناعم

Nazlı KAZANOĞLU

207

Göç ve Girişimcilik: Mali Olmayan Müdahalelerin Suriyeli Girişimciler Üzerindeki Etkisi

Migration and Entrepreneurship: The Impact of Non-Financial Interventions on Syrian Entrepreneurs

الهجرة وريادة الأعمال: تأثير التدخلات غير المالية على رواد الأعمال السوريين

Mehmet DUMAN & Murat KASIMOĞLU & Server Sevil AKYÜREK

229

A New Global Leadership Paradigm In The 21st Century

21. Yüzyılda Yeni Bir Küresel Liderlik Paradigması

نموذج القيادة العالمية الجديد في القرن الحادي والعشرين

Hamdullah BAYCAR

257

Uluslararası Hukukta Devletin Tanınması Filistin ve IŞİD

Recognition of State in International Law Palestine and ISIS

الاعتراف بالدولة في القانون الدولي، فلسطين وداعش

Yusuf Can AYZ

263

IŞİD Nasıl Savaşır: Irak, Suriye, Libya ve Mısır'da Askerî Taktikler

How ISIS Fights: Military Tactics in Iraq, Syria, Libya and Egypt

كيف يحارب داعش: التكتيكات العسكرية في العراق وسوريا وليبيا ومصر

EDİTÖRDEN

Ortadoğu Etütleri'nin değerli okuyucuları, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) tarafından 2009 yılından beri yayımlanmakta olan dergimizin toplamda yirmi dokuzuncu sayısı olan, Cilt 14 Sayı 2'yi ilgililerinize sunmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Açık erişim modeliyle daha geniş kitlelere ulaşmaya çalışan dergimizde akademik anlamda nitelikli çalışmalarını arttırmaya yönelik gayretimiz devam ediyor. Geleneksel noktada dergimize gönderilen çalışmalar, internet sayfamızın ve makalelerin görüntülenmesine dair veriler ile Google Scholar tabanlı atıf istatistiklerinin sayısı dergimize gösterilen teveccühü ortaya koymaktadır. Artarak devam eden ilgiyi karşılamak için daha aktif ve yoğun çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Dergimizin önümüzdeki dönemde taranmaya başlayacağını umduğumuz ulusal ve uluslararası indekslerle birlikte bu teveccühün daha da artmasını bekliyoruz. Dolayısıyla artan talebi karşılamak üzere sayılarımızda niteliği önceleyerek daha fazla çalışmaya yer vermeyi amaçlıyoruz.

Elinizdeki sayıda (Cilt 14 Sayı 2); üç Türkçe ve bir İngilizce olmak üzere toplam 4 makale ve 2 kitap değerlendirmesi bulunmaktadır.

Bu sayımızın ilk makalesi Turgay Demir tarafından hazırlanmış olan “Terör, Otonomi ve Aktörlük: PYD ve Sivil Savaş Kaynaklı Siyasal Fırsatların Kullanımı” başlıklı Türkçe makaledir. Demir, makalesinde terör örgütü PYD'nin Suriye'de politik bir aktör hâline gelmesine katkıda bulunan sivil savaş kaynaklı fırsatları, “siyasal fırsatlar” kavramsal çerçevesi kapsamında değerlendirmektedir.

Dergimizin ikinci makalesi, Muharrem Hilmi Özev ve Zuleykha Kazımoğlu tarafından İngilizce kaleme alınan “Yumuşak Dengeleme Kavramı Açısından Rusya'nın Doğu Akdeniz Ülkeleriyle İkili İlişkileri” başlıklı çalışmadır. Bu makalede yazarlar, Doğu Akdeniz jeopolitiği içinde Rusya ve bölge ülkelerinin ilişkilerini incelemektedir.

“Göç ve Girişimcilik: Mali Olmayan Müdahalelerin Suriyeli Girişimciler Üzerindeki Etkisi” başlıklı Nazlı Kazanoğlu tarafından hazırlanan üçüncü makalede ise Türkiye'de bulunan Suriyeli KOBİ'lerin kendilerine yönelik tasarlanan eğitim, mentorluk ve ağ oluşturma gibi aktivitelerin faydaları ve olası eksiklikleri incelenmekte, yeni müdahale yöntemlerine ilişkin bir çerçeve çizilmektedir.

Derginin dördüncü ve son makalesi, Mehmet Duman, Murat Kasımoğlu ve Server Sevil Akyürek tarafından İngilizce kaleme alınan “21. Yüzyılda Yeni Bir Küresel Liderlik Paradigması” başlıklı çalışmadır. Makalede 21. yüzyıldaki liderlik modelleri ele alınmış, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın liderlik özellikleri incelenmiştir.

Bu sayıda iki farklı kitap değerlendirmesini ilgilerinize sunuyoruz. Bunlardan birincisi, Hamdullah Baycar’ın hazırlamış olduğu Ensar Muslu tarafından kaleme alınan “Uluslararası Hukukta Devletin Tanınması: Filistin ve İŞİD” başlıklı kitabın değerlendirmesidir. İkinci değerlendirme, Yusuf Can Ayaz’ın “İŞİD Nasıl Savaşır: Irak, Suriye, Libya ve Mısır’da Askerî Taktikler” (Omar Ashour) başlıklı kitap değerlendirmesidir.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle, iyi okumalar dileriz.

FOREWORD

Dear readers of Middle East Studies, we are happy to present you with Volume 14 Issue 2, the twenty-ninth issue of our journal in total, which has been published by the Center for Middle Eastern Studies (ORSAM) since 2009.

We continue our effort towards increasing academically qualified studies in our journal with the aim to reach wider audiences through an open access model. At this point, the level of studies sent to our Journal and the statistical data indicating the number of views of our articles, as well as the reference statistics from Google Scholar, manifest a high level of interest. We continue our efforts in a more active way to respond to this ever-increasing interest, and we expect that it will be even more profound with the inclusion of our journal in the national and international indices. Therefore, in order to meet the increasing demand, we aim to include more studies by prioritizing quality in our journal.

In this new issue (Volume 14, Issue 2), there are a total of 4 articles and 2 book reviews, three in Turkish and one in English.

The first article of this issue is the Turkish article titled “Terror, Autonomy and Actorship: The PYD and Utilization of the Political Opportunities of A Civil War” prepared by Turgay Demir. In his article, Demir, based on the conceptual framework of “political opportunities,” evaluates the opportunities created in the environment of the civil war that helped the terrorist organization PYD become a political actor in Syria.

The second article of our journal is titled “Russia’s Bilateral Relations with Eastern Mediterranean Countries in terms of Soft Balancing Concept” and written by Muharrem Hilmi Özev and Zuleykha Kazımova in English. In this article, the authors examine the relations between Russia and the countries of the region in the context of Eastern Mediterranean geopolitics.

The third article is titled “Migration and Entrepreneurship: The Impact of Non-Financial Interventions on Syrian Entrepreneurs” by Nazlı Kazanoğlu. In the article, the benefits and possible shortcomings of activities such as training, mentoring, and networking designed for Syrian SMEs in Türkiye are examined, and a frame for new methods of intervention is drawn.

The fourth and final article of the journal is “A New Global Leadership Paradigm in the 21st Century,” written in English by Mehmet Duman, Murat

Kasımoğlu and Server Sevil Akyürek . In the article, leadership models in the 21st century are discussed, and the leadership characteristics of President Recep Tayyip Erdoğan are examined.

In this issue, we present two different book reviews to your attention. The first one is in the book written by Ensar Muslu and titled “Recognition of the State in International Law: Palestine and ISIS”, prepared by Hamdullah Baycar. The second review is done by Yusuf Can Ayaz about the book titled “How ISIS Fights: Military Tactics in Iraq, Syria, Libya, and Egypt” written by Omar Ashour.

Hoping to meet you again with the next issue, and we wish you a good reading.

من المحرر

من المحرر

قراء مجلة دراسات الشرق الأوسط الكرام،

يسرنا أن نقدم لكم العدد الثاني من المجلد الرابع عشر وهو العدد التاسع والعشرين من مجلتنا التي تصدر عن مركز دراسات الشرق الأوسط (أورسام ORSAM) منذ العام 2009.

إننا نبذل جهوداً حثيثة من أجل زيادة الدراسات النوعية في مجلتنا التي نسعى لإيصالها إلى أكبر عدد من القراء عبر نموذج الوصول المفتوح. كما أن الدراسات التي يتم إرسالها إلى مجلتنا وبيانات الاطلاع على موقعنا على الإنترنت وعلى مقالاتنا المنشورة علاوة على إحصائيات محرك البحث العلمي "غوغل سكولار"، تبين لنا درجة الاهتمام والتوجه نحو مجلتنا. ونحن من جانبنا نواصل جهودنا الفعالة والمكثفة من أجل أن نكون على مستوى هذا الاهتمام المتزايد باستمرار. ونثق بأن هذا الاهتمام سيزداد مع المؤشرات المحلية والدولية التي نأمل في بدء مسحها في مجلتنا خلال الفترة المقبلة. لذلك نهدف إلى تكثيف جهودنا من خلال إعطاء الأولوية لرفع جودة ونوعية الدراسات في الأعداد المقبلة من أجل تلبية الطلب المتزايد.

هذا العدد الذي في متناولكم (العدد الثاني من المجلد الرابع عشر) يحتوي على 4 مقالات، ثلاث منها باللغة التركية وواحدة باللغة الإنجليزية، إضافة إلى مقالتين تقييم كتب.

المقال الأول في عددنا هذا هو باللغة التركية بعنوان "الإرهاب والحكم الذاتي ولعب دور فاعل: حزب الاتحاد الديمقراطي واستغلال الفرص السياسية الناجمة عن الحرب الأهلية" بقلم تورغاي دمير. ويتناول الكاتب دمير في هذا المقال تقييم الفرص السياسية التي نجمت عن الحرب الأهلية في تحوّل حزب الاتحاد الديمقراطي الإرهابي إلى فاعل سياسي في سوريا، في نطاق الإطار المفاهيمي "للفرص السياسية".

المقالة الثانية لمجلتنا هي دراسة بعنوان "علاقات روسيا الثنائية مع دول شرق البحر المتوسط من حيث مفهوم التوازن الناعم"، والتي كتبها محرم حلمي اوزيف وزليخة كازيموفا باللغة الإنجليزية. يبحث المؤلفون في هذه المقالة علاقات روسيا مع دول المنطقة ضمن الجغرافيا السياسية لشرق المتوسط.

أما المقال الثالث فهو بقلم الدكتورة نازلي قازانجي أوغلو بعنوان "الهجرة وريادة الأعمال: تأثير التداخلات غير المالية على رواد الأعمال السوريين"، فيتناول الفوائد والنواقص المحتملة للأنشطة مثل التدريب والتوجيه وتشكيل الشبكات للشركات السورية الصغيرة والمتوسطة (KOBİ) في تركيا، ورسم إطار لأساليب التدخل الجديدة.

أما المقال الرابع والأخير في هذا العدد، فهو باللغة الإنجليزية بقلم محمد دومان ومحمد قاسم أوغلو وسرفار سيفيل أكيوريك وبعنوان "نموذج القيادة العالمية الجديد في القرن الحادي والعشرين". ويتناول المقال نماذج القيادة في القرن الحادي والعشرين ودراسة المواصفات القيادية للرئيس رجب طيب أردوغان.

كما نقدم لكم في هذا العدد مقالين لتقييم كتب. الكتاب الأول بقلم أنصار موصلو وأعد تقييمه حمد الله بايكار، وهو بعنوان "الاعتراف بالدولة في القانون الدولي، فلسطين وداعش". أما الكتاب الثاني فهو بقلم عمر عاشور وأعد تقييمه يوسف جان أياز، وهو بعنوان "كيف يحارب داعش: التكتيكات العسكرية في العراق وسوريا وليبيا ومصر".

نتمنى لكم قراءة مفيدة مع أمنياتنا باللقاء في العدد المقبل.

Ortadoğu

E t ü t l e r i

MAKALELER

ARTICLES / مقالات

Terör, Otonomi ve Aktörlük: PYD ve Sivil Savaş Kaynaklı Siyasal Fırsatların Kullanımı

Turgay DEMİR*

Geliş tarihi: 13/06/2022

Kabul tarihi: 03/10/2022

Atf: Demir, T., “Terör, Otonomi ve Aktörlük: PYD ve Sivil Savaş Kaynaklı Siyasal Fırsatların Kullanımı”, Ortadoğu Etütleri, 14-2 (2022): 149-177

DOI: 10.47932/ortetut.1129996

Öz: Suriye Kürtleri sivil savaşa kadar uluslararası arenada az bilinen bir etnik azınlık konumundadır. 2011 yılında patlak veren iç savaş Kürtler açısından bazı fırsatlar ortaya çıkarmıştır. Bu makalenin amacı; terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olan Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) Suriye'de devlet-dışı bir aktör hâline gelme sürecinde katkıları bulunan sivil savaş kaynaklı fırsatları, “siyasal fırsatlar” kavramsal çerçevesi kapsamında değerlendirmektir. Makale temel olarak, Suriye sivil savaşının ilk beş yılında PYD için üç kritik siyasal fırsatın ortaya çıktığını ve bu fırsatlar aracılığıyla PYD'nin ülkede devlet-dışı bir aktör hâline gelerek siyasal bir aktör olmak adına çaba harcamaya başladığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu fırsatlar sırasıyla Mart 2011'de iç çatışmaların başlaması, Temmuz 2012'de Suriye rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmesi ve Eylül 2014'te IŞİD'in Ayn el-Arap yerleşimini kuşatmasıdır. Makale, Suriye sivil savaşının ilk beş yılında ortaya çıkan fırsatları siyasal fırsatlar kavramsal çerçevesi kapsamında değerlendirmekte ve bu fırsatların PYD'nin bir devlet-dışı aktör hâline gelmesinde oynadığı rolleri ampirik olarak analiz etmektedir. Bu hâliyle makale Türkçe akademik literatürde PYD'nin Suriye'de (sahada) aktörleşmesiyle ilgili yapılan tartışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Fırsatlar, Suriye Sivil Savaşı, PYD, PKK, IŞİD

* Turgay Demir: Öğr. Görevlisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi-TR, turgay.demir@erdogan.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6526-0784

Terror, Autonomy and Actorship: The PYD and Utilization of the Political Opportunities of A Civil War

Turgay DEMİR*

Received: 13/06/2022

Accepted: 03/10/2022

Citation: Demir, T., “Terror, Autonomy and Actorship: The PYD and Utilization of the Political Opportunities of A Civil War”, Middle Eastern Studies, 14-2 (2022): 149-177

DOI: 10.47932/ortetut.1129996

Abstract: The Syrian Kurds were almost a little-known minority in the international plethora, particularly before the Syrian civil war. Following the outbreak of the conflict, Kurds had some unprecedented opportunities. The purpose of this article is to assess these opportunities, which led the Democratic Union Party (PYD), the Syrian affiliate of the terrorist organisation, the Kurdistan Workers’ Party (PKK), to become a non-state actor in Syria under the concept of political opportunities. The article argues that there were three critical political opportunities for the PYD during the first five years of the civil war, and by seizing these opportunities, the PYD became a non-state actor in Syria. They were the outbreak of the Syrian conflict in March 2011, the withdrawal of the Syrian government forces from northern Syria in July 2012, and the DAESH siege on Kobane in September 2014. By empirically analysing these developments and conceptualising them in the context of political opportunities, the article aims to contribute to the academic literature in Türkiye that discusses the reasons how the PYD became a non-state actor in Syria.

Keywords: Political Opportunities, Syrian Civil War, PYD, PKK, DAESH

* Turgay Demir: Lecturer, Recep Tayyip Erdoğan University-TR, turgay.demir@erdogan.edu.tr ORCID: 0000-0001-6526-0784

الإرهاب والحكم الذاتي ولعب دور فاعل: حزب الاتحاد الديمقراطي واستغلال الفرص السياسية الناجمة عن الحرب الأهلية

تورغاي دمير *

تاريخ الاستلام: 2022/06/13 تاريخ القبول: 2022/06/03

اقتباس: دمير، ت.، "الإرهاب والحكم الذاتي ولعب دور فاعل: حزب الاتحاد الديمقراطي واستغلال الفرص السياسية الناجمة عن الحرب الأهلية"، دراسات الشرق الأوسط، 14-2 (2022):149-177

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1129996

الملخص

كان الأكراد السوريون يعتبرون أقلية عرقية غير معروفة على الساحة الدولية حتى الحرب الأهلية. إلا أن الحرب الأهلية التي اندلعت في عام 2011 خلقت بعض الفرص بالنسبة للأكراد. يتناول هذا المقال تقييم الفرص الناجمة عن الحرب الأهلية والتي ساهمت في مرحلة تحوّل حزب الاتحاد الديمقراطي الذراع السوري للتنظيم الإرهابي حزب العمال الكردستاني إلى «فاعل من خارج إطار الدولة» في سوريا، وذلك ضمن الإطار المفاهيمي لـ«الفرص السياسية». حيث يحاول هذا المقال بشكل أساسي إظهار أن الحرب الأهلية السورية في سنواتها الخمس الأولى قدمت ثلاث فرص سياسية هامة لحزب الاتحاد الديمقراطي، وأن حزب الاتحاد الديمقراطي استفاد من هذه الفرص وبدأ في بذل الجهود ليتحوّل إلى لاعب سياسي من خلال أن يصبح «فاعل من خارج إطار الدولة» في سوريا. هذه الفرص هي بداية الصراعات الداخلية في مارس/ آذار 2011، وانسحاب قوات النظام السوري من شمال البلاد في يوليو/ تموز 2012، والحصار الذي قامت به داعش على مدينة عين العرب (كوباني) في سبتمبر/ أيلول 2014. كما يعمل هذا المقال على تقييم الفرص التي ظهرت في السنوات الخمس الأولى من الحرب الأهلية السورية في نطاق الإطار المفاهيمي للفرص السياسية، إضافة إلى تحليل الدور الذي لعبته هذه الفرص في مرحلة تحوّل حزب الاتحاد الديمقراطي إلى فاعل غير حكومي. وبذلك، فإن المقال يهدف إلى تقديم مساهمة إضافية إلى مناقشات الأدبيات الأكاديمية التركية حول تحوّل حزب الاتحاد الديمقراطي إلى فاعل (في الميدان) في سوريا.

الكلمات المفتاحية: الفرص السياسية، الحرب الأهلية السورية، حزب الاتحاد الديمقراطي، حزب العمال الكردستاني، داعش.

* تورغاي دمير: عضو هيئة تدريس، جامعة رجب طيب أردوغان-تركيا، turgay.demir@erdogan.edu.tr
رقم أوركيد: 0000-0001-6526-0784

I. Giriş

Suriye sivil savaşı öncesinde Kürtler uluslararası arenada az bilinen bir etnik azınlık konumundadır.¹ Fakat ülkede iç çatışmaların başlaması ve sivil savaşa dönüşmesiyle birlikte, özellikle savaşın ilk beş yılında PYD için bazı tarihi fırsatlar ortaya çıkmış ve bu fırsatlar PYD'nin uluslararası arenadaki görünürlüğünü arttırmıştır. Bu makalenin amacı; terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olan PYD'nin devlet-dışı bir aktör hâline gelmesinde sivil savaştan kaynaklı siyasal fırsatların rolünü ampirik bir biçimde analiz etmektir. Türkçe literatürde Suriye Kürtleri üzerine yapılan akademik çalışmalara bakıldığında, özellikle sivil savaş sonrasında bir çeşitlenme olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Kürt kimliği² ve vatandaşlık³ konuları ve Suriye Kürtlerinin Türkiye'deki Kürtlerle olan bağları/ilişkilerine⁴ dair çalışmalar ortaya çıkmıştır.

2014 yılı sonrasında Suriye'de ortaya çıkan yeni gelişmeler, Türk literatüründe PYD üzerine yapılan çalışmaları etkilemiş ve daha detaylı hâle getirmiştir. Özellikle IŞİD'in ortaya çıkması ve PYD'nin bu durumu zamanla fırsata çevirme girişimleri göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe literatürün PYD'ye olan ilgisinin daha da arttığı görülmektedir. Bu kapsamda literatürde, PYD ile ilgili üç yeni çalışma alanı karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki PYD'nin büyük güçler Rusya⁵ ve ABD⁶ ile olan ilişkilerine yoğunlaşmaktadır. İkinci araştırma alanının ise PYD'nin, Türkiye'deki Kürt sorunu⁷, Türk dış politikası ve Türkiye'nin terörle mücadele merkezli Suriye politikasındaki yerine⁸ odaklandığı görülmektedir. Son çalışma alanı ise PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelmesine olanak sağlayan potansiyel sebepleri

- 1 Michael Gunter, *Out of nowhere: The Kurds of Syria in peace and war*, London: Hurst Publishers, 2014, s. 1.
- 2 Gözde Demirel, "Terör Örgütlerinin Kimlik İnşasında Etkisi: PYD-YPG ve Suriye'de Kürt Kimliği", *Ulusa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2017, s. 25-41.
- 3 Nevzat Bingöl, *Suriye'nin Kimliksizleri Kürtler*, Do Yayınları, 2013.
- 4 Vahap Uluç, "Suriye Kürtleri: Türkiye Kürtleri'nin Devamı", *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 1, Nisan 2016, s. 191-223; Serhat Erkmen, "Türkiye ve Suriyeli Kürtler: Güven Bunalımı, Tıkanmışlık ve Bir Arada Yaşama", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 4, Sayı 47, 2012, s. 18-29.
- 5 Cuma Çotlu, "Rusya'nın Suriye Politikasında Kürtlerin Yeri", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, 2017, s. 291-304; Salih Yılmaz, "Rusya'nın Ortadoğu'da Kürt Kozu ve PYD Politikası", *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl 22, Sayı 86, 2016, s. 773 – 788.
- 6 M. Seyfettin Erol ve K. Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2018, s. 14-45.
- 7 Özlem Kayhan Pusane, "Türkiye'nin Kürt Sorunu: Arap Baharı ile Değişen Yurtiçi ve Bölgesel Dinamikler", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 11, Sayı 41, Bahar 2014, s. 115-138.
- 8 Recep Kaya, "Harekâtlar Ekseninde Türkiye'nin Suriye'de Terörle Mücadelesi", *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2020, s. 143-165; D. Şafak Polat, "Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 33, 2020, s. 53-96.

açıklamaya çalışmaktadır.⁹ Bu kapsamda bir süreç analizi yapıldığı ve sürece muhtemel olarak katkıda bulunan faktörlere kafa yorulduğu görülmektedir. Bu makale işbu çalışma alanına katkı yapmayı hedeflemektedir.

PYD'nin devlet-dışı bir aktör hâline gelmesini tartışan çalışmalarda, PYD'nin izlemiş olduğu iç savaş stratejilerinin ve özellikle ABD ile IŞİD'e karşı mücadele kapsamında yapmış olduğu iş birliğinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir.¹⁰ Bu konuda en kapsamlı çalışmanın ise uluslararası ilişkiler literatüründeki “devlet dışı aktörlük” kavramsal çerçevesi aracılığıyla yapıldığı ve 2011-2014 yılları arasına odaklandığı, bu dönemde PYD'nin aktörleşmesine katkıda bulunan, yerel, bölgesel ve küresel gelişmelerin değerlendirildiği görülmektedir.¹¹ Makale hâlihazırdaki bu literatüre, PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelmesinde Suriye sivil savaşından kaynaklı fırsatların “siyasal fırsatlar” kavramı kapsamında değerlendirilmesi yoluyla farklı bir bakış açısı getirerek ve Mart 2011'den Mart 2016'ya kadar olan zaman dilimine odaklanarak katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. PYD ile ilgili İngilizce literatürde uzmanların Mart 2011'de Suriye'de başlayan iç çatışmayı¹², Suriye rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden Temmuz 2012'de çekilmelerini¹³ ve IŞİD'in 2014 Eylül'ünde gerçekleştirdiği Ayn el-Arap kuşatmasını¹⁴ PYD için üstü kapalı birer fırsat olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bu kapsamda makale, genel kabul gören bu fırsatları, siyasal fırsatlar kavramı aracılığıyla ele almakta PYD'li temsilcilerin yapmış oldukları açıklamaları (söylemleri) İngilizce internet kaynakları aracılığıyla inceleyerek ampirik olarak analiz etmektedir. Sonuç olarak makale, Mart 2011'de patlak veren Suriye iç çatışmasının, Temmuz 2012'de Suriye rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmelerinin ve IŞİD'in Ayn el-Arap kuşatmasının PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelmesinde rol oynayan üç temel siyasi fırsat olduğunu iddia etmektedir. Bu kapsamda, öncelikle “siyasal fırsat” kavramı ve kavramın PYD ile ilgili gelişmelere nasıl uyarlanacağı tartışılacaktır. Sonrasında,

9 İbrahim Kerman ve Ertan Efegil, “Terör Örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de İzlediği İç Savaş Stratejisinin Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2017, s. 162-198; Ö. Göksel İşyar, “Suriye İç Savaşı'nda PYD'nin Aktörleşmesinin Başlıca Nedenleri”, *Bilge Strateji*, Cilt 9, Sayı 16, Bahar 2017, s. 33-67.

10 Kerman ve Efegil, *a.g.e.*, s. 162.

11 İşyar, *a.g.e.*, s. 33-67.

12 Harriet Allsopp, “The Kurdish Autonomy Bid in Syria: Challenges and Reactions”, In Ahmed, M.M., and Gunter, M.M. (eds.), *The Kurdish Spring: Geopolitical Changes and the Kurds*, Mazda Publishers: Costa Mesa, California, 2013, s. 221.

13 Allsopp, *a.g.e.*, s. 221.

14 Vittoria Federici, “The Rise of Rojava: Kurdish Autonomy in the Syrian Conflict”, *SAIS Review of International Affairs* Vol 35, No 2, 2015, s. 82.; Harriet Allsopp, *The Kurds of Syria: Political Parties and Identity in the Middle East*, I.B. Tauris, 2015, s. 24-28; Mehmet Orhan, “Transborder Violence: the PKK in Turkey, Syria and Iraq”, *Dynamics of Asymmetric Conflict*, Vol 7, No 1, 2014, s. 33.

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışından iç çatışmaların başlangıcına kadar Suriye Kürtleri ve ülkedeki Kürt hareketleriyle ilgili kilit gelişmeler özetlenecektir. Bu özet sivil savaşla birlikte, özellikle PYD'nin elde ettiği fırsatları anlamak açısından önemlidir. Sonrasında, her bir fırsat kendi içerisinde ampirik olarak değerlendirilip tartışılacaktır.

2. Siyasi Fırsat Kavramı

Suriye'de sivil savaştan kaynaklı siyasi fırsatların PYD'nin devlet dışı bir aktör hâline gelmesi üzerindeki etkileri değerlendirilmeden önce, siyasi fırsat kavramına açıklık getirilmesi gerekmektedir. Genel itibarıyla siyasal fırsat kavramı, toplumsal hareketlilik teorileri uzmanları tarafından kullanılmaktadır. "Siyasal fırsat yapıları" kavramını 1973 yılında ilk kez Peter Eisinger dile getirmiş ve kavramı Amerika'daki yerel bir hareketin protesto davranışını açıklamak amacıyla kullanmıştır.¹⁵ Toplumsal hareketlilik teorileri literatürüne bakıldığında, yapılan çalışmaların siyasal fırsatlar kavramını farklı ülkelerde ortaya çıkan farklı toplumsal hareketleri açıklamak, fırsatların kullanımı aracılığıyla hareketlerin protesto davranışlarına açıklık getirmek veya siyasal süreç teorilerini açıklamak için kullandıkları görülmektedir. Bu konularda çalışan uzmanlar, siyasal fırsatlar kavramını kullanırken yapısal faktörlere, yani ülkelerin siyasal sistemlerine, kurumlarına, siyasal elitlerine (onlar arasındaki görüş birliği veya ayrılıklarına), ülkelerin siyasal sistemlerinin toplumsal hareketlerin taleplerine açıklıkları konusuna ve toplumsal hareketlerin mobilize olmalarında rol oynayan güçlü müttetiklerin, destek gruplarının veya sosyal ağların rollerine odaklanmışlardır.¹⁶

Bu literatürdeki kullanımına bakıldığında, siyasal fırsatlar kavramıyla ilgili bazı önemli noktaların tartışılması ve yeniden açıklanması gerekmektedir. Bunlardan ilki, siyasal fırsatlar kavramının genellikle çekişmeci siyaset kapsamında toplumsal hareketlerin huzursuzluklarının ve protesto davranışlarının mobilize olmalarındaki etkilerini ve ortaya çıkan yeni siyasal atmosferin

15 Peter K. Eisinger, "The Conditions of Protest Behavior in American Cities", *American Political Science Review* Vol 67, No 1, March 1973, s. 11-28.

16 Bakınız, Charles, D. Brockett, "The Structure of Political Opportunities and Peasant Mobilisation in Central America", *Comparative Politics*, Vol 23, No 3, 1991, s. 253-274; Sidney Tarrow, "States and opportunities: The political structuring of social movements." In: McAdam, D. McCharty, J. and Zald, M.N. ed. *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing, and Cultural Framings*, Cambridge University Press, 1996, s. 41-61; Ruud Koopmans, "Political Opportunity. Structure. Some Splitting to Balance the Lumping", *Sociological Forum*, Vol 14, No 1, March 1999, s. 93-10; Reese Ellen and Elvia Ramirez, "The New Ethnic Politics of Welfare: Struggles Over Legal Immigrants' Rights to Welfare in California", *Journal of Poverty*, Vol 6, No 3, 2002, s. 29-62; Charles D. Brockett, *Political Movements and Violence in Central America*, Cambridge University Press, 2015.

toplumsal hareketlerin eylemlerinin başarısına etkilerini açıklamaya çalışmaktadır.¹⁷ Ancak siyasal fırsat kavramı bu konular dışında başka durumların açıklanması için de kullanılabilir. Mevcut literatürdeki bu kullanım, başka olayları açıklamaya fırsat vermemektedir. Bu yüzden makale, siyasal fırsatlar kavramını, PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelme sürecini açıklamak için kullanacaktır. İkinci nokta, toplumsal hareketlilik teorileri literatüründe, “siyasal fırsat yapıları”, “siyasal fırsat” ve “fırsat” kavramları eş anlamlı olmasalar bile kavram karmaşasına sebebiyet verecek biçimde birbirleri yerine sanki eş anlamlı kavramlarmış gibi kullanılmaktadır.¹⁸ Son olarak, literatürdeki “siyasal fırsat yapıları” kavramı içerisindeki “yapı” kelimesi, ciddi anlamda problem oluşturmaktadır. Kelime uzmanlar tarafından göreceli olarak zaman içinde değişmeyen/sabit ve aktörlerin kontrolü dışında ortaya çıkan faktörlere vurgu yapmaktadır.¹⁹ Fakat bu durum her olay için geçerli değildir ve siyasal fırsatlar zamana, yere, şartlara ve olaylara bağlı olarak ortaya çıkabilir, değişebilir veya ortadan kaybolabilirler.²⁰ Bu türden bir yaklaşım, aynı anda bir faktörün hem bir “yapı” hem de bir “fırsat” olarak değerlendirilemeyeceği sonucunu doğurmaktadır.²¹ PYD'nin Suriye'de devlet-dışı bir aktör hâline gelmesini inceleyen bu makalede “siyasal fırsat yapıları” kavramından ziyade “siyasal fırsatların konfigürasyonu” kavramı kullanılacaktır. Charles Brockett'in deyiimiyle, “siyasal fırsatların konfigürasyonu”, yapısalcı bir yaklaşımla kavramsallaştırılmakta, varlıkları ise bu fırsatları kavramsallaştıran araştırmacıların veya durumdan etkilenen aktörlerin fırsatların varlığını algılamalarıyla yakından ilişkilidir.²²

Kavramla ilgili son bir nokta ise fırsatların nasıl “siyasal fırsatlar” olarak yorumlanabileceği konusudur. Bu konunun daha anlaşılabilir olması adına şu iki yöntem takip edilecektir. Birincisi, Suriye sivil savaşı kapsamında PYD için ortaya çıkan fırsatlar, “siyasal fırsatların konfigürasyonu” olarak kavramsallaştırılacaktır. İkincisi, siyasal fırsatlara sübjektif açıdan yaklaşan ve fırsatların konunun temel aktörleri tarafından da fırsat olarak algılanması koşuluyla birer siyasal fırsat hâline gelebileceğini savunan toplumsal hareketlilik teorisi

17 Karl Dieter Opp, *Theories of political protest and social movements: A multidisciplinary introduction, critique, and synthesis*, Routledge; 2015, s. 161; Doug McAdam, *Political Process and the Development of Black Insurgency 1930-1970*, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1982, s. 42-43.

18 Opp, *a.g.e.*, s. 167-178.

19 Jeff Goodwin, James M. Jasper and Jaswinder Khattri, “Caught in a Winding, Snarling Vine: The Structural Bias of Political Process Theory”, *Sociological Forum*, Vol 14, No 1, March 1999, s. 29.

20 Charles D. Brockett, *Political Movements and Violence in Central America*, Cambridge University Press, 2015, s. 15-16.

21 Orhan, *a.g.e.*, s. 31.

22 Brockett, *a.g.e.*, s. 16.

yaklaşımının uygulanması olacaktır. Çünkü konfigürasyonlar, bazı zaman dilimlerinde siyasal aktörlerin kendileri için hareket alanı buldukları birer fırsat penceresi olarak adlandırılan ve siyasal atmosferde ortaya çıkan değişimler sonucu meydana gelen yeni gelişmelerin gruplanarak kendilerine önem atfedilmesini sağlarlar.²³ Siyasal fırsatlar kavramına sübjektif açıdan yaklaşmak, bize zamanla değişen politik şartlara/durumlara bağlı olarak ortaya çıkan değişimleri ve özellikle bu değişimlerin incelenen aktörlerin başarıya dair beklentilerinde ve hedeflerini başarma konusunda ortaya çıkardığı olumlu değişimleri anlamamıza yardımcı olacaktır.²⁴ İç çatışmalar, savaşlar, ayaklanmalar veya bölgesel düzeydeki krizler, PKK terör örgütü gibi sınır ötesi bağlantıları bulunan devlet dışı örgütlerin kendilerine yeni alanlar bulmak veya meşruiyet kazanmak adına bazı siyasal fırsatlar sunabilmektedir.²⁵ Suriye’de sivil savaştan kaynaklı değişen siyasal ortamının, Mart 2011’den Mart 2016’ya kadar PKK’nın Suriye kolu olan PYD için de bazı siyasal fırsatlar ortaya çıkardığı görülmektedir.

Analize başlamadan önce, siyasal fırsatlar kavramının PYD’nin Suriye’de devlet dışı bir aktör hâline gelmesindeki katkıları açısından nasıl uygulanacağını açıklamak gerekmektedir. Opp’un deyimiyle bir fırsatın siyasal fırsat kabul edilip değerlendirilebilmesi için öncelikle bu fırsattan etkilenen aktörlerin hedeflerinin neler olduğu açık bir biçimde ortaya konmalıdır. Bu durum ise incelenecek her bir olay için bağımlı ve bağımsız değişkenlerin belirlenmesi ve bunlar arasındaki ilişkilerin gösterilmesiyle gerçekleştirilebilir. Diğer bir deyişle, siyasal bir fırsat olarak değerlendirilmiş bir durumun, bu durumdan etkilenen aktörlerin hedeflerini, başarıya ulaşmalarını ne ölçüde etkiledikleri veya hedeflerinde olumlu anlamda herhangi bir değişim olup olmadığı ortaya koyulmalıdır.²⁶ PYD’nin Suriye’de devlet dışı bir aktör hâline gelmesini açıklamaya çalışan bu makale, sivil savaş sebebiyle ortaya çıkan faktörleri, bağımsız değişkenler olarak ele almaktadır. Bu değişkenlere bağımlı olarak ortaya çıkan ve PYD’nin hedeflerinde değişim yaşanmasına neden olan politik değişimler ise bağımlı değişkenler olarak ele alınacaktır. Mart 2011’den Mart 2016’ya kadar olan süreçte bağımsız değişkenler olarak rol oynayan ve konfigürasyonu gerçekleştirilen üç siyasi fırsat bulunmaktadır. Bunlar, Mart 2011’de iç çatışmaların başlaması, Temmuz 2012’de Suriye askerî güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmesi ve Eylül 2014’teki Ayn el-Arap kuşatmasıdır. Buna paralel olarak, bağımlı değişkenler, bu gelişmelerin PYD’nin politika-

23 Orhan, *a.g.e.*, s. 31.

24 Opp, *a.g.e.*, s. 170.

25 Orhan, *a.g.e.*, s. 30.

26 Opp, *a.g.e.*, s. 162.

larında ve hedeflerinde ortaya çıkan değişimlere odaklanmaktadır. PYD için değerlendirilen tüm bu fırsatların daha iyi anlaşılabilmesi adına, Suriye’deki Kürt hareketleri ve Kürt siyasetinin Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılışından Mart 2011’e kadar olan süreçte yaşadığı gelişmelerin kısaca özetlenmesi önemlidir.

3. Osmanlı İmparatorluğu’ndan Suriye’deki Çatışmaların Başlangıcına Kadar Suriye Kürtleri

Suriye Kürtlerinin büyük çoğunluğu ülkenin kuzeyinde, Türkiye sınırı boyunca uzanan Kürt Dağı (Afrin), Ayn el-Arap ve Cezire bölgelerinde, bazıları ise Şam, Halep ve Hama’da yaşamaktadır.²⁷ Genel itibarıyla Kürtler, Suriye nüfusunun yaklaşık %10’ununu oluşturan ülkedeki en büyük etnik azınlık konumundadır.²⁸ 1920’lere geldiğinde Suriye’deki siyasal atmosfer Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşü, azınlıkların korunmasına yönelik uluslararası yaklaşımlar ve Fransız sömürge yönetiminin ülkede hâkimiyet kurmasına bağlı olarak değişiklik göstermiştir.²⁹ Osmanlı İmparatorluğu sonrasında Suriye, 1920’den 1946’ya kadar Fransız sömürge yönetiminde kalmıştır. Bu dönem ulusçuluk (ulus-devlet) hareketlerinin dünya genelinde yükselişe geçtiği dönemdir ve bu hareketler Türk ve Arap milliyetçiliği akımlarını tetiklemiş ve Suriye’deki Fransız yönetimini bir hayli etkilemiştir. Suriye Arapları arasında yükselişe geçen milliyetçiliği minimal düzeyde tutmak için Fransız yönetimi “böl ve yönet” politikası izlemiştir.³⁰ Bu politikayı desteklemek ve Suriye Arapları arasında milliyetçiliğin etkilerini kırmak için milliyetçilik düşüncesinin Kürtler arasında yayılmasına müsaade edilmiştir.³¹ Bu durumun doğal bir sonucu olarak 1920’lerden 1957’de Suriye’de kurulan ilk Kürt siyasal partiye kadar, dini veya milliyetçilik motifli bazı organizasyonlar ve hareketler ülkedeki Kürt siyasetini ve siyasi hareketini etkilemişlerdir. Bunlardan bazıları, Hoybun, 1937 Cezire Kürt-Hristiyan özerklik hareketi, Kürt Dağı’nın Moroud’u hareketi ve Suriye Komünist Partisi’dir.³²

Suriye’deki Kürt sorununun kökenleri, ülkenin Fransa’dan bağımsızlığını elde etmesini takiben Arap milliyetçiliğinin yükselişe geçtiği ve Suriye ulus devleti inşası sürecinin başladığı 1960’lı yıllara dayanmaktadır.³³ 1946’dan 1963’te Baas iktidarlarının başlangıcına kadar olan dönemde, Suriye siyase-

27 Gunter, *a.g.e.*, s. 8-9.

28 Gunter, *a.g.e.*, s. 2.

29 Jordi Tejel, *Syria’s Kurds: History, Politics and Society*, Abingdon: Routledge, 2009, s. 12.

30 Tejel, *a.g.e.*, s. 16.

31 Allsopp, *a.g.e.*, s. 49.

32 *A.g.e.*, s. 53-69.

33 Tejel, *a.g.e.*, s. 38-52.

tinde ordu etkin rol oynamış ve Hüsnü Zaim, Sami el-Hannawi ve Edip Şişekli gibi asker kökenli yeni siyasi elitler darbeler yoluyla ülkede gücü ellerinde toplamışlardır. Bu yeni elitlerin, Türkiye’deki Kemalist hükûmetten etkilenerek Suriye toplumunu dönüştürme ve ülkenin siyasal sistemini güçlü bir lider etrafında kurgulama çabasında oldukları görülmektedir.³⁴ Bu gelişmeler Suriye’deki Kürt siyasal hareketini ciddi anlamda etkilemiş ve Kürtlerle Araplar arasında ciddi bir çekişmeye neden olmuştur.³⁵ Bu durum Suriye Kürdistan Demokrat Partisi’nin kurulmasında da önemli bir etkiye sahiptir. Dönem itibarıyla bazı Kürt siyasetçiler, Kürtlerin haklarını Suriye parlamentosunda bireysel olarak savunmuş fakat Kürtler parlamentoda yeteri kadar temsil edilemeyip seslerini duyuramama endişeleri taşımışlar ve sonuçta bir Kürt siyasal partisi kurma beklentisi ve gerekliliği ortaya çıkmıştır.³⁶ Ayrıca bu dönemde Kürtlere karşı etkisini fazlasıyla hissettiren Suriye devlet politikaları,³⁷ ciddi anlamda yükselişe geçen Arap milliyetçiliği ve Kürtlerin Arap milliyetçisi bir hükûmet tarafından yönetilme endişeleri, onları bir parti kurmaya sevk etmiş ve sonuç olarak Suriye Kürdistan Demokrat Partisi, Irak’takinin siyasi bir kolu olarak 14 Haziran 1957’de kurulmuştur.³⁸ Sonrasında, PYD haricinde Suriye’de kurulan hemen hemen diğer tüm Kürt siyasi partilerin kökenleri, bu ilk partiye dayanmaktadır.³⁹ Parti, Suriye Kürtlerinin ülkede etnik kimlikleriyle tanınmasını ve Kürt bölgelerinin ekonomik gelişimlerine dair adımlar atılması gerektiğini savunmuştur.⁴⁰ Bunlara ek olarak, Suriye’deki Kürt bölgelerini de içeren özerk veya bağımsız bir bölge talep etmiştir.⁴¹

1958-1961 yılları arasında Suriye, Mısır ile Birleşik Arap Cumhuriyeti’ni kurmuştur. Suriye’nin Birleşik Arap Cumhuriyeti’nden ayrılışından sonraki hükûmetler de Arap milliyetçiliğini önceleyen ve Kürt kimliğiyle birlikte Kürtlerin siyasal faaliyetlerini sınırlandırıcı politikalar takip etmişlerdir.⁴² Öncelikle, ülkenin ismi Suriye Arap Cumhuriyeti olarak değiştirilmiştir.⁴³ Dönemin hükûmeti tarafından Kürtlere karşı gerçekleştirilen ve Suriye’deki Kürt sorununun temellerini oluşturan politikalardan en önemlisi 1962 yılında Haseke

34 *A.g.e.*, s. 40.

35 John Caves, “Syrian Kurds and the Democratic Union Party (PYD)”, *Institute for the Study of War*, 6 December 2012, s. 2.

36 Tejel, *a.g.e.*, s. 48-49.

37 Özkan Gökcan, “Suriye’nin Kürt Meselesinin Tarihsel Seyri (1946-2011)”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2018, s. 169.

38 Allsopp, *a.g.e.*, s. 69.

39 *A.g.e.*, s. 73.

40 Gunter, *a.g.e.*, s. 25.

41 Tejel, *a.g.e.*, s. 49.

42 Gökcan, *a.g.e.*, s.170.

43 Caves, *a.g.e.*, s. 2.

bölgesinde bir nüfus sayımının yapılmasıdır.⁴⁴ Bu nüfus sayımı aynı zamanda Suriye'deki Kürtlerin asıl kökenleri, Kürt yerleşim yerlerinin belirsizliği ve bu durumun Suriye hükümetleri tarafından bir argüman olarak kullanımını yansıtmaya açısından önemlidir. Çünkü dönemin hükümeti Kürtlerin Irak ve Türkiye'den yasadışı yollarla Suriye'ye geldiğini⁴⁵ ve Amerikan emperyalizminin de desteğiyle Haseke bölgesinde Arap kültürünü yok ederek bir Kürt devleti kurmaya çalıştıklarını iddia etmiştir.⁴⁶ Bu kapsamda nüfus sayımının yapılmasını öngören 93 numaralı karara göre, ülkede yaşayan Kürtler, Suriye vatandaşı olarak kalabilmek için 1945 öncesinden itibaren Suriye'de ikamet ettiklerini yani ülkeye Irak veya Türkiye'den gelmediklerini ispatlamakla yükümlü kılınmışlardır.⁴⁷ Yaklaşık olarak 120.000 Kürt kökenli Suriyeli, 1945 öncesinden itibaren Suriye'de yaşadıklarını kanıtlayacak gerekli dokümanları sunamadıkları için vatandaşlıklarını yitirmiş ve bunun sonucunda bazı temel hak ve özgürlüklerini kaybetmişlerdir.⁴⁸

1970 yılında Hafız Esad Suriye'de bir askerî darbeyle iktidarı ele geçirmiştir.⁴⁹ Hafız Esad da milliyetçi politikalar izlemiş, ülkedeki Kürtleri kendi iktidarı için bir tehdit olarak algılamış ve Haseke nüfus sayımının devamı niteliğindeki Arap Kuşağı projesiyle uyumlu bir ikametgâh politikasını ülkenin kuzeyindeki Kürtlere uygulamıştır.⁵⁰ Bu politikalar aracılığıyla Kürtler zorunlu göçe tabi tutularak Araplarla yer değiştirmeleri amaçlanmış ve bölgede homojen bir Arap kimliği oluşturulmak istenmiştir.⁵¹ Kürtlere karşı uygulanan bu politikalar ve marjinalleştirme girişimleri Suriye Kürtlerini hayal kırıklığına uğratarak bazı hoşnutsuzluklar ortaya çıkarmıştır. Fakat 1970'lerin sonunda Suriye ile Türkiye arasındaki Fırat Nehri suyunun kullanımına dair problem ve Suriye rejiminin bölgesel hedefleri, Türkiye'de kurulan terör örgütü PKK'nın Hafız Esad rejiminden destek görmesine olanak tanımıştır.⁵² Bu kapsamda PKK, Suriye ve Lübnan'da kamplar kurmaya başladığı gibi 1980 ve 1990'lı yıllarda Suriye rejiminin de desteğiyle ülkenin kuzeyinde ciddi anlamda bir örgütlenmeye gitmiş ve ülkedeki Kürt hareketlerine yön vermeye başlayan bir örgüt konumuna gelmiştir.⁵³ Her ne kadar 1998'de imzalanan

44 Gökcan, *a.g.e.*, s. 170.

45 Demirel, *a.g.e.*, s. 33.

46 Tejel, *a.g.e.*, s. 51.

47 Gökcan, *a.g.e.*, s. 170...

48 Allsopp, *a.g.e.*, s. 24-28.

49 Tejel, *a.g.e.*, s. 62-68.

50 Gökcan, *a.g.e.*, s. 170 – 176.

51 *A.g.e.*, s. 171 – 172.

52 Mustafa Çalışkan, "Suriye'de PKK Faaliyetlerinin Tarihi Arka Planı ve PYD Terör Örgütünün Siyasallaşma Çabaları," *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 10, 2020, s. 68-69.

53 Çalışkan, "Suriye'de PKK...", 69, 71.

Adana Antlaşmasıyla Türkiye-Suriye ilişkileri normalleşmiş ve rejim PKK'ya olan desteğini sonlandırarak⁵⁴ PKK sempatanlarını ülkeden çıkarmaya başlamışsa⁵⁵ da PKK'nın Suriye kolu olan PYD, ülkedeki PKK'lılar tarafından 2003 yılında kurulmuştur.⁵⁶

Suriye'deki iç savaş öncesinde Kürtlerle ilgili gelişmeler kapsamında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli gelişme 2004 yılındaki Kamışlı Olayları veya Kamışlı Ayaklanması'dır. Bu gelişme Hafız Esad sonrasında devlet başkanı olan Beşar Esad döneminde meydana gelmiştir. Kamışlı olayları bazı uzmanlar tarafından Suriye Kürtlerinin Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetiminin (IKBY) 2004 yılında elde ettiği anayasal statüye bir sempati olarak vurgulanmış ve uluslararası toplumun dikkatini Suriye'de bir Kürt sorununun varlığına çekmeyi hedefleyen bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.⁵⁷ Bazı raporlara göre; 12 Mart 2004'te Kamışlı'da Arap ve Kürt takımları arasında oynanan bir futbol müsabakası esnasında Kürt ve Arap taraftarlar arasında yaşanan sürtüşmeler, Kürtlerin Beşar Esad'ı protesto etmesine neden olmuş ve protestolar Kürtlerin yaşadığı bölgelere yayılmıştır.⁵⁸ Ülkedeki Kürt partileri bu gelişmeyi Suriye Kürtlerini diğer ülkelerdeki Kürtlerle birleştirici bir rol oynadığı gerekçesiyle göz açıcı bir gelişme olarak adlandırmış⁵⁹ ve ülkedeki Kürt sorununun varlığına dair uluslararası toplumun dikkatini buraya yönlendirmeye yönelik bir çaba olarak değerlendirmişlerdir.⁶⁰ Fakat Kamışlı olayları Suriye Kürtlerinin ülkedeki Kürt sorununa dair ulusal ve uluslararası beklentilerini karşılayamamış ve dönemin hükümeti tarafından bastırılmıştır.

Suriye Kürtleri, özellikle de PYD, uluslararası arenada görünürlük kazanmak için Mart 2011'de patlak veren Suriye iç çatışmasına ve sonrasında iç savaşa kadar beklemek zorunda kalmıştır. 2011 yılından sonra PYD, yerel/bölgesel düzeyden başlayarak küresel arenada görünürlük kazanmak ve Suriye'de devlet-dışı bir aktör olmak adına üç önemli siyasi fırsat elde etmiştir:

- Mart 2011'de Suriye'de iç çatışmanın başlaması ve Kürtlerin önceki dönemlere göre daha rahat hareket edebilme imkânı kazanmaları,
- Suriye hükümet güçlerinin ülkenin kuzeyinden Temmuz 2012'de çekilmesiyle PYD'nin bölgede fiili bir özerlik elde etmesi ve kendi yönetim modelini uygulamaya koyması,

54 Birgül Demirtaş, "Turkey's Syrian relations: from friend 'Esad' to enemy 'Esed'", *Middle East Policy*, Vol 20, No 1, 2013, s.116.

55 Gunter, *a.g.e.*, s. 105.

56 *A.g.e.*

57 Gunter, *a.g.e.*, s.93.

58 "The Al-Qamishli Uprising: The beginning of a "new era" for Syrian Kurds?", *KurdWatch*, Aralık, 2009, s. 4-7.

59 Gunter, *a.g.e.*, s. 94.

60 Bingöl, *a.g.e.*, s. 60-107.

- IŞİD'in ortaya çıkmasıyla Suriye'de değişen dengeler ve IŞİD'in Ayn el-Arap kuşatması.

Makalenin bundan sonraki kısmında tüm bu siyasi fırsatların terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olan PYD'nin ülkede devlet dışı bir aktör hâline gelmesinde ve hedeflerinde değişiklikler yapmasındaki etkileri analiz edilecektir.

4. Birinci Siyasal Fırsat: Suriye'de İç Çatışmanın Başlaması

PYD için Suriye'de ortaya çıkan ilk siyasal fırsat, Mart 2011'de Esad rejimine karşı protestolarının başlamasıdır. Siyasal fırsatlar kavramsal çerçevesi kapsamında değerlendirildiğinde, bir gelişmeyi siyasal bir fırsat olarak değerlendirebilmek için şu noktalara dikkat edilmelidir. Birincisi, üzerinde durulan gelişme kendisinden etkilenen aktörler veya onların temsilcileri tarafından algılanıp fırsat olarak kabul edilmelidir. İkincisi, bu gelişme sonucunda ortaya çıkan yeni siyasal atmosferin, kendisinden etkilenen aktörlerin hedeflerinde bir değişikliğe sebep olması ve hedeflerine ulaşmalarında olumlu rol oynamasıdır. Buradan hareketle genel olarak ülkede muhalifler tarafından rejime karşı başlatılan protestolar, Kürtler açısından tarihi bir fırsat olarak değerlendirilmiştir.⁶¹ Bu gelişme, Suriye'deki Kürt siyaseti açısından da önemli bir siyasal fırsat olarak değerlendirilebilir. Çünkü protestolardan önceki süreçte Suriye rejimi, Kürt partilerini yasadışı örgütlenmeler olarak görmüş, onlara karşı ciddi baskı politikaları uygulamış ve partilerin birer yer altı örgütleri gibi hareket etmelerine neden olmuştur.⁶² Rejime karşı protestoların Mart 2011'de başlamasıyla birlikte Beşar Esad, Kürtlerin protestolara katılımlarını önlemeye çalışmıştır. Bu çabaların bir göstergesi olarak, Kürtlere karşı izlenen bazı devlet politikaları gözden geçirilmiş, devletsiz statüdeki Kürtlere vatandaşlık verilmiş ve temel hak ve hürriyetlerini engelleyen 93 numaralı karar revize edilmiştir. Tüm bunlara ek olarak, ülkedeki Kürt siyasi partilerinin liderleri, Suriye hükûmetiyle ilişkilerin normalleştirilmesi kapsamında atılacak adımları görüşmek için davet edilmişlerdir.⁶³

Fakat burada odaklanması gereken temel nokta, bu protestoların başlamasının PYD adına nasıl bir siyasal fırsat olduğu konusudur. Örneğin, Suriye'de protestoların başlangıcı öncesinde PYD, yasadışı bir örgüt statüsündedir ve onun üyesi olan Salih Müslim, Irak'ta sürgündedir ve Suriye rejimi tarafından yaşam boyu hapis cezasına çarptırılmıştır.⁶⁴ Fakat protestoların ardından rejim Salih Müslim'in ülkeye geri dönüşüne izin vermiş ve Müslim

61 Allsopp, *a.g.e.*, s. 218-219.

62 Allsopp, *a.g.e.*, s. 2.

63 Allsopp, *a.g.e.*, s. 199.

64 Federici, *a.g.e.*, s. 83.

PYD'nin eş başkanı seçilmiştir.⁶⁵ Ayrıca, Suriye hükûmetinin Kürtlerle ilgili yaptığı reformlar veya eski politikaları gözden geçirme çalışmaları kapsamında bazı PYD üyeleri Suriye hapisanelerinden tahliye edilmişlerdir.⁶⁶ Daha da önemlisi Suriye'de protestoların başlamasıyla ortaya çıkan yeni siyasi atmosfer PYD temsilcileri tarafından kendi destekçilerini PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın tasarlamış olduğu yönetim modelinin Suriye'ye uygulanması konusunda hazırlamak adına tarihi bir fırsat olarak görülmüştür.⁶⁷ Sadece bu durum bile Suriye'de iç çatışmaların başlamasını PYD'nin devlet dışı bir aktör hâline gelmesinde etkisi olan siyasal fırsatlardan ilki olarak değerlendirmek için yeterlidir. Bu kapsamda PYD, konjonktüre göre davranmayı tercih ederek muhaliflerle veya rejimle hareket etmek yerine bir üçüncü yol stratejisi takip etmiş ve Suriye'nin kuzeyindeki hâkimiyet alanını güçlendirme yoluna gitmiştir.⁶⁸

Ülkede iç çatışmanın başlamasıyla diğer Kürt siyasi partileri, gençlik ve kadın örgütleri gibi sivil örgütlenmeler, bireyler ve aktivistler Ekim 2011'de Kürt Ulusal Konseyi'ni (KUK) kurmuşlar ve bu yolla Kürt muhaliflerini tek bir çatı altında toplamayı ve tek bir sese sahip olmayı hedeflemişlerdir.⁶⁹ PYD bu gruba karşı farklı tavır sergilediği gibi PYD ile KUK arasında ciddi bir siyasi çekişme başlamış ve KUK üzerinde ciddi etkisi bulunan İKBY lideri Mesut Barzani öncülüğünde anlaşmazlıkları gidermek amacıyla Haziran 2012'de Kuzey Irak'ta bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantı sonucunda taraflar olan PKK geleneğinden gelen PYD ve Barzani geleneğini destekleyen KUK arasında, güç paylaşımı ve Kürt Yüksek Komitesi'ni kuran Erbil anlaşması imzalanmıştır.⁷⁰ Rejim karşıtı protestoların başlangıcı öncesiyle karşılaştırıldığında, PYD'nin ülkede göreceli olarak daha bağımsız bir biçimde hareket etmeye başladığı görülecektir. Ayrıca PYD'nin gerektiğinde konjonktürel davranmak ve Esad rejimi ile ilişkilerini canlı tutmak⁷¹ kaydıyla temel hedefini Öcalan'ın yönetim modelinin Suriye'de uygulamaya konması şeklinde yeniden şekillendirdiği görülmektedir.

65 Gunter, *a.g.e.*, s. 105.

66 "PYD Co-Chair Asya Abdullah: A women Revolution", *Firat News Agency*, 27 October 2012.

67 "Turkey's henchmen in Syrian Kurdistan are responsible for the unrest here", *KurdWatch 2011*, 20 October 2011.

68 Kerman ve Efeğil, *a.g.e.*, s. 163-164.

69 Allsopp, *a.g.e.*, s. 201-204.

70 Harriet Allsopp, and Wiladimir Wilgenburg, *The Kurds of Northern Syria: Governance, Diversity and Conflicts*, I.B. Tauris, 2019, s. 72-73.

71 Amerikalı bir uzman ile mülakat, Eylül 2018.

5. İkinci Siyasal Fırsat: Suriye Güçlerinin Ülkenin Kuzeyinden Çekilmesi

PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelmesindeki ikinci siyasal fırsat, Temmuz 2012'de rejim güçleri ile muhalifler arasında başlayan Halep Savaşı'nın ardından rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmesidir. Çekilme başlangıçta rejimin merkezi bölgelerdeki kontrolü korumak için tercih ettiği bir hamle gibi algılanmıştır.⁷² Çünkü rejim Halep'in kontrolünü muhaliflere bırakmak istememiştir.⁷³ Fakat rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmesine dair sebepler ciddi bir tartışma konusudur. Örneğin Savelsberg ve Tejel, Esad rejimi ile PYD arasında çekilme konusunda örtülü bir anlaşma ihtimali olmasına dikkatleri çekmektedir. Bu uzmanlara göre, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) partisi lideri Celal Talabani, Suriye hükûmeti, PKK ve İran hükûmeti yetkililerini, Suriye'de protestoların başladığı ilk dönemlerde anlaşma yapmaları için bir araya getirmiştir. Yapılan anlaşmanın muhtemel bir parçası olarak PKK'nın İran kolu PJAK, İran hükûmetine karşı eylemlerini sonlandırmış, Türkiye ve Irak'ta bulunan PKK'lılar ve İran'da bulunan bazı silahlar Suriye'ye getirilerek, PYD'nin büyümesine katkıda bulunulmuştur.⁷⁴ Bu durum, o dönem itibariyle Esad rejiminin avantajına olabilecek bir gelişmedir. Çünkü rejim, PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD ile savaşmak zorunda kalmamıştır.⁷⁵ Aynı zamanda rejim kendisine karşı oluşan muhalif gruplara özellikle PYD'nin katılımını bu yolla engellemiş ve muhalefetin parçalı hâlde kalmasını sağlamıştır.⁷⁶

PYD ile Esad rejimi arasında gizli bir anlaşma olduğuna dair tartışmalar, Suriye'deki iç çatışmaların başladığı dönemdeki PYD politikalarına bakıldığında da kendisini göstermektedir. Örneğin, Ağustos 2011'den itibaren hem Suriye'deki muhalifler hem de Batılı ülkeler Esad rejimini ülkedeki problemlerin asıl kaynağı olarak tanımlamış ve Esad'a iktidarı bırakma çağrısında bulunmuşlardır.⁷⁷ Fakat her ne kadar PYD'liler, baba ve oğul Esad rejimlerinin Kürtlere karşı uyguladığı politikalardan şikâyet ediyor görünseler de PYD'nin Esad rejiminden ziyade ülkedeki baskıcı otoriter sistemi sorunların temel ne-

72 Gunter, *a.g.e.*, s. 110.

73 Christopher Philips, *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East*, Yale University Press: New Haven and London, 2018, s. 128.

74 Eva Savelsberg, and Jordi Tejel, "The Syrian Kurds in 'Transition to Somewhere'", In: Ahmed, M.M., and Gunter, M.M. (Eds.), *The Kurdish Spring: Geopolitical Changes and the Kurds*, Mazda Publishers: Costa Mesa, California, 2013, s. 208-209.

75 Savelsberg and Tejel, *a.g.e.*, s. 209.

76 Fabrice Balanche, Sectarianism in Syria's civil war, *The Washington Institute for Near East Policy*, Şubat, 2018, s. 16.

77 Philips, *a.g.e.*, s. 59-82.

deni olarak tanımladığını ve buna bir çözüm getirilmesi yönünde politikaları olduğunu vurgulamışlardır. PYD, Esad'ın iktidardan gönderilmesi gerektiğini resmi ve kamuoyuna açık bir biçimde dile getirmemiş, aksine kendi destekçilerini Esad sonrası dönem için PKK elebaşı Öcalan'ın yönetim modelini Suriye'de uygulama konusunda hazırlamaya başlamıştır. Bunu yaparken Öcalan'ın yönetim modelinin Suriye'deki Kürt sorununa en iyi çözüm olacağı iddia edilmiştir.⁷⁸ PYD'nin bu tutumu, Esad rejimi ile iletişim kanallarını açık tutarak ilişkisini devam ettirmesine yardım etmiştir.⁷⁹

İster anlaşmalı isterse kendiliğinden gelişen bir durum olsun, Suriye rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden 19 Temmuz 2012'de çekilmesi PYD adına önemli bir fırsat niteliği taşımaktadır.⁸⁰ PYD'lilerin bu çekilmeyi algılama biçimleri ve çekilmenin PYD'nin Suriye'deki politika ve hedeflerine etkileri göz önünde bulundurulduğunda, çekilmenin PYD açısından siyasal bir fırsat olduğu rahatlıkla söylenebilir. Çekilmenin ardından, bölgede ortaya çıkan otorite ve güvenlik boşluğu Kürt partiler tarafından doldurulmuştur.⁸¹ Silahlı güçlerinin (People's Protection Units/Yekineyen Perestine Gel, YPG) varlığı dolayısıyla PYD, bölgede hâkim bir güç hâline gelmekle kalmamış⁸², aynı zamanda Halep'teki Kürt yerleşim yerleri de dâhil Suriye'nin kuzeyindeki hemen hemen tüm bölgeleri kontrolü altına almıştır.⁸³ Böylece PYD, PKK elebaşı Öcalan'ın yönetim modelini Suriye'de uygulama fırsatı bulmuştur. Bu kapsamda PYD, “Batı Kürdistan Halklarının Konseyi”ni kurmuş ve konsey paravan bir örgütlenme ve yerel bir toplanma mekanizması olarak değişik yasama ve yürütme birimlerini kapsamıştır.⁸⁴ Konsey aynı zamanda “Batı Kürdistan Demokratik Toplum Hareketi” olarak adlandırılan yerel ve sivil yapılanmaları da içermiştir.⁸⁵ Ayrıca “Kadın Örgütlenmeleri”, “Aileler ve Şehitler Birliği” örgütlenmeleri, “Dil ve Eğitim Enstitüsü” ve “Batı Kürdistan Devrimci Gençlik Hareketi” gibi örgütlenmeleri de kapsamıştır.⁸⁶ PYD'nin yönetim modeli kantonlar adı altında ülkenin kuzeyindeki Afrin, Ayn el-Arap ve Amuda bölgelerinde uygulanmaya başlanmıştır.⁸⁷

78 “Turkey’s henchmen in Syrian Kurdistan are responsible for the unrest here”, *KurdWatch* 2011, 20 October 2011.

79 Savelsberg and Tejel, *a.g.e.*, s. 208-212.

80 Gunter, *a.g.e.*, s. 1; Federici, *a.g.e.*, s. 82; Orhan, *a.g.e.*, s. 34.

81 Allsopp, *a.g.e.*, s. 218.

82 Savelsberg and Tejel, *a.g.e.*, s. 191.

83 Philips, *a.g.e.*, s. 128.

84 Gunter, *a.g.e.*, s. 111.

85 Zeynep Kaya and Robert Lowe, The Curious Question of the PYD-PKK Relationship. In: Stanfield, G., and Shareef, M. eds. *The Kurdish Question (Revisited)*, Hurst & Company: London, 2017, s. 275-287.

86 Allsopp, *a.g.e.*, s. 205.

87 Connor Kusilek, “The Larger Battle for Aleppo: The Removal of US Troops from Syria and the Struggle for Provincial Aleppo”, *Shattuck Center, CEU School of Public Policy*, Haziran 2019, s. 5.

Bir gelişmeyi siyasal fırsat olarak değerlendirebilmek için, öncelikle bu gelişmenin kendisinden etkilenen aktörlerce de bir fırsat olarak algılanıp algılanmadığına dair kanıtlar ortaya konmalıdır. Bir önceki bölümde bahsedildiği gibi PYD'liler Suriye'de protestoların başlamasını Abdullah Öcalan'ın yönetim modelini ülkede pratiğe dökmek adına tarihi bir fırsat olarak adlandırmışlardır. Sonuçta rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmeleri, PYD'nin bu hedefini gerçekleştirmesi adına birinci siyasal fırsatın devamı niteliğinde ikinci bir siyasal fırsat olarak PYD'liler tarafından da dile getirilmiştir.⁸⁸ İkinci olarak, bir fırsatın siyasal fırsat olarak değerlendirilebilmesi için bu fırsatın kendisinden etkilenen aktörlerin hedeflerinde yaptığı potansiyel değişikliklerin ve hedeflerine ulaşma ihtimallerini olumlu yönde değiştirip değiştirmediğinin ortaya konması gerekmektedir. Bu kapsamda çekilme, PYD'nin bu bölgelerde hâkimiyet kurmasına ve Öcalan'ın yönetim modelini uygulamasına imkân tanımıştır. Bunun paralelinde, PYD'nin yönetim modelini Suriye'de uygulamaya dair hedeflerinde değişen siyasi şartlar ve bu şartların Kürtlerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıkardığı yeni koşullar (yeni siyasi atmosfer) kapsamında bazı değişimlere neden olduğu görülmektedir. Örneğin, protestoların başlangıç döneminde PYD'nin temel hedefi; Öcalan'ın yönetim modelini Suriye'nin Kürt yoğunluklu bölgelerinde uygulamaya koymaktı ve PYD bu modelinin ülkedeki Kürt sorununun çözümü açısından en iyi çözüm olduğunu iddia etmekteydi.⁸⁹

Fakat çekilme sonrasında, PYD bölgede dominant bir güç hâline gelmiş ve yönetim modeline dair hedeflerini genişleterek, modelin Suriye'nin demokratikleşmesinde de önemli rol oynayabileceğini ileri sürmüştür. Bunun nedeni olarak ülkenin demokratikleşememesi sorununu ve demokratikleşememenin en temel noktası olarak da Kürt sorununun çözülememiş olmasını göstermiştir. PYD'nin iddiasına göre, Suriye'nin demokratikleşmesi ile Kürt sorunu yakından ilişkilidir ve Öcalan'ın modeli hem ülkedeki Kürt sorununa çözüm getirecek hem de ülkenin demokratikleşme sorununu çözecektir.⁹⁰ Bu kapsamda modelin, sadece Kürt sorununa değil aynı zamanda ülkedeki diğer siyasal problemlere de çözüm getireceği iddia edilmiştir. Sonuç olarak bu yeni siyasal fırsat, PYD'nin Suriye'nin kuzeyinde hâkimiyeti ele geçirip Öcalan'ın yönetim modelini uygulamaya başlamasına ortam hazırlayarak siyasal hedeflerinde bazı değişimler meydana getirmiştir. Bunun paralelinde PYD,

88 The Transcript of Speech. The Crisis in Syria from the Perspective of Syrian Kurds", 20 May 2014, *Chatham House: The Royal Institute of International Affairs, London*, s. 3.

89 "Turkey's henchmen in Syrian Kurdistan are responsible for the unrest here", *KurdWatch 2011*, 20 October 2011.

90 "W. Kurdistan could be a model for a free and democratic Syria", Muslim says," *Firat News Agency*, 8 May 2013.

Temmuz 2013’de özerk bir yönetim ilan ettiğini duyurmuş ve nihai hedefinin “kendi kendini yönetim” felsefesi kapsamında bir yönetim gücü elde etme ve özerk bir bölge sahibi olma olduğunu açıkça dile getirmiştir.⁹¹ 2013 yazından itibaren PYD’liler tarafından iddia edilen yeni hedefler şu şekilde ifade edilebilir;

- Kürt kimliğinin ve haklarının anayasal olarak tanınmasını sağlamak,⁹²
- Öcalan’ın yönetim modelinin Suriye’nin tümü için siyasi bir çözüm olacağını iddia etmek,
- Birleşmiş Milletler öncülüğünde gerçekleştirilecek ve Suriye’nin siyasi geleceğine dair çözümün aranacağı II. Cenevre Konferansı’na katılmak ve PYD’nin yönetim modelini Suriye’nin geleceği için bir çözüm olarak sunmak.⁹³

II. Cenevre görüşmelerine bağımsız bir Kürt örgütü olarak Kürt Yüksek Konseyi adı altında katılmak ve katılım daveti alabilmek için PYD’liler, Rusya ve Birleşmiş Milletler nezdinde lobi faaliyetlerinde bulunmuşlardır.⁹⁴ Ayrıca yetkililer konferansa katılımın veya davetin, PYD’nin kendisini ve yönetim modelini meşrulaştırması adına yüksek önemi bulunduğu altını çizmişlerdir. PYD’liler II. Cenevre görüşmelerine bağımsız bir Kürt örgütü aracılığıyla katılmayı, bu örgütün Suriye Kürtlerinin meşru temsilcisi olması ve özellikle PYD’nin uluslararası bir meşruiyet/tanınma elde etmesi şeklinde tanımlamışlardır. Ayrıca bu durum Suriye’deki resmi muhalefetin, PYD’nin taleplerine karşı takınmış olduğu negatif tutumu değiştirecek ve PYD’nin yönetim modelini uluslararası kamuoyuna tanıtıcı rol oynayacak bir hamle olarak değerlendirilmiştir ki bu durum, PYD’nin yönetim modelinin uluslararası arenada kabul görebilmesi adına önemli bir ilk adım olarak görülmüştür.⁹⁵

Yukarıdaki noktalar, PYD’nin kendisini BM 2014 II. Cenevre görüşmelerine davet ettirmek için bazı hazırlıklar yaptığını göstermektedir. PYD, hazırlıklarının ve propagandasının parçası olarak iddialarını daha da ileri götürmüş ve kendi yönetim modelinin sadece Suriye’deki değil, Ortadoğu’daki diğer toplumların sorunlarının çözümü için de bir rol model olacağı iddiasını dile getirmeye başlamıştır.⁹⁶ PYD’nin II. Cenevre görüşmelerine bağımsız olarak veya ayrı bir örgütlenme aracılığıyla davet edilme beklentileri, Türkiye’nin karşı koymasına ve ABD’nin PYD’nin Suriye hükûmetini temsil eden delegasyonla birlikte görüşmelere katılması gerektiği yönündeki ısrarları dolayısıyla

91 “Syrian Kurds Want Transitional Administration Now”, *Al-Monitor*, 29 July 2013.

92 “Interview with PYD Salih Muslim”, *Firat News Agency*, 26 November 2013.

93 “We are Awaiting an Invitation for Talks with Washington”, *Rudaw.net*, 16 August 2013.

94 “Muslim: We will not allow for a second Lausanne”, *Firat News Agency*, 6 December 2013.

95 *A.g.e.*

96 “Future of Middle East discussed in Washington”, *Firat News Agency*, 30 October 2013.

karşılanamamıştır.⁹⁷ Dönemin ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, PYD'nin Esad rejimi ile hâlen ilişkide olduğunu düşünmüşlerdir.⁹⁸ Her ne kadar PYD 2014 BM II. Cenevre görüşmelerine davet edilmeyip ve Kürtler ayrı bir örgütlenme aracılığıyla görüşmelerde temsil edilmese de Suriye Kürtlerini temsilen Kürt Ulusal Konseyinin bir temsilcisi, Suriyeli muhaliflerden oluşan delegasyona dâhil olarak görüşmelerde yer almıştır.⁹⁹ Akabinde Ocak 2014'te PYD, kontrol ettiği bölgelerdeki kantonlar için özerk bir yönetim ilan etmiştir.¹⁰⁰

PYD, Cenevre II görüşmelerine katılma hedefini gerçekleştirememiştir. Fakat burada asıl önemli konu, Suriye'de protestoların başlangıcı ve sonrasında durumun sivil savaşa dönüşmesiyle birlikte ortaya çıkan siyasal fırsatlar ve bunların PYD'liler tarafından birer fırsat olarak algılanıp, PYD'nin hedef ve politikalarında bazı değişimlere neden olarak ülkede devlet-dışı bir aktör haline gelmesine katkıda bulunmalarıdır. Sivil savaşın başlangıcı öncesinde genel olarak Suriye Kürtlerinin temel hak ve hürriyetlerini elde etme gibi hedefleri olduğu söylenebilir. Fakat sivil savaşı takiben, özellikle PYD, ülkenin kuzeyinde fiili bir özerk yönetim sahibi olmuştur. Daha da önemlisi, bu fiili durum kapsamında PYD'liler, uygulamış oldukları yönetim modelinin öncelikle ülkedeki Kürt sorununun çözümünde, sonrasında Suriye'deki siyasi krizlerin çözümünde ve Ortadoğu'daki bütün halkların sorunlarının çözümünde rol olabilecek bir yönetim modeli olduğunu iddia etme aşamasına gelmişlerdir. Yani PYD'nin yeni hedefi, Suriye'nin siyasi geleceğiyle ilgili görüşmelere katılmak, kendi yönetim modeline uluslararası arenada meşruiyet kazandırmak ve uluslararası alanda görünürlük kazanmak hâline gelmiştir. Bu yeni amaç kapsamında PYD'nin uluslararası güçlerle etkileşime geçecek yeni bir yol bulması gerekiyordu ki bu durum IŞİD'in uluslararası bir tehdit olarak ortaya çıkması ve Eylül 2014'te Ayn el-Arap'ı kuşatmasıyla gerçekleşmiştir. PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelmesi ve uluslararası arenada görünürlük kazanmasının daha iyi anlaşılabilmesi için IŞİD ile birlikte meydana gelen gelişmelerin PYD için üçüncü bir siyasal fırsat kapsamında ele alınması gerekmektedir.

6. Üçüncü Siyasal Fırsat: IŞİD ve Değişen Dengeler

PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelmesine katkıda bulunan üçüncü siyasal fırsat, IŞİD'in Eylül 2014'deki Ayn el-Arap kuşatmasıdır. Kuşatma esnasında ve sonrasında ortaya çıkan gelişmeler, PYD'nin YPG

97 "Salih Muslim: Syrian coalition does not represent Kurds", *Al-Monitor*, 31 January 2014.

98 Michael Rubin, "The U.S. Gets the Kurds Wrong", *Wall Street Journal*, 14 February 2014.

99 "Turkey FM says Syria cannot deny war crime photos", *Anadolu Agency*, 23 January 2014.

100 "Syrian Kurdish parties: PYD cantons illegitimate", *Anadolu Agency*, 27 February 2014.

aracılığıyla uluslararası arenada görünürlük kazanmasına katkı sağlamıştır. Bu kapsamda, mevcut gelişmeler ve PYD'lilerin açıklamaları göz önünde bulundurulduğunda Temmuz 2012 ve Mart 2016 tarihlerini kapsayan dönemde YPG'nin Suriye'de farklı hedeflerle hareket eden dini veya siyasal gruplarla çekişmelere giriştiği görülmektedir. Bu çekişmeler üç aşamada incelenebilir. Bu türden bir inceleme, IŞİD tehdidinin PYD için zamanla nasıl bir siyasal fırsata dönüştüğünü göstermesi adına da önem arz etmektedir.

Çekişmenin ilk aşaması, Halep savaşının başladığı Temmuz 2012'den IŞİD'in Ayn el-Arap kuşatmasına kadarki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde PYD konjonktürel hareket ederek üçüncü yol stratejisi izlemiş, yani rejim ve muhalifler arasındaki çatışmalara müdahil veya taraf olmak yerine Suriye'de ortaya çıkabilecek bir otorite boşluğunda kendi yönetim modelini inşa etmeyi hedeflemiştir.¹⁰¹ Fakat bir önceki bölümde belirtildiği gibi rejimle ilişkisini tamamen koparmamıştır. Aynı zamanda rejime karşı mücadele eden bazı gruplarla Halep Valiliği ve Suriye'nin kuzeyindeki stratejik şehirleri ve değerli kaynakları kontrol etmek için bir çekişme içinde olmuştur.¹⁰² Bu çatışmalar esnasında PYD bazen Suriye rejim ordusu ile de özellikle Kürt nüfusun yoğun olduğu Şeyh Maksut ve Eşrefiye gibi bölgeleri kontrol etmek için karşı karşıya gelerek ne kadar pragmatik ve konjonktürel hareket edebileceğini göstermiştir.

IŞİD, bir İslam devleti kurmayı ve Suriye dışına taşıyacak bir küresel cihat iddiasında bulunarak bu devletin topraklarını genişletmeyi ve Hilafet rejimini tüm dünyaya yaymayı amaçlamıştır.¹⁰³ Bu kapsamda YPG'nin IŞİD ile çekişmesi, örgütün ismini duyurmaya başladığı 2013 yılına dayanmaktadır.¹⁰⁴ Bu dönemde PYD'liler, Batılı ülkelerin dikkatini IŞİD'e karşı verdikleri mücadeleye çekmeyi ve örgütü Batılı ülkeler ve Kürtlerin ortak düşmanı olarak tanımlayarak destek kazanmayı amaçlamışlardır.¹⁰⁵ Her ne kadar Batılı devletler ve Kürtlerin IŞİD'e karşı aynı politik hedeflere sahip olduğu söylemi vurgulansa da, PYD bu ülkelerden destek alma konusunda IŞİD'in Ayn el-Arap kuşatmasına kadar başarılı olamamıştır.¹⁰⁶ 2014 ilkbaharından sonbaharına kadar olan dönemde IŞİD ile ilgili bazı gelişmeler hem bu örgütü uluslararası bir tehdit olarak Batılı devletlerin birinci dış politika önceliği hâline getirmiş

101 Kerman ve Efeğil, *a.g.e.*, s. 169.

102 İngiliz bir yetkiliyle mülakat, Kasım 2017.

103 Aymenn Jawad Al-Tamimi, "The Islamic State of Iraq and Al-sham", *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 17, No. 3 Fall 2013, s. 19

104 Turan Çağlar ve Murat Aksu, "Suriye Krizinde Aktörler, Uyuşmayan Talepler ve Çatışan Çözümler", *International Journal of Social Inquiry*, Vol. 12, No 2, 2019, s. 513.

105 "We are Awaiting an Invitation for Talks with Washington", *Rudaw*, 16 August 2013.

106 "Knocking On Every Door: An Interview With Saleh Muslim, Part II", *Carnegie Endowment*, 28 February 2014.

hem de devam eden süreçte YPG'nin Batılı ülkelerde ve onların medyalarındaki görünürlüğünü arttırmıştır. Yaşanan önemli gelişmeler şunlardır: IŞİD'in Irak'ın ikinci büyük eyaleti olan Musul'u Haziran 2014'te ele geçirmesi,¹⁰⁷ örgütün 2014 yazı boyunca insanlığa karşı işlemiş olduğu suçlar, özellikle Amerikalı gazeteciler James Foley ve Steven Sotloff'un başlarının kameralar önünde kesilerek öldürülmeleri¹⁰⁸, Irak'ın kuzeyindeki Yezidilere karşı insanlık suçlarının işlenmesi¹⁰⁹ ve Eylül 2014'de başlayıp Şubat 2015'in sonlarına kadar süren Ayn el-Arap kuşatması.¹¹⁰

YPG'nin IŞİD ile çekişmesinin ikinci aşaması, örgütün Eylül 2014'teki Ayn el-Arap kuşatmasıyla başlayıp Şubat 2015'te kuşatmanın kaldırıldığı dönemi kapsamaktadır. Kuşatmanın ilk zamanlarında PYD'liler gerçekleştirmeyi amaçladıkları yerel hedefleri şu şekilde ifade etmişlerdir: Sivil savaşın başlangıcından itibaren kazanılan toprakların korunması, IŞİD'in Ayn el-Arap'ta hâkimiyet kurmasının engellemesi¹¹¹ ve IŞİD'e karşı sınır bölgelerinde kontrolü ele geçirmek.¹¹² Bu dönemde PYD'nin diğer bazı hedefleri de olduğu görülmektedir. Bunlar, Batılı ülkelerle, özellikle ABD ve onun önderliğinde IŞİD'e karşı kurulan uluslararası koalisyonla irtibata geçmek¹¹³ ve koalisyon ülkelerinden IŞİD'e karşı savaşta kullanmak için askerî destek (ağır silah ve mühimmat) almak.¹¹⁴ Bu hedefleri için PYD'liler, YPG'nin sınırlı kaynakları ve silahlarıyla IŞİD'e karşı korkusuzca mücadele verdiği temasını ve YPG'nin IŞİD'e karşı mücadele için kurulan uluslararası koalisyonun Suriye'deki kara gücü olma konusunda iş birliğine hazır olduğunu vurgulamışlardır.¹¹⁵ Ayrıca, Ekim 2014'ün sonlarından itibaren PYD'liler, düzenlemiş oldukları kampanyalar ile uluslararası kamuoyunun dikkatini YPG'nin IŞİD'e karşı vermiş olduğu mücadeleye çekmeye¹¹⁶ ve PYD'nin yönetim modelinin reklamını Suriye'nin kaotik ortamında nasıl ayakta kalmayı başardığı teması aracılığıyla yapmaya çalışmışlardır.¹¹⁷ Tüm bu noktalar, üçüncü siyasal fırsat kapsamında PYD'nin Suriye'de değişen siyasal atmosfere paralel olarak hedeflerindeki

107 Michael Gunter, "Iraq, Syria, ISIS and the Kurds: Geostrategic Concerns for the USA and Turkey", *Middle East Policy*, Vol 22, No 1, Spring, 2015, s. 104-105.

108 İngiliz bir yetkiliyle mülakat, Haziran 2018.

109 Ben Rhodes, *The World As It Is: A Memoir of the Obama White House*, Penguin Random House LLC: New York, 2018, s. 291.

110 Red Thornton, "Problems with the Kurds as proxies against Islamic State: insights from the siege of Kobane", *Small Wars & Insurgencies*, Vol 26, No 6, 2015, s. 874-878.

111 Kusilek, *a.g.e.*, s. 4.

112 Philips, *a.g.e.*, s. 198.

113 "PYD leader holds Turkey responsible for fate of Kobane", *Al-Monitor*, 23 September 2014.

114 Salih Muslim calls for action to avoid Kobani 'slaughter'", *Al-Monitor*, 29 September 2014.

115 *A.g.e.*

116 "PYD launches international campaign for Kobanê", *Firat News Agency*, 25 October 2014.

117 "Muslim: We are creating a new society in Rojava", *Firat News Agency*, 20 November 2014.

değişimleri ve yeni hedeflerin ne kadarının gerçekleştirilebildiğini ampirik açıdan ortaya koyan kritik gelişmelerdir. Buradan hareketle, Eylül 2014'ün sonlarından itibaren uluslararası koalisyona ait uçakların Ayn el-Arap etrafındaki IŞİD noktalarına hava saldırıları düzenlediği ve Ekim 2014'den itibaren ABD uçaklarının YPG'ye havadan silah ve tıbbi mühimmat yardımı yaptığı bizzat PYD'liler tarafından dile getirilmiştir.¹¹⁸

YPG'nin Ayn el-Arap kuşatması boyunca IŞİD'e karşı vermiş olduğu savaş, Batılı ülkelerin dikkatini çekmeyi başarmış ve YPG uluslararası kamuoyunda görünürlük kazanmıştır.¹¹⁹ Ayrıca bu performans, ABD'li yetkililerin YPG algısını olumlu yönde etkilemiştir.¹²⁰ Bu yüzden Ayn el-Arap kuşatması, YPG açısından ABD'yle ilişkileri geliştirmek ve IŞİD'e karşı oluşturulan uluslararası koalisyonun Suriye'deki kara gücü olmak adına dönüm noktası sayılacak bir gelişmedir.¹²¹ Bu dönemde ABD'nin IŞİD'e karşı mücadelede daha fazla sorumluluk alması gerektiği uluslararası toplumda sıklıkla dile getirilmiştir. Fakat Obama yönetimi, Libya'da aldığı bazı sorumluluklar dolayısıyla Ortadoğu'nun herhangi bir ülkesinde iç çatışmalara müdahil olma konusunda isteksiz bir tutum sergilemiştir.¹²² ABD'nin IŞİD'le mücadele stratejisi, uluslararası bir koalisyon kurarak örgüte hava saldırısı düzenlemek, Suriye ve Irak'ta kara gücü rolü oynayabilecek grupları desteklemek üzerine kurulmuştur.¹²³ Bu kapsamda ABD, IŞİD'le savaşta kara gücü rolü oynayabilecek ortaklar aramaya girişmiştir. Irak'ta bu rolü Irak Ordusu ve IKBY Peşmerge güçleri oynamıştır.¹²⁴ Suriye'de ise başlarda Özgür Suriye Ordusu birlikleri IŞİD'e karşı kara gücü olarak desteklenmiştir.¹²⁵ Fakat ABD'nin Ayn el-Arap kuşatması boyunca YPG'yle etkileşimi bu durumun değişmesine neden olmuştur.

Sonuç olarak YPG'nin Suriye'de İslamcı örgütlerle çekişmesinin üçüncü aşaması, Ayn el-Arap kuşatmasının sonrasında başlamıştır. Özellikle 2015 yazından itibaren YPG, ABD önderliğindeki uluslararası koalisyonun Suriye'deki kara gücü hâline gelmiş ve Arapların çoğunlukta olduğu şehirlerde IŞİD'e karşı operasyonlar düzenlemeye başlamıştır.¹²⁶ Bu yeni gelişme

118 "Asya Abdullah: UN must take initiative for corridor", *Firat News Agency*, 22 October 2014.

119 Amerikalı bir yetkili (Eylül 2018) ve İngiltereli yetkililerle (Kasım 2017; Haziran 2018) mülakatlar.

120 "Extensions of Remarks – Continuing Appropriations Resolution, 2015", *The United State: House of Representatives*, 19 September 2014.

121 Balanche, *a.g.e.*, s. 62.

122 Amerikalı bir yetkiliyle mülakat, 13 Eylül 2018, Washington D.C.

123 Veysel Kurt, "Trump ve Suriye Krizi", *SETA Analiz*, Nisan 2019, sayı 275, s. 14.

124 Till Paasche and Michael Gunter, "Revisiting Western Strategies against the Islamic States in Iraq and Syria", *The Middle East Journal*, Vol 70, No 1, Winter, 2016, s. 9-29.

125 Amerikalı bir yetkiliyle mülakat, 13 Eylül 2018, Washington D.C.

126 "ANALYSIS: US, Syrian Kurds cooperate for 'northern Syria' project", *Anadolu Agency*, 16 June 2015.

PYD'nin hedeflerinde de bazı değişimlere neden olmuştur. PYD'liler yeni hedeflerini, kontrol edilen üç kantonun coğrafi olarak birleştirilmesi¹²⁷, Suriye'de özerk bir yönetim sahibi olma ve kendi yönetim modeli için açıktan destek arama olarak ifade etmişlerdir.¹²⁸ Ayrıca PYD'liler BM III. Cenevre görüşmeleri öncesinde Mayıs 2015'te düzenlenen 3. tur danışma müzakerelerine davet edilmişler ve Suriye'de uyguladıkları yönetim modelini diğer katılımcılarla tartışma imkânı bularak modelin Suriye ve Ortadoğu için örnek olacağı iddiasını dile getirmişlerdir.¹²⁹ Ekim 2015'in ortasından itibaren YPG'nin Suriye'de IŞİD'e karşı verdiği savaşa yeni bir aktör eklenmiştir. Bu aktör, yine YPG önderliğinde Kürt ve Arap savaşçıların karışımından oluşan ve Arapların çoğunluk olarak yaşadığı bölgelerde IŞİD'e karşı savaşmak amacıyla kurulan Suriye Demokratik Güçleri'dir.¹³⁰ Akabinde YPG, varlığını Arapların nüfus olarak çoğunlukta olduğu Münbiç ve Tel Rıfat şehirlerine doğru genişletmiş¹³¹ ve PYD, "Cezire ve Kobani kantonlarını" Afrin kantonuyla birleştirmek için önemli bir fırsat elde etmiştir.¹³² Böylece PYD kontrol alanını Arapların çoğunlukta olduğu bölgelere doğru genişletmiş ve yönetim modelini bu bölgelerde uygulama imkânına kavuşmuştur.¹³³ Bu gelişmeleri yakından takip eden Türkiye, Ağustos 2016'da düzenlediği Fırat Kalkanı Operasyonu ile PYD'nin kantonlarını Türkiye sınırı boyunca birleştirme projesini ciddi anlamda engellemiştir.

Hatırlanacağı üzere makalenin odak noktası siyasal fırsatların PYD tarafından algılanmaları ve hedeflerinde bazı değişikliklere neden olmaları üzerinedir. Her ne kadar hedeflerinin hepsini gerçekleştirememiş olsa da ortaya çıkan siyasal fırsatlar, en azından PYD'nin hedeflerini gerçekleştirmek adına çalışmalarını hızlandırmasına neden olmuş ve Suriye'de devlet-dışı bir aktör olarak ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Bu kapsamda YPG'nin Batılı devletler nezdinde IŞİD'e karşı savaştaki göreceli başarısı ve ABD'nin IŞİD'i ortadan kaldırma politikasına yapmış olduğu katkılar, PYD'lileri cesaretlendirerek kendi yönetim modelleri ve özerk bölge taleplerinin ABD ve Batılı ülkelerin siyasi desteklerini hak ettikleri iddialarını dile getirmelerine sebep olmuştur.¹³⁴ PYD 2014'deki II. Cenevre görüşmelerine Türkiye ve ABD Dı-

127 "Exclusive Interview with PYD Co-chair Salih Muslim: Rojava Will Establish a New Civilisation", *Kurdishquestion.com*, 28 March 2015.

128 "Syrian Kurds prepare for new Middle East", *Al-Monitor*, 8 March 2015.

129 "Asya Abdullah: The solution lies in the cantonal system", *Fırat News Agency*, 2 May 2015.

130 Barak Barfi, "Ascent of the PYD and the SDF", Research Notes, *The Washington Institute for Near East Policy*, April 2016, s. 2-4.

131 Philips, *a.g.e.*, s. 234-235.

132 Balanche, *a.g.e.*, s. 51-67.

133 Kusilek, *a.g.e.*, s. 7.

134 Amerikalı bir yetkiliyle mülakat, 13 Eylül 2018, Washington D.C.

şişleri Bakanlığı yetkililerinin karşı koymaları dolayısıyla davet edilmemiştir. Fakat YPG'nin IŞİD'e karşı savaşta oynamış olduğu rol ve ulusal koalisyonu oluşturan ülkelerin bu rolü takdir etmeleri dolayısıyla PYD, 2016'da düzenlenecek III. Cenevre görüşmelerine davet edilme beklentisine girmiştir. III. Cenevre görüşmelerine hazırlık yaparken PYD'liler, kendilerini Suriye'nin siyasal geleceğiyle ilgili elle tutulur çözüm sunan tek grup olarak sunmaya başlamışlardır. Bu defa hem PYD'li hem de Suriye Demokratik Konseyi (SDK)¹³⁵ yetkilileri, PYD'nin yönetim modelinin III. Cenevre müzakerelerinde Suriye'nin siyasal geleceği kapsamında tartışılması için girişimlerde bulunmuşlardır.¹³⁶ Sivil savaş öncesiyle karşılaştırıldığında pek mümkün görünmeyen bir diğer gelişme, III. Cenevre görüşmelerine hazırlık kapsamında PYD'nin Moskova, Berlin ve Viyana gibi başkentlerde dış temsilcilikler açarak kendi yönetim modelini tanıtım faaliyetlerine başlaması olmuştur.¹³⁷ PYD'liler, özellikle Türkiye'nin sert tutumu ve ciddi girişimleri dolayısıyla III. Cenevre görüşmelerine de davet edilmemişlerdir.¹³⁸ Bu durum PYD'yi ciddi anlamda hayal kırıklığına uğratmıştır. Fakat PYD, Suriye'nin geleceğine dair toplantılarda masada bulunma hedefini korumuştur. PYD'liler ise görüşmelere davet edilmemelerine rağmen kendilerinin Suriye'de siyasal bir çözüm için en hazırlıklı parti ve yönetim modellerinin ise en iyi çözüm olduğunu iddia etmişlerdir.¹³⁹ Sonrasında Mart 2016'da PYD, Suriye'nin doğu ve kuzey bölgelerinde bir federal yönetim ilan ettiğini duyurmuştur.¹⁴⁰ PYD'nin Suriye'nin siyasal geleceğiyle ilgili toplantıların parçası olmaya dair girişimleri ise hâlen devam etmektedir.

Sonuç

Makale, terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olan PYD'nin Suriye'de devlet dışı bir aktör hâline gelme sürecini, sivil savaştan kaynaklı fırsatları siyasal fırsatlar kavramsal çerçevesi kapsamında değerlendirerek ampirik olarak açıklamaya çalışmıştır. Bu kapsamda, Suriye'de iç çatışmaların başlaması ve çatışmaların sivil savaşa dönüşmesi sonucunda PYD bazı fırsatlar elde etmiştir. Bu fırsatlar, toplumsal hareketlilik teorileri kapsamındaki subjektif yaklaşım yardımıyla siyasal fırsatlar olarak değerlendirilmiş ve PYD'nin bu

135 Suriye Demokratik Güçlerinin (SDG) siyasal organı.

136 " 'A Federal Syria Is The Solution' Interview With Syrian Democratic Council Co-President Ehmed", *Kurdishquestion.com*, 23 February 2016.

137 "Saleh Moslem: Rojava is the model of future Syria", *Firat News Agency*, 4 November 2015.

138 Philips, *The Battle for Syria...*, 227, 231.

139 "Moslem: We focus on federalism based on folks - PART II", *Firat News Agency*, 6 March 2016.

140 Detaylar için bakınız, Spyridon Plakoudas, "The Syrian Kurds and the Democratic Union Party: The Outsider in the Syrian War", *Mediterranean Quarterly*, Vol 28, No 1, (March 2017), 99-116.

fırsatları algılama durumu ve onların PYD'nin hedeflerinde ortaya çıkardığı değişimler analiz edilmiştir. Buradan hareketle ilk siyasal fırsat Suriye'de protestoların başlamasıdır. Akabinde ülkedeki Kürt siyasal partileri göreceli olarak bağımsız bir hareket alanı bulmuş ve PYD bir üçüncü yol stratejisi izleyerek kendi destekçilerini PKK elebaşı Öcalan'ın yönetim modelini Suriye'de uygulamak için hazırlamaya başlamıştır. İkinci siyasal fırsat, Temmuz 2012'de Suriye rejim güçlerinin ülkenin kuzeyinden çekilmesidir. Bunun akabinde askerî kanadı YPG aracılığıyla bölgede dominant bir güç hâline gelen PYD, Öcalan'ın yönetim modelini kontrolü altındaki topraklarda uygulamaya koyulmuştur. Ayrıca PYD'liler Avrupa ülkelerine düzenlemiş oldukları seyahatlerde uyguladıkları yönetim modelinin propagandasını yapmaya başlamışlardır. Üçüncü siyasal fırsat ise IŞİD'in Eylül 2014'te Ayn el-Arap'ı kuşatmasıdır. İlerleyen süreçte YPG, ABD'yle ilişkilerini geliştirmiş ve IŞİD'e karşı Suriye'de ABD'yle birlikte çalışma imkânı elde etmiştir. Özellikle YPG'nin IŞİD'e karşı savaşı ve ABD'yle ortak çalışması, YPG'nin ve PYD'nin yönetim modelinin dünya genelinde görünürlüklerini arttırmıştır. Yani Suriye sivil savaşı öncesinde pek ismi duyulmayan PYD, öncelikle fiili anlamda özerk bir yönetim elde etmiş, sonrasında bu yönetimin uluslararası toplumda görünürlük kazanmasını ve tanınmasını sağlamak için girişimlere başlamış ve ülkede devlet dışı bir aktör hâline gelmiştir. Tüm bu sürecin “siyasal fırsatlar” kavramsal çerçevesi kapsamında analiz edilmesi yoluyla makale, Türkçe dilde yazılmış PYD'nin Suriye'de aktörleşme sürecini tartışan akademik literatüre farklı bir bakış açısıyla katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Kaynakça

Allsopp, Harriet, and Wladimir van Wilgenburg. *The Kurds of Northern Syria: Governance, Diversity and Conflicts*, I.B. Tauris, 2019.

Allsopp, Harriet. *The Kurds of Syria: Political Parties and Identity in the Middle East*, I.B. Tauris, 2015.

Allsopp, Harriet. “The Kurdish Autonomy Bid in Syria: Challenges and Reactions”, In Ahmed, M.M., and Gunter, M.M. (eds.), *The Kurdish Spring: Geopolitical Changes and the Kurds*, Mazda Publishers: Costa Mesa, California, 2013, 218-249.

Al-Tamimi, A. J. “The Islamic State of Iraq and Al-sham”, *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 17, No. 3, 2013, 19-44.

Balanche, Fabrice. “Sectarianism in Syria's civil war”, *The Washington Institute for Near East Policy*, 5 February 2018.

Barfi, Barack. “Ascent of the PYD and the SDF”, *Research Notes, The Washington Institute for Near East Policy*, 7 April 2016.

Bingöl, Nevzat. *Suriye'nin Kimliksizleri: Kürtler*, İstanbul: Doya Yayınları, 2013.

Brockett, Charles. *Political Movements and Violence in Central America*, Cambridge University Press, 2005.

Brockett, Charles. "The Structure of Political Opportunities and Peasant Mobilisation in Central America". *Comparative Politics*, Vol 23, No 3, 1991, 253-274.

Caves, John. "Syrian Kurds and the Democratic Union Party (PYD)", *Institute for the Study of War*, 6 December 2012.

Çağlar, T. ve Murat Aksu, "Suriye Krizinde Aktörler, Uyuşmayan Talepler ve Çatışan Çözümler", *International Journal of Social Inquiry*, Vol. 12, No 2, 2019, 507-544.

Çalışkan, Mustafa. "Suriye'de PKK Faaliyetlerinin Tarihi Arka Planı ve PYD Terör Örgütünün Siyasallaşma Çabaları," *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 10, 2020, 63-91.

Çotu, Cuma. "Rusya'nın Suriye Politikasında Kürtlerin Yeri", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, 2017, 291-304.

Demirel, Gözde. "Terör Örgütlerinin Kimlik İnşasında Etkisi: PYD-YPG ve Suriye'de Kürt Kimliği", *Ulusa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2017, 25-41.

Demirtaş, Birgül. "Turkey's Syrian relations: from friend "Esad" to enemy "Esed"". *Middle East Policy*, Vol 20, No 1, 2013, 111-120.

Eisinger, Peter. "The Conditions of Protest Behavior in American Cities", *American Political Science Review*, Vol 67, No 1, 1973, 11-28.

Erkmen, Serhat. "Türkiye ve Suriyeli Kürtler: Güven Bunalımı, Tıkanmışlık ve Bir Arada Yaşama", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 4, Sayı 47, 2012, 18-29.

Erol, M. Seyfettin ve K. Ertaç Çelik. "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2018, 14-45.

Federici, Vittoria. "The Rise of Rojava: Kurdish Autonomy in the Syrian Conflict", *SAIS Review of International Affairs*, Vol 35, No 2, 2015, 81-90.

Goodwin, J, James M. Jasper and Jaswinder Khattri. "Caught in a Winding, Snarling Vine: The Structural Bias of Political Process Theory", *Sociological Forum*, Vol 14, No 1, March 1999, 27-54.

Gökcan, Özkan. "Suriye'nin Kürt Meselesinin Tarihsel Seyri (1946-2011)", *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2018, 159-189.

Gunter, Michael. "Iraq, Syria, ISIS and the Kurds: Geostrategic Concerns for the USA and Turkey", *Middle East Policy*, Vol 22, No 1, Spring 2015, 102-111.

Gunter, Michael. *Out of nowhere: The Kurds of Syria in peace and war*, London: Hurst Publishers, 2014.

İşyar, Ö. Göksel. “Suriye İç Savaşı’nda PYD’nin Aktörleşmesinin Başlıca Nedenleri”, *Bilge Strateji*, Cilt 9, Sayı 16, Bahar 2017, 33-67.

Kaya, Recep. “Harekâtlar Ekseninde Türkiye’nin Suriye’de Terörle Mücadelesi”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2020, 143-165.

Kaya, Zeynep and Robert Lowe, The Curious Question of the PYD-PKK Relationship. In: Stanfield, G., and Shareef, M. eds. *The Kurdish Question (Revisited)*, Hurst & Company: London, 2017, 275-287.

Kayhan Pusane, Özlem. “Türkiye’nin Kürt Sorunu: Arap Baharı ile Değişen Yurtiçi ve Bölgesel Dinamikler”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 11, Sayı 41, Bahar 2014, 115-138.

Kerman, İbrahim ve Ertan Efeğil. “Terör Örgütü PKK/PYD’nin Suriye’de İzlediği İç Savaş Stratejisinin Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2017, 162-198.

Koopmans, Ruud. “Political. Opportunity. Structure. Some Splitting to Balance the Lumping”, *Sociological Forum*, Vol 14, No 1, 1999, 93-105.

Kurt, Veysel. “Trump ve Suriye Krizi”, *SETA Analiz*, (Nisan 2019), Sayı 275.

Kusilek, Connor. “The Larger Battle for Aleppo: The Removal of US Troops from Syria and the Struggle for Provincial Aleppo”, *Shattuck Center, CEU School of Public Policy*, June 2019.

McAdam, Doug. *Political Process and the Development of Black Insurgency 1930-1970*, The University of Chicago Press: Chicago and London, 1982.

Opp, Karl Dieter. *Theories of Political Protest and Social Movements: A Multidisciplinary Introduction, Critique, and Synthesis*, Routledge, 2009.

Orhan, Mehmet. “Transborder Violence: the PKK in Turkey, Syria and Iraq”, *Dynamics of Asymmetric Conflict*, Vol 7, No 1, 2014, 30-48.

Paasche, Till and Michael Gunter. “Revisiting Western Strategies against the Islamic States in Iraq and Syria”, *The Middle East Journal*, Vol 70, No 1, 2016, 9-29.

Philips, Christopher. *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East*, Yale University Press: New Haven and London, 2018.

Plakoudas, Spyridon. “The Syrian Kurds and the Democratic Union Party: The Outsider in the Syrian War”, *Mediterranean Quarterly*, Vol 28, No 1, March 2017, 99-116.

Polat, D. Şafak. “Türkiye’nin Suriye’nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 33), 2020, 53-96.

Reese, Ellen, and Elvia Ramirez. “The New Ethnic Politics of Welfare: Struggles Over Legal Immigrants’ Rights to Welfare in California”, *Journal of Poverty*, Vol 6, No 3, 2002, 29-62.

Rhodes, Ben. *The World As It Is: A Memoir of the Obama White House*, Penguin Random House LLC: New York, 2018.

Rubin, Michael. “The U.S. Gets the Kurds Wrong”, *Wall Street Journal*, 14 February 2014.

Savelsberg, Eva and Jordi Tejel, “The Syrian Kurds in ‘Transition to Somewhere’”, In Ahmed, M.M., and Gunter, M.M. (Eds.), *The Kurdish Spring: Geopolitical Changes and the Kurds*, Mazda Publishers: Costa Mesa, California, 2013, 189-217.

Tarrow, Sidney. “States and opportunities: The political structuring of social movements.” In: McAdam, D. McCharty, J. and Zald, M.N. ed. *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing, and Cultural Framings*, Cambridge University Press, 1996, 41-61.

Tejel, Jordi. *Syria’s Kurds: History, Politics and Society*, Abingdon: Routledge, 2009.

The Transcript of Speech. “The Crisis in Syria from the Perspective of Syrian Kurds”, *Chatham House: The Royal Institute of International Affairs*, London, 20 May 2014.

Thornton, Red. “Problems with the Kurds as proxies against Islamic State: insights from the siege of Kobane” *Small Wars & Insurgencies*, Vol 26, No 6, 2015, 865-885.

Uluç, Vahap. “Suriye Kürtleri: Türkiye Kürtleri’nin Devamı”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 1, Nisan 2016, 191-223.

Yılmaz, Salih. “Rusya’nın Ortadoğu’da Kürt Kozu ve PYD Politikası”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl 22, Sayı 86, 2016, 773 – 788.

İnternet Kaynakları

“Syrian Kurds prepare for new Middle East”, *Al-Monitor*, 8 March 2015.

Salih Muslim calls for action to avoid Kobani ‘slaughter’”, *Al-Monitor*, 29 September 2014.

“Salih Muslim: Syrian coalition does not represent Kurds”, *Al-Monitor*, 31 January 2014.

“Syrian Kurds Want Transitional Administration Now”, *Al-Monitor*, 29 July 2013.

“Syrian Kurdish parties: PYD cantons illegitimate”, *Anadolu Agency*, 27 February 2014.

“Turkey FM says Syria cannot deny war crime photos”, *Anadolu Agency*, 23 January 2014.

“Knocking On Every Door: An Interview With Saleh Muslim, Part II”, *Carnegie Endowment*, 28 February 2014.

“Moslem: We focus on federalism based on folks - PART II”, *Firat News Agency*, 6 March 2016

“Saleh Moslem: Rojava is the model of future Syria”, *Firat News Agency*, 4 November 2015.

“Muslim: We are creating a new society in Rojava”, *Firat News Agency*, 20 November 2014.

“PYD launches international campaign for Kobanê”, *Firat News Agency*, 25 October 2014.

“Asya Abdullah: UN must take initiative for corridor”, *Firat News Agency*, 22 October 2014.

“Muslim: We will not allow for a second Lausanne”, *Firat News Agency*, 6 December 2013.

“Interview with PYD Salih Muslim”, *Firat News Agency*, 26 November 2013.

“Future of Middle East discussed in Washington”, *Firat News Agency*, 30 October 2013.

“‘W. Kurdistan could be a model for a free and democratic Syria’, Muslim says,” *Firat News Agency*, 8 May 2013.

“PYD Co-Chair Asya Abdullah: A women Revolution”, *Firat News Agency*, 27 October 2012.

“‘A Federal Syria Is The Solution’ Interview With Syrian Democratic Council Co-President Ehmed”, *Kurdishquestion.com*, 23 February 2016.

“Exclusive Interview with PYD Co-chair Salih Muslim: Rojava Will Establish a New Civilisation”, *Kurdishquestion.com*, 28 March 2015.

“Turkey’s henchmen in Syrian Kurdistan are responsible for the unrest here”, *KurdWatch 2011*, 20 October 2011.

“The Al-Qamishli Uprising: The beginning of a “new era” for Syrian Kurds?”, *KurdWatch*, Aralık, 2009.

“We are Awaiting an Invitation for Talks with Washington”, *Rudaw.net*, 16 August 2013.

“Extensions of Remarks – Continuing Appropriations Resolution, 2015”, *The United State: House of Representatives*, 19 September 2014.

Bilateral Relations of Russia with Eastern Mediterranean Countries in Terms of Soft Balancing Concept

Muharrem Hilmi ÖZEV* & Zuleykha KAZIMOVA**

Received: 11/12/2022

Accepted: 12/01/2023

Citation: Ozev H. M., Kazimova Z., “Bilateral Relations of Russia with Eastern Mediterranean Countries in Terms of Soft Balancing Concept”, Middle Eastern Studies, 14-2 (2022): 179-206

DOI: 10.47932/ortetut.1217281

Abstract: After the collapse of the Soviet Union, Russia started to reverse the difficult experience it had in the international arena and domestically in the 2000s, and as a new foreign policy target, it sought to expand its sphere of influence, especially in certain regions. Within the framework of the multipolar world discourse, Russia has focused on the Eastern Mediterranean, whose strategic importance has increased with the discovery of new energy resources in recent years, to gain power in the international arena. Russia seized the opportunity to develop bilateral relations with the countries of the region effectively in 2011 with Russia’s intervention in the Syrian civil war. In conclusion, the aim of the study is to seek answers about the development of Russia’s bilateral relations with the Eastern Mediterranean countries and the extent of the soft balancing policies used by Russia with the regional countries that aim to establish its own sphere of influence in the region.

Keywords: Russian Federation, Eastern Mediterranean region, Bilateral relations, Energy policies, Military-technical cooperation

* Muharrem Hilmi Özev: Assoc. Dr., İstanbul University, TR, hilmi.ozev@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0001-5240-075X

** Zuleykha Kazimova: MA, İstanbul University, TR, zuleyxa.p.kazimova@gmail.com ORCID: 0000-0001-8997-1679

Yumuşak Dengeleme Kavramı Açısından Rusya'nın Doğu Akdeniz Ülkeleriyle İkili İlişkileri

Muharrem Hilmi ÖZEV* & Zuleykha KAZIMOVA**

Geliş tarihi: 11/12/2022

Kabul tarihi: 12/01/2022

Atf: Özev, M. H. ve Kazımova, Z. “Yumuşak Dengeleme Kavramı Açısından Rusya'nın Doğu Akdeniz Ülkeleriyle İkili İlişkileri”, Ortadoğu Çalışmaları, 14-2 (2022): 179-206

DOI: 10.47932/ortetut.1217281

Öz: Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Rusya, 2000'li yıllardan itibaren hem uluslararası arenada hem de yurt içinde yaşadığı zorlu deneyimi tersine çevirmeye başlamıştır. Yeni bir dış politika hedefi olarak, özellikle belirli bölgelerde etki alanını genişletmeye çalışmıştır. Rusya, çok kutuplu dünya düzleminde, uluslararası arenada güç elde etmek için son yıllarda yeni enerji kaynaklarının keşfedilmesiyle stratejik önemi artan Doğu Akdeniz'e odaklanmıştır. 2011 yılında Suriye iç savaşına müdahalesi ile Rusya, bölge ülkeleriyle ikili ilişkilerini geliştirme fırsatını etkin bir şekilde değerlendirmiştir. Sonuç olarak çalışmanın amacı; Rusya'nın Doğu Akdeniz ülkeleriyle ikili ilişkilerinin gelişimi hakkında cevaplar aramaktır. Çalışma ayrıca bölgede kendi etki alanını oluşturmayı amaçlayan Rusya'nın bölge ülkeleriyle uyguladığı yumuşak denge politika boyutunu da ele alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, Doğu Akdeniz Bölgesi, İkili İlişkiler, Enerji Politikaları, Askerî-Teknik İş Birliği

* Muharrem Hilmi Özev: Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, TR, hilmi.ozev@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0001-5240-075X

** Zuleykha Kazımova: Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, TR, zuleyxa.p.kazimova@gmail.com ORCID: 0000-0001-8997-1679

علاقات روسيا الثنائية مع دول شرق البحر المتوسط من حيث مفهوم التوازن الناعم

محررم حلمي اوزيف* & زليخة كازيموفا**

تاريخ الاستلام: 2022/12/11 تاريخ القبول: 2023/01/12

اقتباس: اوزيف، م. ح. وكازيموفا، ز. "علاقات روسيا الثنائية مع دول شرق البحر المتوسط من حيث مفهوم التوازن الناعم"، دراسات الشرق الأوسط، 206-179 (2022): 2-14

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1217281

الملخص

بعد انهيار الاتحاد السوفيتي، بدأت روسيا في عكس تجربتها الصعبة سواء في الساحة الدولية أو في الداخل منذ العقد الأول من القرن الحادي والعشرين. وكهدف جديد للسياسة الخارجية، سعت إلى توسيع مجال نفوذها، وخاصة في مناطق محددة. ركزت روسيا على شرق البحر الأبيض المتوسط، الذي زادت أهميته الاستراتيجية في السنوات الأخيرة مع اكتشاف مصادر جديدة للطاقة من أجل اكتساب القوة في الساحة الدولية على المستوى العالمي متعدد الأقطاب. مع تدخل روسيا في الحرب الأهلية السورية في عام 2011، انتهزت روسيا الفرصة بشكل فعال لتطوير العلاقات الثنائية مع دول المنطقة. في الختام، تهدف الدراسة إلى البحث عن إجابات حول تطور العلاقات الثنائية بين روسيا ودول شرق البحر الأبيض المتوسط. كما سنتناول الدراسة البعد السياسي للتوازن الناعم الذي تنفذه روسيا مع دول المنطقة، والذي يهدف إلى خلق مجال نفوذ خاص بها في المنطقة.

الكلمات المفتاحية: روسيا الاتحادية، منطقة شرق المتوسط، العلاقات الثنائية، سياسات الطاقة، التعاون العسكري التقني

* محرم حلمي اوزيف، أستاذ مشارك، جامعة اسطنبول، تركيا، hilmi.ozev@istanbul.edu.tr

رقم أوركيد: 0000-0001-5240-075X

** زليخة كازيموفا: طالبة ماجستير، جامعة اسطنبول، تركيا، zulexa.p.kazimova@gmail.com

رقم أوركيد: 0000-0001-8997-1679

Introduction

After the collapse of the Soviet Union, the Russian Federation, which experienced a collapse in economic and social areas, changed its domestic and foreign policies with the rise of oil prices in the early 2000s and the government of Vladimir Putin, and as a result, it started to follow an active foreign policy. NATO's enlargement policies to include Eastern European countries and the possibility of Georgia and Ukraine joining the organization worsened the strained relations between Russia and the West.

Although Russia occasionally gets involved in hot conflicts in Georgia, Ukraine, and Syria, it follows soft balancing policies in its policies regarding the Eastern Mediterranean region and tries to gain power in the international arena by strengthening its political and economic cooperation with different regional countries, especially in the energy and defense fields. The emphasis on the multipolar world, which is often spoken by Russia in its foreign policy, has formed the background of its intention to develop its sphere of influence in many parts of the world, and the Eastern Mediterranean, which has attracted attention, especially in recent years due to energy exploration and security problems, has gained an important place in Russian foreign policy.

Whereas hard-balancing means balancing the other side through military capacity building or military alliances, "soft-balancing" means states make secret, informal, or ad hoc agreements with a limited weapon against existing or potential threats and make regional and global agreements instead of formal alliances, including acting with organizations.¹ Soft-balancing policies always have the potential to switch to hard-balancing as the perceived threat of states increases. While military-economic power and formal alliances can be accepted as hard-balancing tools, we can count informal alliances, voting, and veto power in global organizations among soft-balancing tools.²

The Eastern Mediterranean region provides Russia with the opportunity to influence the balance of power and develop cooperation with the countries of the region by playing a role in solving the security problems brought about by the Arab Spring. In addition, the newly discovered hydrocarbon resources in the region, which offer Europe the opportunity to diversify its energy supply, have become a problem, threatening Russia's energy demand security.

European countries show interest in the Eastern Mediterranean region to reduce their energy dependence on Russia. Russia, on the other hand, seeks to

1 T.V. Paul, James J. Wirtz, and Michel Fortmann, "Balance of Power: Theory and Practise in the 21th Century", Stanford University Press, (2004). 2-3.

2 Robert J. Art, Stephen G. Brooksand, William C. Wohlforth, Keir A. Lieber and Gerard Alexander. "Correspondence: Striking the Balance", *International Security*, (2005): 183.

ensure the continuity of energy supply security to Europe and thus strengthen its role in the balance of power. In fact, it is known that, apart from Ukraine's desire to leave Russia's sphere of influence, Europe's intricate relationship with Russia in the field of energy lies at the root of the Russia-Ukraine war. Therefore, Russia's activities in the Eastern Mediterranean region, which have come to the fore with its energy resources, are gaining even more importance. In addition, Russia has maintained its title as the world's second-largest arms exporter in recent years and has used this power as a tool of "balance policy" in the Eastern Mediterranean region.

The Eastern Mediterranean is a strategically important region as it connects important trade routes. In the twentieth century, the importance of the region increased exponentially due to the energy resources discovered in the Eastern Mediterranean. It is believed that there is a natural and close relationship between dominating the energy fields and being a global power. For this reason, the Eastern Mediterranean region has become the target point of the great powers. In addition, the region has become the focal point of the whole world due to the long-standing Cyprus problem, the Turkiye-Greece conflict, the Israel-Palestine conflict, the civil wars in Syria and Libya after the Arab Spring, and the tensions related to the EEZ. The aim of the study is to draw a general picture of Russia's ambitions in regional policies, as Russia's activities in the region are not limited to playing a role in the field of energy, why the region is important for Russia, and accordingly, its bilateral relations with the countries of the region are examined. It was concluded that it would be beneficial to focus on bilateral relations in order to analyze the balancing policies carried out by Russia in order to expand its sphere of influence in the Eastern Mediterranean. For this purpose, in this study, Russia's relations with the Eastern Mediterranean countries Syria, Cyprus, Israel, Egypt, Lebanon, and Turkiye are discussed. Relations with Libya, one of the most prominent countries in the region, were examined in the context of Russia-Turkiye relations. Greece, on the other hand, deserves closer scrutiny due to its complex relations with Russia, the European Union, the USA, and Turkey. If Greece had been included in this analysis, this would not have been possible within the technical limits set for the authors. Therefore, in this paper, we excluded Greece from the analysis in favor of future studies.

The aim of the study is to examine the extent of Russia's cooperation with the Eastern Mediterranean countries and how the borders of its sphere of influence in the region have been affected by these relations and thus affect the country's foreign policy goals.

Russia-Israel Relations

With the discovery of energy in the Eastern Mediterranean, Israel transformed from an energy -importing country into an energy -exporting country and increased its regional influence. It is seen that Israel has multidimensional relations with Russia due to the fact that it has a population of 1.5 million immigrants from Russia. Especially considering that one of the most important elements of Russia's energy security is to increase or at least maintain its share in the European energy market, relations with Israel gain importance. In addition, the development of relations with Israel, which is among the most important actors in the Eastern Mediterranean, is important in terms of the relations that Russia is trying to establish with the Eastern Mediterranean countries within the framework of soft balancing policies and in terms of expanding its sphere of influence in the region. Although it seems difficult to transform the relations between Israel and Russia into a strategic dimension due to reasons such as the Iran, Palestine, and Syria issues and Israel being the closest ally of the USA, both countries want good relations to be maintained with a flexible alliance or soft balancing approach.

The development of economic relations between Russia and Israel is very important in terms of increasing Russia's influence in the region. However, although there is cooperation between the two countries on political issues, it is seen that the economic field remains in the background. In this case, it is seen that economic cooperation with Israel constitutes the weak link in Russia's goal of strengthening its position in the region.

In 2019, the trade volume between the two countries was 2,250 billion USD. This year, Russia's exports to Israel amounted to 1.416 billion dollars, while imports amounted to 833 million dollars.³ In this case, it can be said that Russia is in a disadvantageous position in terms of creating a competition or balance with the USA in economic cooperation with Israel. For example, in 2019, US exports to Israel are 14.7 billion dollars and imports are 19.6 billion dollars. The EU's imports from Israel amounted to 13.1 billion Euros, while its exports to Israel amounted to 20.1 billion Euros.⁴

It is seen that the soft balancing policies implemented by Russia towards Israel are effective. As a matter of fact, Israel has tried to be flexible on issues that Russia considers important so as not to alienate Russia. For example, after the 2008 Russia-Georgia conflict, Israel began to restrict military-

3 "Российско-израильские торговые отношения" (Russia-Israel Trade Relations), *Russian-Trade*, accessed June 01, 2021, <https://russian-trade.com/countries/israel/>.

4 "Countries and regions: Israel", *European Commission*, accessed September 18, 2022, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/israel/>.

technical cooperation with Georgia in exchange for stopping the supply of Russian missiles to Iran.⁵ In 2014, Israel stopped arms sales to Ukraine and subsequently refused to participate in Western sanctions against Russia, demonstrating the importance of maintaining good relations with Russia.⁶ In fact, Israel was one of the few pro-Western countries that supported Russia in this process. However, in the crisis that emerged with Russia's attack on Ukraine in February 2022, it was seen that Israel could not maintain its neutrality and stood against Russia; Russia responded in the same way, and the tension between the two sides increased. In this environment, Russian Foreign Minister Lavrov made a statement that Hitler was Jewish, and this statement was later tried to be corrected by President Putin with an apology message. In the following period, statements were made that the Jewish Agency in Russia would be closed.⁷ This situation shows that when the tension between the poles increases, the parties cannot ignore the tendencies and demands of their main allies, and their ability to act flexibly decreases or disappears altogether. Therefore, the effect of soft -balancing policies is wholly or partially lost in a war or severe crisis environment.

For Russia, the Eastern Mediterranean region has become a rival region in realizing energy supply to Europe through energy discovery. For this reason, it is important for Russia to play an active role in the energy policies in the region and to turn the balance in its favor in terms of ensuring the security of Europe's energy supply. Due to the size of the discovered gas fields and the support of the West, the development of cooperation with Israel in the field of energy has gained particular importance.

Following the discovery of Energy on its high seas, Israel planned to develop its own energy sector by launching projects such as infrastructure and pipelines in this field. Gazprom Marketing & Trading Switzerland AG and Levant LNG Marketing Corporation, operating as a Swedish subsidiary of Gazprom, signed an agreement in February 2013 to purchase 4.2 billion cubic meters of LNG per year for 20 years in Israel's Tamar gas field, starting in 2017. Gazprom's acquisition of the right to sell Israeli gas to the Asian market is considered a new stage in the energy sector between Russia and Israel.⁸

5 Alec D. Epstein and Stanislav Kozhevov. "Россия и Израиль: трудный путь навстречу".

6 Stephen Blank, "Russia and Israel: Friends with benefits", *The Hill* (2018), accessed March 22, 2021, <https://thehill.com/opinion/international/388217-russia-and-israel-friends-with-benefits>.

7 "Putin, Lavrov'un Yahudilerle ilgili ifadeleri için İsrail Başbakanı'ndan özür diledi", (Putin apologized to the Israeli Prime Minister for Lavrov's statements about the Jews), *NTV*, accessed August 02,2022 <https://www.ntv.com.tr/dunya/putin-lavrovun-yahudilerle-igili-ifadeleri-icin-israil-basbakanindan-ozur-diledi,UjyWo7HniECEq5CqFZ95kQ>,

8 "Levant LNG signs Breakthrough Floating LNG Agreement with Gazprom Marketing", Cision PR Newswire, accessed 21 September 2022, <https://www.prnewswire.com/news-releases/levant-lng->

It is seen that the discourse of multipolarity in Russian foreign policy is based on anti-Westernism. As relations between Russia and the West deteriorate, this opposition has grown stronger. This process continues, especially due to the worsening of relations after the 2014 Ukraine crisis, the sanctions imposed by the USA on the Nord Stream-2 project, and the European Union's reactions to human rights problems in Russia, and this opposition has become even more clear with the 2022 Ukraine crisis. The main factor that worries the USA and the EU is undoubtedly the active foreign policy pursued by Russia in recent years. For this reason, Russia, which is gradually moving away from the West, has difficulties developing cooperation with pro-Western countries in the strategic field of energy, as in the case of Israel. Although cooperation with Israel in some areas continues in the energy field, it is far from Russia's target.

On the other hand, although Israel gives priority to Western companies in the field of energy, it has given Russia the right to transport Israeli natural gas to Asian markets. This can be interpreted as Israel's unwillingness to exclude Russia, which is increasingly gaining influence in Syria and regional security issues despite Russia's close relations with Iran and Russia's different approach to the Palestinian issue. By using Israel's regional security concerns and economic goals, Russia is trying to make room for itself in the region and to limit the US's regional activities with the logic of soft balancing. On the other hand, the historical, economic, and cultural depth of Israel's relations with the USA and other Western countries prevents the deepening of Russia-Israel relations. Therefore, the course of Russia-Israel relations clearly reveals the effects and limits of soft-balancing policies.

Russia-Greek Cypriot Administration Relations

The Eastern Mediterranean countries, especially since 2015, have accepted Russia, which has increased its activities in Syria, as an important actor and have seen it as a counterbalance to the Western powers. However, it is seen that the cooperation of each state with Russia develops according to the degree of commitment to the West. For example, the Greek Cypriot Administration, which has deeper economic relations with Russia compared to Israel, is one of the most important elements of the Russia-West rivalry.

The Greek Cypriot administration is a member of the EU and maintains good relations with the USA. On the other hand, it has important political

[signs-breakthrough-floating-lng-agreement-with-gazprom-marketing-and-trading-switzerland-ag-a-landmark-deal-that-will-propel-natural-gas-distribution-worldwide-193275391.html](https://www.ortadoğu.com.tr/signs-breakthrough-floating-lng-agreement-with-gazprom-marketing-and-trading-switzerland-ag-a-landmark-deal-that-will-propel-natural-gas-distribution-worldwide-193275391.html)

and, especially, economic relations with Russia. Tensions continue in relations with Russia and the West, and this pushes the Greek Cypriot administration to pursue a balanced policy between the EU, UK, USA, and Russia. Undoubtedly, in the period when the world became multipolar, balance policies came to the fore in foreign policy. This situation also affected relations between the Greek Cypriot administration and Russia. By means of soft balancing policies, the Greek Cypriot administration and Russia carry out balancing policies against the Western powers.

The importance of the region has increased since the discovery of hydrocarbon resources in the Eastern Mediterranean, and the possibility of an alternative natural gas supply to the EU has drawn attention to the Eastern Mediterranean region and thus to the Cyprus region. In fact, some researchers believe that the EU membership of the Greek Cypriot administration is related to the presence of energy resources in the Eastern Mediterranean in recent years. The EU's dependence on Russia in the field of energy means that Russia gets stronger in its foreign policy. At the same time, it is undesirable for the USA to increase the effectiveness of Russia, with which it competes in the Eastern Mediterranean and the Middle East. As a result, the Greek Cypriot administration is the representative of the West but aims to maintain good relations with Russia and pursue a balanced policy between the poles. Benefiting from this situation, Russia seeks to expand its field of activity in the region, thanks to the development of cooperation with the Southern Mediterranean, one of the important actors in the Eastern Mediterranean.

The signing of the "Moscow-Nicosia Military Conformity Agreement" on February 26, 2014, can be given as an example of these balance policies. According to the agreement, the "Andreas Papandreu Air Base" of the Greek Cypriot administration and the "Evangelos Florakis Naval Base" near Limassol were allowed to be used by Russia.⁹ The Greek Cypriot Administration provided the same military facilities to Russia as it provided France and Germany.¹⁰ As agreed in the February 2013 meeting between Putin and Greek Cypriot leader Anastasiades, Russian warships will be able to use the Greek Cypriot ports without any special conditions.

The economic crisis experienced in Greece in 2011 also affected the Greek Cypriot Administration badly. To overcome the crisis, Russia provided a loan of 2.5 billion Euros to the Greek Cypriot administration in December of the

9 Abdullah Aydın, "Rusya'nın Enerji ve Güney Kıbrıs Politikası", (Russia's Energy and Southern Cyprus Policy), *Stratejik Analiz Dergisi*, 10(89), (2019):33

10 Emete Gözügüzelli, "Rusya-GKRY İlişkileri ve Türkiyesiz Bir Kıbrıs", (Russian-Greek Cypriot Relations and a Cyprus Without Turkey), *Star- Kıbrıs*, (2015) accessed April 19, 2021, <http://www.starkibris.net/index.asp?haberID=199167>

same year. The loan term given by Russia was 4.5 years, and the interest rate was 4.5%. It should be noted that the interest rates of other countries, to which the Greek Cypriots applied for loan assistance, were 15%¹¹.

80% of the foreign investments in the Greek Cypriot administration belong to Russia.¹² According to the Russian Ministry of Economy, the total investment volume of Greek Cypriots in Russia in 2015 was 99 billion dollars. In the same year, the total investment volume of Russia in the Greek Cypriot was 103 billion dollars. For comparison, the current volume of Russian investment in the German economy is \$8.5 billion, while the total amount of German investment in Russia is \$16 billion.¹³ According to the Central Bank of Russia, the investments of the Greek Cypriots in Russia reached 164 billion dollars in 2018. In the same period, the amount of investments Russia accumulated in the Greek Cypriot Administration was 166.1 billion dollars. The Greek Cypriot investments are in manufacturing, financial and insurance services, trade, professional and scientific activities, mining, and real estate. Russia's investment areas in Cyprus are the tourism, hotel management, manufacturing, agriculture, real estate, and construction sectors.¹⁴

Cooperation between the Greek Cypriot administration and the USA and Israel in the field of energy is important. In 2008, Greek Cypriots signed a contract with Nobel Energy (70%), Israel's Delek Drilling (15%) and Delek Group's Avner Exploration (15%) regarding production and sharing works in the 12th block in the open sea off Cyprus. The same group of energy companies reached an agreement in June 2013 for the construction of LNG terminals at the Aphrodite field.¹⁵ The EastMed project, which they developed jointly with Israel, Greece, and Italy, is an indicator of the importance of the Greek Cypriot partnership in the field of energy for the European Union.

Russia, which aims to maximize its activities in the Eastern Mediterranean, especially in the field of energy, does not operate in the energy fields determined by the Greek Cypriot administration because of the Cyprus issue and the problems experienced between the Greek Cypriot administration and Türkiye regarding the EEZ areas in recent years. Developing relations between Russia and Türkiye, partnerships in the field of energy, such as the

11 "Российско-кипрские отношения. Досье", (Russian-Cypriot relations. Dossier), *Tass*, accessed June 02, 2021, <https://tass.ru/info/1787551>

12 Fatih Özbay, "Güney Kıbrıs Rusya için neden önemli?"

13 "Российско-кипрские отношения. Досье"

14 "Межгосударственные отношения России и Кипра", (Interstate relations between Russia and Cyprus), *Ria Novosti*, accessed March, 14, 2021, <https://ria.ru/20190426/1553040261.html>

15 Igor Matveev, "Россия и Ближний Восток: Энергетическое Сотрудничество", (Russia and the Middle East: Energy Cooperation), *Газета Энергетика и промышленность России*, 19 (231), accessed March 07, 2020, <https://www.eprussia.ru/epr/231/15424.htm>,

TurkStream project, complicate cooperation in the field of energy, which has strategic importance in Greek Cypriot -Russian relations. In addition, Russia does not want to be a party in the disputed regions as it prioritizes pursuing balanced policies in the Eastern Mediterranean. Since the energy activities in the Greek Cypriot Administration will disrupt relations with Türkiye, this will harm the balance policies. Russia prefers to be a mediator rather than a party to the problems in the region. In addition, EU and US pressure is critical for the Greek Cypriots. The Greek Cypriot administration is a member of the EU and had to participate in the economic sanctions of the EU and the USA against Russia, especially after the Ukraine crisis. In addition, the USA is putting pressure on reducing cooperation with Russia to completely eliminate the arms embargo against the Greek Cypriots. Undoubtedly, this situation has affected the political and economic relations between Russia and the Greek Cypriots. It can be said that another reason why Russia is not in the Greek Cypriot energy fields is because of projects like EastMed. The EastMed project, already shelved, included an alternative supply route to reduce the EU's dependence on Russia. Although it is not in a position to compete with Russia's Nord Stream project, the project has the potential to affect EU-Russia energy relations. At the same time, Russia's anti-western policies within the framework of multipolar discourse make it difficult to cooperate with pro-western countries in the strategic field. It can be said that this situation negatively affected Russia's goal of strengthening its sphere of influence in the Eastern Mediterranean. As can be seen, the Western representative, the Greek Cypriot Administration, gives priority to EU and US companies in the field of energy, although it has good relations with Russia. Although the Greek Cypriot government tries to implement balanced policies in foreign policy, EU membership causes the weight of these balanced policies to be on the EU side. This situation contains important clues about the level of effectiveness of the EU and the USA in the Eastern Mediterranean, and reveals the limits of Russia's power, which is trying to increase its regional influence with its soft balancing policy in the post-Cold War period. It is understood once again that countries are trying to implement the soft -balancing policy with relatively low costs to compensate for their inadequacies in hard balancing. However, in times of crisis, soft balancing policies cannot compete with hard balancing policies, and the adage "hardness breaks the game" is confirmed.

Russia-Syria Relations

With its role in the Syrian civil war, Russia strengthened its position in the Eastern Mediterranean and started to develop cooperation with the countries of

the region in various fields of politics and economy. Although Russia focuses on improving its relations with the countries of the Eastern Mediterranean region in various fields of economy, especially energy and defense, it is clear that it has gained its position in the region by being a party in hot conflicts, such as the role it has undertaken in the protection of the Assad administration and in the civil war. The policy it has followed in Syria since 2015 shows that Russia does not consider soft balancing instruments sufficient; on the contrary, it tries to support it with hard power instruments. Therefore, countries try to support it with hard power tools when they deem it necessary to increase the effect of low-cost soft balancing policies.

After the annexation of Crimea to Russia in 2014, Russia's support for the Assad regime in the war in Syria constituted a second strategic benchmark between Russia and the West. On the one hand, there is Russia, which has been cautious about the uprisings in the Middle East since the beginning of the Arab Spring; and on the other hand, there are Western powers that support democratic movements, albeit at the level of discourse, and therefore stand against Assad. The main feature of Russia's Eastern Mediterranean policies is the search for a balance against the West. One of the main reasons for this is that Russia and Western powers are on different sides in the war in Syria.

Having air force bases in Egypt, Albania, and Syria, the USSR managed to maintain its presence in the Mediterranean until 1991, after the Second World War, but the political and economic problems of the successor Russian Federation weakened the Russian presence in the region. The USA, on the other hand, has maintained its character as the only powerful actor in the region for about 20 years. When Russia gained stability, it started to expand its relations with the Middle East and Eastern Mediterranean countries in the political, economic, and military fields, claiming to be one of the great powers of the multipolar world.¹⁶ Moscow, which supports Assad and the Baath regime in the Syrian civil war, has significantly increased its influence in the region with its role in the civil war.

The Syrian government's request for official assistance in the "fight against terrorism" was considered by Russia as an opportunity to expand its sphere of influence as a regional security provider. The protection of the Assad administration and the Baath regime, which is its closest ally in the region, will enable Russia to be an effective and decisive actor in Syria and the region. As a matter of fact, since 2015, Russia has deployed more than ten warships it brought from the Baltic Sea to Syria and strengthened the military naval base

16 Olga A. Timakova, "Новая Расстановка Сил В Средиземноморье", (The New Balance Of Forces In The Mediterranean), Вестник Дипломатической Академии Мид России, 2020:74

in the port of Tartus and the airbase in Latakia.¹⁷

In addition, Russia, which has been collaborating with Libya for many years, lost 4 billion dollars from the arms contract with the fall of the Gaddafi administration, and is worried that the same situation would occur in Syria if Bashar al-Assad is overthrown.¹⁸ According to SIPRI, 78% of the weapons purchased by the Syrian government between 2007 and 2011 were supplied by Russia.¹⁹ According to Ruslan Pukhov, director of the Russian Center for Strategies and Technologies Analysis, Russia's operations in Syria have had a positive impact on arms sales. Pukhov commented, *"because people don't buy weapons from losers"*. Russia's military operations in Syria have earned Russia 6-7 billion dollars in contracts.²⁰

According to some experts, another reason behind Russia's intervention in the Syrian civil war is the concern that if the government collapses, new equations will be established in the region because of the groups sponsored by Qatar and Saudi Arabia. On the other hand, the energy pipeline from Qatar to Turkiye via Syria poses a threat to Russia. This pipeline would reduce the cost of energy supply, provide access to the European market for regional producers such as Qatar, and cause a decrease in the demand for Russian gas in Europe, Russia's most important energy market.²¹

With its role in the Syrian civil war, Russia has managed to gain a reputation as a reliable partner and a kind of legitimacy guarantor, and in this respect, it has improved its relations with the Eastern Mediterranean countries. Thus, Khalifa Haftar, who tried to take control of the western part of the country in Libya and needed military support in the war with the Government of National Accord, started to establish contacts with Russia. In addition, Russia's contacts with Saudi Arabia, the United Arab Emirates, and Qatar, which are among the regional countries involved in the Syrian civil war, have intensified.²² Russia's carrying out the Astana and Sochi processes regarding the solution of the problem with Turkey and Iran, taking an active role in the negotiations regarding the Syria and Iran crises, setting the agenda, and acting

17 Ece Göksedef, "Rusya, Doğu Akdeniz'de nasıl bir politika izliyor?", (What kind of policy does Russia follow in the Eastern Mediterranean?), BBC Türkçe 2021, accessed May 30, 2021, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56910325>,

18 Dina Malysheva, "Russia in the Mediterranean: geopolitics and modern interests".

19 Paul Holtom, Mark Bromley, Pieter D. Wezeman and Siemon T. Wezeman. "Trends In International Arms Transfers, 2011", SIPRI Fact Sheet, March 2012, accessed September 21, 2021 <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/FS/SIPRIFS1203.pdf>

20 "Russia's campaign in Syria leads to arms sale windfall". *The Guardian*, accessed September 21, 2022 https://www.theguardian.com/world/2016/mar/29/russias-campaign-in-syria-leads-to-arms-sale-windfall?CMP=share_btn_tw

21 Andrey Latyshev, "Российская Военная Операция В Сирии".

22 Andrey Latyshev, "Российская Военная Операция В Сирии".

as an intermediary are important factors that enable it to produce policy in the region.

Although the Syrian government, with Russian help, has regained control of most of the country, it is estimated that the operations will not end soon, as many problems remain that require Russian participation for a solution. According to its official statements, Russia aims to reduce its military presence in the country and restore Syrian state institutions that can guarantee stability. For this reason, Moscow tries to achieve reconciliation with regional powers and the West, which Iran opposes, as well as various reforms to keep the change of power in Syria under its control. Syria has suffered more than 400 billion in damage from the war, so Russia will not be able to take on the problems of its economic recovery alone. However, due to the Iranian military presence in Syria, cooperation between Russia and regional and global powers seems impossible.

It is of great importance for Russia to dominate the energy market in Syria in order to play a role in the Eastern Mediterranean's energy policies and strengthen its position in the region. Syria could not play an active role in the Eastern Mediterranean energy policies due to the weakening of the central government due to the civil war. With the strengthening of the Assad administration with the support of Russia, Russian companies took over Syria's energy research and development activities in the Eastern Mediterranean. According to the agreement signed between the two states in 2013, the Russian company Soyuzneftegaz has the right to explore and produce off the coast of Syria for 25 years. It is estimated that the energy agreement signed with the Damascus regime is among the reasons for Russia's intervention in the Syrian civil war.²³ According to the agreement, the sea area in which Russia will carry out the exploration work is 850 square kilometers.²⁴ In March 2021, a seismic exploration agreement in the country's territorial waters was signed between the two Russian energy companies Capital Limited and East Med Amrit and the Syrian Ministry of Petroleum and Natural Resources. The agreement is an update of the agreement signed in 2013, which could not be implemented due to the civil war.²⁵

It is worth noting that the Russian-US tension in northeastern Syria escalated in August 2020, when the US energy company Delta Crescent Energy reached an agreement with the Syrian Kurds to develop oil fields. Therefore, Russia's

23 Seth Cropsey and Eric Brown, "Energy: The West's strategic opportunity in the Eastern Mediterranean". *Washington, D.C.: Hudson Institute*, (2014):10

24 Alexey Y. Noskov, "Интересы российских, турецких", 109.

25 Ece Göksedef, "Rusya, Doğu Akdeniz'de nasıl bir politika izliyor?"

competition with the USA continues despite the agreement it has made with the central government in the field of energy.²⁶

It can be said that Russia's main success in Syria is the stabilization of the country and the role it will play in the development of the country afterwards. Currently, Russia needs the cooperation of Western countries and regional countries, but if Russia discovers energy off the Syrian coast, it will be able to further strengthen its position in Syria. Considering the energy potential in the Eastern Mediterranean, this seems likely.

Although Russia is far behind the USA in terms of economic power, it is seen as the country that has made the most effort to increase its military capacity during the Syrian civil war. Aiming to expand its field of activity in various regions of the world within the framework of a multipolar discourse, Russia has strengthened its position in the Eastern Mediterranean with its intervention in the Syrian civil war and has begun to be perceived as an important factor in the region. In addition, although Russia gained easier access to the Mediterranean with the annexation of the Crimean Peninsula, it was isolated in the international arena after the 2014 Ukraine crisis and aimed to have a say in the international arena by intervening in the war to get rid of this situation. Therefore, it can be said that the most important factor in expanding Russia's sphere of influence in the Eastern Mediterranean is its Syria policies. This has been possible thanks to hard power capacity transfer and construction rather than soft-balancing policies. However, Russia started its soft-balancing policies in the Eastern Mediterranean region long before the Syrian civil war, in the 2000s, and then increasingly continued its policies in this direction to support the hard power capacity it built in Syria.

Russia preferred to build military and economic capacity in Syria rather than using soft-balancing instruments. Inherited engagements from the USSR and the Assad regime's need for Russia were decisive at this point. Russia is attempting to balance the United States' regional presence with the hard power capacity it has built in Syria. However, Russia's efforts to build hard power in Syria do not mean that it completely ignores soft balancing instruments. As a matter of fact, Russia's effective use of its veto power in the UNSC to protect its interests in Syria and the Assad regime, its efforts to establish a balance between Iran, Türkiye, and Israel's policies/demands in the Syria issue through negotiations and temporary agreements, its relations

26 Ksenia Svetlova, "Американская нефтяная сделка в Сирии разозлила Кремль", (US oil deal in Syria angered the Kremlin), Институт Современной России 2020, accessed August 02, 2021, <https://imrussia.org/ru/%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/3154->

with non-state actors in the field, and its activities through private security companies show that hard power policies are supported as much as possible by soft balancing instruments.

Russia-Egypt Relations

The coming to power of Abdelfattah el-Sisi in May 2014 adversely affected Egypt-US relations. For Russia, which wants to increase its influence in the Eastern Mediterranean, the cooling in Egypt-US relations creates a suitable atmosphere for Russia's soft balancing policies. Egypt has long-standing economic and political ties with the United States. However, in recent years, due to Russia's active foreign policy and its presence in Syria, it can be said that the regional states have begun to see Russia as a counterbalance to the USA.²⁷ In this case, Egypt-Russia relations are seen as a balancing element that will reduce Egypt's dependence on the USA and the EU, while for Russia, developing relations with Egypt, one of the important countries of the Eastern Mediterranean, means expanding its sphere of influence in the region.

Russia had the opportunity to balance against the USA and the European Union by developing economic and political partnerships with Egypt. As a result of Vladimir Putin's official visit to Egypt on February 9-10, 2015, an agreement was reached for the construction of Egypt's first nuclear power plant. With Putin's visit on December 11, 2017, political, economic, commercial, and energy cooperation opportunities and the situation in Syria were discussed. As a result of the negotiations, a contract was signed for the construction of the Dabaa nuclear power plant and the supply of nuclear fuel in Egypt. On October 16-17, 2018, Russian and Egyptian leaders met in Sochi, and the leaders, aiming to further develop bilateral relations, signed a comprehensive partnership and strategic cooperation agreement.²⁸

Between 2016 and 2020, Egypt's main arms suppliers are Russia (41%), France (28%) and the USA (8.7%). The 430% increase in Russia's arms sales to Egypt in this period shows the state of cooperation in the military-technical field between the countries. Thus, although the USA continues to be an important ally of Egypt, it is obvious that Russia plays an important role in balancing the power of the USA.²⁹

27 Muhammed H. Ahmed, "Россия и Египет: курс на сближение", 162

28 "Справка: Межгосударственные Отношения Между Россией И Египтом.", (Reference: Interstate Relations Between Russia and Egypt), accessed April 05, 2021, <https://1prime.ru/News/20191023/830441656.html>

29 Mikhail Khodarenok, "Ближний Восток вооружается: куда Россия и США продают оружие", (The Middle East is arming: where Russia and the United States are selling weapons), Gazeta.ru (2021), ac-

The most important element of Russian-Egyptian economic cooperation is the project of establishing a Russian industrial zone in the Suez region of Egypt.³⁰ The aim of the project, which started in May 2018 and is planned to be completed in 2035, is to facilitate the tax regime and promote exports to Africa. The project aims to place large Russian companies in the region.³¹

Russia-Egypt foreign trade volume, which was 834 million dollars in 2004, increased to 5.5 billion dollars in 2014. Although the trade between the two countries decreased by 4 billion dollars in 2015 due to the depreciation of the ruble, an increase in physical trade was observed.³² The foreign trade volume between the two countries was 6.7 billion dollars in 2018. In the same year, Russia's exports were 6.2 billion dollars, and its imports were 506 million dollars.³³ This figure is the highest bilateral trade figure ever.³⁴

Today, more than a sixth of Egypt's oil production is provided by Russian companies. Also, in 2015, a 5-year agreement was signed with Gazprom and Egypt Natural Gas Holding Company for the supply of 35 LNG cargoes to Egypt. 30% of the shares in the operation of the Zohr field, discovered by the Italian company ENI, were purchased by the Russian company Rosneft. Rosneft paid \$1.125 billion to ENI for the shares. As a result, ENI has 60%, Rosneft 30%, and BP 10% stakes in the Zohr field.³⁵ Production activities started in the field in 2017, and as a result of the development of the field in 2019, the annual production was 27.7 billion cubic meters.³⁶ In addition, on December 7, 2016, Rosneft's board of directors purchased the shares of the Shukur block on the Zohr site for \$ 2.8 billion through an agreement with the ENI company.³⁷ Undoubtedly, Russia's share in Egypt's Eastern Mediterranean region is an important step in terms of its role in energy policies in the region.

Russia-Egypt relations are also a striking example of Russia's soft balancing policies. Egypt, which constantly cooled its relations with the USSR after

cessed June 19, 2021. <https://www.gazeta.ru/army/2021/03/15/13512284.shtml>,

30 "Presentation of the Russian Industrial Zone in Egypt", Export Center, accessed February 18, 2021, <https://www.exportcenter.ru/en/news/presentation-of-the-russian-industrial-zonein-egypt/>,

31 Yuri I. Vtorushin and Ruslan P. Koshkin, "Российско-Египетские Отношения", 24

32 "Алексей Улюкаев: торговля России с Египтом растет", (Aleksey Ulyukaev: Russia's trade with Egypt is growing), accessed June 17, 2021, *Ministerstvo Ekonomicheskogo Razvitiya Rossiyskoy Federatsii*, <http://old.economy.gov.ru/minec/about/structure/depAsiaAfrica/20160616>

33 Yuri I. Vtorushin and Ruslan P. Koshkin, "Российско-Египетские Отношения", 24

34 Справка: Межгосударственные Отношения Между Россией И Египтом.",

35 Murat Temizer, "Mısır'daki Zohr gaz sahasının yüzde 30'unu Rus Rosneft aldı", (Russian Rosneft bought 30 percent of the Zohr gas field in Egypt), *Anadolu Ajans* 2016, accessed May 12, 2021, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misirdaki-zohr-gasahasinin-yuzde-30unu-rus-rosneft-aldi/704449>

36 "В Стране Пирамид и Сфинксов".

37 "Сечин прибыл в Каир для обсуждения энергетического сотрудничества с Египтом", (Sechin arrived in Cairo to discuss energy cooperation with Egypt), Tass, accessed March 11, 2021 <https://tass.ru/ekonomika/3863682>

the 1967 Arab Israeli War, established alliance relations with the USA with the 1978 Camp David Agreement. Russia, under Putin's rule, sought ways to develop the minimally established relations in the fields of trade, defense, and energy, regardless of Egypt's existing alliance relations, and succeeded to some extent. The capacity that the USA and the West in general have built in the region for a long time also determines the limits of Russia's soft -balancing policies towards Egypt.

Russia-Turkiye Relations

After the Cold War, Russia and Turkiye's interests in the Caucasus and Central Asia after the Cold War hampered the development of relations. Turkiye's foreign policy discourses regarding the establishment of a giant Turkish world "*from the Adriatic to the Great Wall of China*" in 1992 and its aim to be a model for the newly independent former SCCB states worried Russia. In addition, the different approaches of the two countries to the Kurdish and Chechen problems in these years also prevented the development of relations.³⁸

Developments in the relations between the two countries in the 2000s have progressed towards regional cooperation. After the events of September 11, the USA's practices in the Middle East region, which ignore international law and the interests of the countries in the region, deepened the security concerns of Russia and Turkiye, and this situation led to the rapprochement of the two countries.³⁹ Although Russia and Turkiye have different approaches to regional issues such as Ukraine, Georgia, and Nagorno-Karabakh, security threats in the Black Sea basin and the Middle East region have forced the two countries to get closer.

Although Turkiye is on the same side as the USA in the Syrian issue, since it perceives the YPG autonomy that the USA is trying to establish in the region as a threat to its sovereignty and thinks that it will not be successful in the fight against the PKK by opposing Russia, it has made changes in its foreign policy, and has tried to approach the alliance of Russia and Iran in the Syria issue. The three countries in question took a stand against the US's Syria policies during the resolution process of the Syria problem, which started with the "Sochi Agreement" and continued with the Astana Talks.⁴⁰ It is possible to evaluate this stance developed against the regional policies of the USA, which

38 Fatih Özbay, "Soğuk Savaş Sonrası Türkiye-Rusya İlişkileri: 1992-2010", 37

39 Erkan Yılmaz, "Uluslararası Güç Dengeleri Bağlamında Türkiye-Rusya İlişkileri", TURANSAM, Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi: (2020): 208.

40 Erkan Yılmaz, "Uluslararası Güç Dengeleri Bağlamında Türkiye-Rusya İlişkileri", 209

claims to global hegemony, as a search for soft balancing for both Russia and Türkiye.

After the July 15 coup attempt, the importance of relations with Russia has increased for Türkiye due to the tension in relations between Türkiye and the West. The indifferent attitude of the US-led NATO security organization towards Türkiye's security has pushed Türkiye to expand its cooperation with other countries. Türkiye has decided to meet its urgent need against the missile threat by purchasing the S-400 missile defense system from Russia, as the appropriate conditions for the Patriot system, which is planned to be purchased from the USA, are not provided and the paid military equipment is not delivered.⁴¹ This initiative, which contributes to the elimination of Türkiye's security concerns, is a step towards developing soft balancing policies between the Western bloc and Russia.

The Russian jet crisis on November 24, 2015, revealed the separation of Türkiye and Russia in regional politics. The shooting down of the Russian SU-24 fighter jet by Türkiye's F16 aircraft caused tension in relations between the two countries. In the Balkans, the Caucasus, the Black Sea, and the Middle East, the situation of implicit rivalry arising from the conflict of interests between the two countries began to become evident with the crisis. During the civil war in Syria, Türkiye's opposition to the Assad administration and Russia's support for the administration was one of the most obvious examples of the rivalry between the two countries.⁴² In addition, it is thought that Russia's overreaction to the aircraft crisis and the sanctions it imposes on Türkiye give a message to Türkiye and the countries in the region. Russia has shown Türkiye, the USA, and NATO that it will never compromise on protecting its closest allies in the Eastern Mediterranean and the Middle East.

Strengthening energy cooperation with NATO member Türkiye is extremely important for Russia to balance Western power in the region. Moreover, energy cooperation with Türkiye has gained importance for Russia in terms of being an alternative energy transit route for the transportation of Russian gas to Europe due to the problems with Ukraine.

In 2019, Russia ranked first in the list of oil exporting countries with a share of 35.4%. In 2020, Russia ranked second after Iraq with 21.2%. While Russia ranked first in natural gas exports to Türkiye with a share of 33.6% in

41 "S-400 ve F-35: ABD ile Türkiye arasındaki kriz hakkında bilinmesi gerekenler", (S-400 and F-35: What to know about the crisis between the USA and Turkey), *BBC Türkçe*, accessed August 14, 2021, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47809807>

42 Salih Yılmaz and Abdullah Yakşi, "Osmanlı Devleti'nden Günümüze Türk-Rus İlişkileri", (Turkish-Russian Relations from the Ottoman State to the Present), *TYB Akademi*, Issue:17, May (2016): 41-42.

2019, this rate increased to 35.2% in 2020.⁴³ The development of natural gas trade between Russia and Türkiye is based on the USSR. In 1984, the two countries signed a 25-year natural gas purchase and sale agreement.⁴⁴

With the commissioning of the Blue Stream pipeline in 2005, Türkiye started to supply 66% of its natural gas imports from Russia. This rate was 52% in 2017.⁴⁵ The Blue Stream pipeline is an important project in terms of softening the competition between the two countries arising from the Baku-Tbilisi-Ceyhan pipeline and establishing cooperation. The Blue Stream natural gas pipeline project is also Russia's largest investment in the Turkish economy so far. The pipeline has made the two countries important energy partners.⁴⁶

An agreement was signed between the two countries on October 10, 2016 for the construction of the Turkish Stream pipeline project.⁴⁷ The Turk Stream project, which has an extremely important place in bilateral relations, includes two pipelines, one starting in Russia and extending to Türkiye via the Black Sea. Each of the pipelines has a capacity of 15.73 billion cubic meters. The Turkish Stream project is aimed at supplying Russian gas to European countries as well as to supply energy to Türkiye.⁴⁸

The Turk Stream project is planned to be connected to Bulgaria after Türkiye. Russian gas will reach Central Europe, namely Austria, via Bulgaria, Romania, and Hungary. The importance of the project for Russia is that it excludes Ukraine. Since the long-term gas purchase and sale contract between Russia and Ukraine was terminated in 2019, the completion of the Turkish Stream project in 2020 gained importance. With the implementation of the Turkish Stream and Nord Stream projects, Russia has minimized the need for Ukraine in energy transmission. After Türkiye, it is planned to supply Russian gas to Bulgaria, Greece, Macedonia, Romania, Serbia, and Bosnia and Herzegovina via the Turkish Stream pipeline. Gas is planned to be

43 "Doğal Gaz Piyasası 2019 Yılı Sektör Raporu", (Natural Gas Market 2019 Sector Report): "Doğal Gaz Piyasası 2020 Yılı Sektör Raporu", (Natural Gas Market 2020 Sector Report), T.C. EPDK, Ankara, 2020, 2021, accessed September 20, 2021, <https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-94/dogal-gazyilik-sektor-raporu>

44 Recep Yorulmaz, "Doğu Akdeniz'de Türkiye-Rusya İş birliği ve Libya Krizinin Ekonomi Politigi", (Turkey-Russia Cooperation in the Eastern Mediterranean and the Political Economy of the Libyan Crisis), Orta Doğu Araştırma Merkezi 2020, accessed June 02, 2021, <https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizdeturkiye-rusya-is-birligi-ve-libya-krizinin-ekonomi-politigi/>

45 "2017 Yılı Doğalgaz Piyasası Sektör Raporu", (2017 Natural Gas Market Sector Report), Ankara: EPDK, 2018, <http://www.epdk.org.tr/TR/Dokumanlar/Petrol/YayinlarRaporlar/Yillik>

46 Fatih Özbay, "Soğuk Savaş Sonrası Türkiye-Rusya İlişkileri: 1992-2010", 41

47 "Türkiye ile Rusya arasında Türk Akımı projesi için anlaşma imzalandı", (Agreement signed between Turkey and Russia for the Turkish Stream Project), Anadolu Ajansı, accessed June 05, 2021, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiye-ile-rusya-arasinda-turkakimi-projesi-icin-anlasma-imzalandi/662282>,

48 Recep Yorulmaz, "Doğu Akdeniz'de Türkiye-Rusya İş birliği.

transported to Hungary and Austria via Serbia. In April 2021, media in Bosnia and Herzegovina announced for the first time that Russian gas was purchased from the Balkan line of the Turk Stream pipeline.⁴⁹ Russia supplied 41% of the European Union's natural gas needs in 2019.⁵⁰

One of the areas of energy cooperation between Russia and Türkiye is nuclear energy. In 2010, the “*Cooperation Agreement on the Establishment and Development of Nuclear Power Plant in Akkuyu Field*” was signed between the two countries on nuclear energy. The agreement includes the construction of a \$22 billion nuclear power plant in Mersin province.⁵¹ According to the agreement signed during the visit of the President of Russia to Türkiye on May 12, 2010, the construction and operation rights of the power plant belong entirely to Russia. Later, the facility will be opened to partnerships, provided that most of the facility will be owned by Russian companies. Once the nuclear power plant becomes operational at full capacity, it is expected to meet 10% of Türkiye's electricity needs.⁵²

Worsening relations with Ukraine create difficulties in ensuring the energy transition from Russia to Europe. For this reason, energy cooperation such as Turk Stream, developed with Türkiye is important. In addition, Russia's support of Türkiye in the balance of policies it has developed against the USA and the EU, or at least not against it, will increase Russia's power in the international arena and in the Eastern Mediterranean. Today, we are witnessing the development of relations between Russia and Türkiye at an unprecedented level in history. Cooperation in the energy, military-technological, and economic fields and partnerships in the second Karabakh War deepen bilateral relations. However, one should not be fooled into thinking that the partnerships that have strengthened in recent years have turned the eternal competition into a strategic partnership. The two countries continue to compete to increase their activities in different regions such as the Caucasus, the Middle East, and the Black Sea. For example, the two countries defend different arguments on issues related to Crimea, South Ossetia, Karabakh, Syria, and Libya.

In Russia-Türkiye relations, as in all Eastern Mediterranean countries,

49 “TürkAkım'dan Bosna'ya ilk doğalgaz teslimatı nisan ayında”, (First natural gas delivery from TurkStream to Bosnia in April), Sputnik accessed April 02, 2021, <https://tr.sputniknews.com/avrupa/202103091043983398-turkakimdan-bosnayailk-dogalgaz-teslimati-nisan-ayinda/>

50 “Quarterly Report Energy on European Gas Markets”, 4

51 “Анкара договорилась с Москвой о помощи в сооружении первой АЭС”, (Ankara agreed with Moscow on assistance in the construction of the first nuclear power plant), *Izvestia*, accessed April 16, 2021, <http://izvestia.ru/news/464610>,

52 “Bakan Varank: Akkuyu 2023'te elektrik üretmeye başlayacak”, (Minister Varank: Akkuyu will start generating electricity in 2023), *NTV*, accessed February 18, 2021, https://www.ntv.com.tr/ekonomi/bakan-varank-akkuyu-2023te-elektrik-uretmeyebaslayacak,B9QicBTwA0-Cp_DzQWNdRw,

Western countries' regional influence is attempted to be balanced to some extent with soft balancing instruments. Although it is not possible to develop long-term strategic relations due to serious differences of interests between the parties, ad hoc cooperation can be specific to areas where interests are considered compatible, such as natural gas trade and transfer, nuclear energy, limited cooperation in Syria with mutual concessions, and the 2020 Karabakh War. It is seen that steps can be taken effectively, and the West can be balanced, albeit partially. It can be argued that the soft balancing policies pursued by Türkiye and Russia came to fruition during the 2022 Ukraine crisis. Thanks to soft balancing policies, it has been seen that Türkiye has gained a mediatory position between the West/Ukraine and Russia. Thanks to its soft balancing policy, Russia was able to meet the pressures from the West to some extent during this crisis. In addition to the effective continuation of Russia's cooperation with Türkiye, the soft balancing policies that have been followed for a long time play an important role in bringing the grains waiting in the Ukrainian and Russian silos to the global markets. However, the effect and continuity of soft balancing policies in Türkiye-Russia relations are limited by the capacity that Western countries have built in Türkiye and in the Eastern Mediterranean countries in general. As a matter of fact, Türkiye's relations with Russia remained within the limits allowed by its position in the NATO alliance, that is, tolerable by the allies. Despite all the critical discourses it has developed against some NATO member countries, Türkiye continues to state that it remains committed to the future of the alliance and to the basic principles, and to its allies find Türkiye's policies in this direction acceptable, except for negligible problems.

Conclusion

In order to balance the presence of Western powers in the Eastern Mediterranean, Russia aims to develop cooperation with the countries of the region, especially in the energy and military-technical fields. Russia has become an important actor in the region with its intervention in the Syrian civil war, but it tries to compete with the USA and the EU by establishing relations based on political and economic cooperation within the framework of "soft-balancing" policies, that is, without establishing military alliances.

Russia's relations with Egypt can be shown as the most obvious example of soft balancing policies in the region. Due to the deteriorating relations between Egypt and the USA and EU after the Sisi rule, the need for cooperation, especially in the energy and military-technical fields, led Egypt to Russia. Although Lebanon's relations with Russia remain limited due to the historical

influence of Western powers in Lebanon, Russia's presence in Syria has the potential to reverse this situation soon. The agreements between Russia and Türkiye, which has been following a pro-Western foreign policy for many years, in strategic areas such as the S-400, Turkish Stream, Blue Stream, and Akkuyu power plant can be considered as Russia's soft power strategy in the region. The biggest obstacle for Russia to take its relations with regional countries other than Syria one step further is the hard and soft power capacity that Western countries have built over many years. At this point, Russia is trying to compensate for its shortcomings with the hard power capacity it has created in Syria and thus balance the West.

On the other hand, in July 2021, the USA lifted the sanction decision on the Nord Stream-2 energy pipeline projects between Russia and Germany after many years. This decision was thought to be aimed at preventing Russia's rapprochement with China. With this, Russia guaranteed the energy flow to Europe with the Nord Stream and Turk Stream projects. However, it started to threaten the energy demand of Russia to Europe as a result of the solidarity between European countries due to the war with Ukraine.

Although the Ukraine war threatens Russia's energy policies, they continue to gain power thanks to Russia's energy policies at the international level. For this reason, Russia is an alternative to states such as Egypt, Türkiye, and Lebanon that want to balance Western power. However, Russia, which has reached the breaking point due to the Ukraine war, prevents countries such as the Greek Cypriot administration and Israel, which have closer ties with the West, from cooperating with Russia in the field of energy. As a result, the bloc between Russia and the West in the process that started with the Crimean war and continued with the Ukraine War also affected the behavior of the Eastern Mediterranean countries.

As it is known, Russia's economic power is weak at a level incomparable to that of the USA. Therefore, Russia's active foreign policy and multipolar discourse should not be interpreted as positioning itself as an "equal power" with the USA or other powerful giants. On the contrary, Russia emphasizes that these policies are an inevitable duty to protect the state. Russia, under the influence of its experiences after the collapse of the Soviet Union and due to the preferences of the current political elite, instead of developing industrialization and technology capacity in the long term, provides its existing energy and defense power to achieve foreign policy goals and, therefore, internal and external security. Russia's multipolar world discourse and its demand to exist in the Eastern Mediterranean can be read from this framework. Russia, within the framework of soft balancing policies, emphasizes the need to act

in accordance with international law and UNSC resolutions instead of being a party to the resolution of problems such as the Cyprus problem, the Palestine-Israel conflict, and the Turkiye-Greece conflict, or offers mediation.

Bibliography

Ahmed, Muhammed H. “Россия и Египет: курс на сближение”. (Russia and Egypt: a course towards rapprochement), Вестник РУДН, серия Международные отношения, № 3 (2014):158-164

Art, Robert J. Brooksand, Stephen G. Wohlforth, William C. Lieber, Keir A. and Alexander, Gerard “Correspondence: Striking the Balance”, *International Security*, VOL 30, No: 3, (2005): 177-196

Aydın, Abdullah. “Rusya’nın Enerji ve Güney Kıbrıs Politikası”.(Russia’s Energy and Southern Cyprus Policy). *Stratejik Analiz Dergisi*, 10(89), (2019):30-33

Cropsey, Seth and Brown, Eric. “Energy: The West’s strategic opportunity in the Eastern Mediterranean”. Washington, D.C. Hudson Institute. (2014):1-47

Demiryol, Tolga. “Türkiye-Rusya İlişkilerinde Enerjinin Rolü: Asimetrik Karşılıklı Bağımlılık ve Sınırları”. (The Role of Energy in Turkey-Russia Relations: Asymmetrical Interdependence and Its Limits). *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17 (4), (2018): 1438-1455

Noskov, Alexey Y. “Интересы российских, турецких и европейских нефтегазовых компаний в Восточном Средиземноморье”. (Interests of Russian, Turkish and European Oil and Gas Companies in the Eastern Mediterranean). *Çeloveçeskiy Kapital*, № 2 (86) 2 0 1 6

Özbay, Fatih. “Soğuk Savaş Sonrası Türkiye-Rusya İlişkileri: 1992-2010”, (Turkey-Russia Relations After the Cold War: 1992-2010). *Bilge Strateji*, Volume 2, Issue 4, Spring 2011:35-77

Timakova, Olga A. “Новая Расстановка Сил В Средиземноморье”, (The New Balance Of Forces In The Mediterranean), Вестник Дипломатической Академии Мид России. № 1 (23), 2020:68-80

Vtorushin, Yuri I. and Koshkin, Ruslan P. “Российско-Египетские Отношения И Их Влияние На Стабилизацию Региональной Ситуации На Ближнем Востоке”. (Russian-Egyptian Relations And Their Impact On The Stabilization Of The Regional Situation In The Middle East). *Стратегические Приоритеты*, No. 1 (21), (2019):18-28

Yılmaz, Erkan. “Uluslararası Güç Dengeleri Bağlamında Türkiye-Rusya İlişkileri”, (Turkey-Russia Relations in the Context of International Balance

of Power). TURANSAM, Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi: p-ISSN: 1308-8041, Year: 2020; Month: December; Volume: 12/AUTUMN, Issue: 48 (2020).

Yılmaz, Salih and Yakşi, Abdullah.”Osmanlı Devleti’nden Günümüze Türk-Rus İlişkileri”, (Turkish-Russian Relations from the Ottoman Empire to the Present). TYB Akademi. Issue:17, May, 2016:9-57

Websites

Anadolu Ajansı. “Türkiye ile Rusya arasında Türk Akımı projesi için anlaşma imzalandı”, (Agreement signed between Turkey and Russia for the Turkish Stream project). Accessed June 05, 2021 <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiye-ile-rusya-arasinda-turkakimi-projesi-icin-anlasma-imzalandi/662282>,

Andrey Latyshev.“Российская Военная Операция В Сирии: Итоги Спустя Пять Лет”. (Russian military operation in Syria: results after five years). International Studies 2020, accessed June 19,2021. <https://internationalstudies.ru/rossijskaya-voennaya-operatsiya-v-sirii-itogispustya-pyat-let/>,

BBC Türkçe.“S-400 ve F-35: ABD ile Türkiye arasındaki kriz hakkında bilinmesi gerekenler”.(S-400 and F-35: What to know about the crisis between the USA and Turkey.) accessed August 14,2021 <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47809807>

Blank, Stephen. “Russia and Israel: Friends with benefits”, The Hill 2018, accessed March 22, 2021. <https://thehill.com/opinion/international/388217-russia-and-israel-friends-with-benefits>

Cision PR Newswire. “Levant LNG signs Breakthrough Floating LNG Agreement with Gazprom Marketing”, accessed 21 September 2022, <https://www.prnewswire.com/news-releases/levant-lng-signs-breakthrough-floating-lng-agreement-with-gazprom-marketing-and-trading-switzerland-ag-a-landmark-deal-that-will-propel-natural-gas-distribution-worldwide-193275391.html>

EPDK. “2017 Yılı Doğalgaz Piyasası Sektör Raporu”. (Natural Gas Market 2017 Sector Report). Ankara: EPDK. accessed September 20, 2021 <http://www.epdk.org.tr/TR/Dokumanlar/Petrol/YayinlarRaporlar/Yillik>

EPDK. “Doğal Gaz Piyasası 2019 Yılı Sektör Raporu”. (Natural Gas Market 2019 Sector Report). T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2020. accessed September 20,2021 <https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-94/dogal-gazyillik-sektor-raporu>

Erstein, Alec D. and Kozheurov, Stanislav. “Россия и Израиль: трудный путь навстречу”, (Russia and Israel: a difficult path to meet), Институт Ближнего Востока, 2011. accessed September 20, 2022 https://www.4italka.ru/nauka_obrazovanie/politika/370855/fulltext.htm

European Commission. “Countries and regions: Israel”, accessed September 18, 2022. <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/israel/>,

European Commission. “Quarterly Report Energy on European Gas Markets”, Volume 12, 2019:1-43 accessed September 2022. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/quarterly_report_on_european_gas_markets_q4_2019_final.pdf

Export Center. “Presentation of the Russian Industrial Zone in Egypt”, accessed February 18, 2021 <https://www.exportcenter.ru/en/news/presentation-of-the-russian-industrial-zonein-egypt/>,

Göksedef, Ece. “Rusya, Doğu Akdeniz’de nasıl bir politika izliyor?”. (What kind of policy does Russia follow in the Eastern Mediterranean?). BBC Türkçe 2021. accessed May 30, 2021. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56910325>,

Gözügüzelli, Emete. “Rusya-GKRY İlişkileri ve Türkiyesiz bir Kıbrıs”. (Russia-Greek Cypriot Relations and a Cyprus without Turkey). Star-Kıbrıs 2015, accessed April 19, 2021, <http://www.starkibris.net/index.asp?haberID=199167>

Holtom, Paul. Bromley, Mark. Wezeman, Pieter D. and Wezeman, Siemon T. “Trends In International Arms Transfers, 2011”, SIPRI Fact Sheet, March 2012, accessed September 21, 2021 <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/FS/SIPRIFS1203.pdf>

Izvestia. “Анкара договорилась с Москвой о помощи в сооружении первой АЭС”, (Ankara agreed with Moscow on assistance in the construction of the first nuclear power plant), accessed April 06, 2021 <http://izvestia.ru/news/464610>,

Khodarenok, Mikhail. “Ближний Восток вооружается: куда Россия и США продают оружие”. (The Middle East is arming: where Russia and the United States are selling weapons), Gazeta.ru (2021), accessed June 19, 2021. <https://www.gazeta.ru/army/2021/03/15/13512284.shtml>,

Malysheva, Dina. “Россия в Средиземноморье: геополитика и современные интересы”. (Russia in the Mediterranean: Geopolitics and Contemporary Interests). Международная Жизнь (2015), accessed April 01, 2021. <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1404>

Matveev, Igor. “Россия и Ближний Восток: Энергетическое Сотрудничество”. (Russia and the Middle East: Energy Cooperation). Газета “Энергетика и промышленность России”. 19 (231), 2013 accessed March 07, 2020. <https://www.eprussia.ru/epr/231/15424.htm>,

Ministerstvo Ekonomicheskogo Razvitiya Rossiyskoy Federatsii. “Алексей Улюкаев: торговля России с Египтом растет”, (Aleksey Ulyukaev: Russia’s trade with Egypt is growing), accessed June 17, 2021 <http://old.economy.gov.ru/minec/about/structure/depAsiaAfrica/20160616>

NEWRU. “Русский фактор в Израиле всегда брался в расчет . Интервью с послом”. (The Russian factor in Israel has always been taken into account. Ambassador interview), accessed April 15, 2021. https://www.newsru.co.il/israel/12jun2009/stegniy_105.html,

NTV. “Bakan Varank: Akkuyu 2023’te elektrik üretmeye başlayacak”, accessed February 18, 2021 https://www.ntv.com.tr/ekonomi/bakan-varank-akkuyu-2023te-elektrik-uretmeyebaslayacak,B9QicBTwA0-Cp_DzQWNdRw,

NTV. “Putin, Lavrov’un Yahudilerle ilgili ifadeleri için İsrail Başbakanı’ndan özür diledi”. (Putin apologized to the Israeli Prime Minister for Lavrov’s statements about the Jews). Accessed August 02, 2020, <https://www.ntv.com.tr/dunya/putin-lavrovun-yahudilerle-ilgili-ifadeleri-icin-israil-basbakanindan-ozur-diledi,UjyWo7HniECEq5CqFZ95kQ>,

Özbay, Fatih. “Güney Kıbrıs Rusya için neden önemli?”. (Why is Southern Cyprus important for Russia?). Aljazeera Türk 2015. accessed January. 09, 2021. <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/guney-kibris-rusya-icin-neden-onemli>,

Prime. “Справка: Межгосударственные Отношения Между Россией И Египтом.”. (Reference: Interstate Relations Between Russia and Egypt) accessed April 15, 2021 <https://1prime.ru/News/20191023/830441656.html> Erişim

Ria Novosti. “Межгосударственные отношения России и Кипра”. (Interstate relations between Russia and Cyprus). accessed March 14, 2021. <https://ria.ru/20190426/1553040261.html>

Russian-Trade. “Российско-израильские торговые отношения”. (Russian-Israeli trade relations), accessed June 01, 2021. <https://russian-trade.com/countries/israel/>

Sputnik. “TürkAkım’dan Bosna’ya ilk doğalgaz teslimati nisan ayında”, (First natural gas delivery from TurkStream to Bosnia in April). Accessed April 02, 2021 <https://tr.sputniknews.com/avrupa/202103091043983398-turkakimdan-bosnayailk-dogalgaz-teslimati-nisan-ayinda/>

Svetlova , Ksenia. “Американская нефтяная сделка в Сирии разозлила Кремль”, (US oil deal in Syria angered the Kremlin), Институт Современной России 2020, accessed August 02,2021,<https://imrussia.org/ru/%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/3154->

Tass. “Российско-кипрские отношения. Досье”. (Russian-Cypriot relations. Dossier), accessed June 02.2021, <https://tass.ru/info/1787551>

Tass. “Сечин прибыл в Каир для обсуждения энергетического сотрудничества с Египтом”, (Sechin arrived in Cairo to discuss energy cooperation with Egypt), accessed March 11, 2021 <https://tass.ru/ekonomika/3863682>

ТЕК. “В Стране Пирамид и Сфинксов”. (In the Land of Pyramids and Sphinxes). accessed June 12, 2021 https://www.cdu.ru/tek_russia/issue/2020/2/718/

Temizer, Murat. “Mısır’daki Zohr gaz sahasının yüzde 30’unu Rus Rosneft aldı,” (Russian Rosneft bought 30 percent of the Zohr gas field in Egypt). Anadolu Ajansı (2016). accessed May 12, 2021 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misirdaki-zohr-gasahasinin-yuzde-30unu-rus-rosneft-aldi/704449>

The Guardian. “Russia’s campaign in Syria leads to arms sale windfall”. Accessed September 21, 2022 https://www.theguardian.com/world/2016/mar/29/russias-campaign-in-syria-leads-to-arms-sale-windfall?CMP=share_btn_tw

Yorulmaz, Recep. “Doğu Akdeniz’de Türkiye-Rusya İş birliği ve Libya Krizinin Ekonomi Politikası”. (Turkey-Russia Cooperation in the Eastern Mediterranean and the Political Economy of the Libyan Crisis). Orta Doğu Araştırma Merkezi 2020, accessed June 02,2021, <https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizdeturkiye-rusya-is-birligi-ve-libya-krizinin-ekonomi-politigi/>

Göç ve Girişimcilik: Mali Olmayan Müdahalelerin Suriyeli Girişimciler Üzerindeki Etkisi

Nazlı KAZANOĞLU*

Geliş tarihi: 14/11/2022

Kabul tarihi: 16/12/2022

Atf: Kazanoğlu, N., “Göç ve Girişimcilik: Mali Olmayan Müdahalelerin Suriyeli Girişimciler Üzerindeki Etkisi”, Ortadoğu Etütleri, 14-2 (2022): 205-226

DOI: 10.47932/ortetut.1203984

Öz: 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı milyonlarca kişinin göç etmesine neden olmuştur. En çok Suriyeliyi ağırlayan ülkelerden biri olan Türkiye şu anda 3,6 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye önceleri bu bireyleri “misafir” statüsünde kabul edip onlara ilk insani müdahaleyi yapmıştır. Fakat zaman içerisinde özellikle savaşın derinleşmesi ve bu bireylerin Türkiye’de görece daha kalıcılaşmaları ile birlikte Suriyeli mültecilerin ekonomik entegrasyonunu amaçlayan uzun vadeli ve daha sürdürülebilir müdahalelerin arayışına girilmiştir. Bu bağlamda, özellikle son beş yıldır Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ulusal ve uluslararası insani yardım kuruluşları, kalkınma ajansları, sivil toplum kuruluşları, ticaret odaları, toplum temelli örgütler ve belediyeler gibi çeşitli kurumların desteği ile Suriyeli bireylerin kendi işletmelerini açabilmeleri ve bu işletmeleri başarılı bir şekilde yönetebilmeleri adına bir dizi mali ve mali olmayan girişimcilik odaklı destekler vermektedir. Fakat zaman zaman bu müdahalelerin beklenen sonuçları getirmediği, Suriyeli bireylerin kapasitelerini geliştirmekte yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Yapılan müdahalelerin istenilen sonuçlarına ulaşması ve özelde Suriyeli girişimcilere genelde ise topluma faydalı olabilmeleri adına bu makale Türkiye’de bulunan Suriye menşeli küçük ve orta büyüklükteki işletmelere (KOBİ) yönelik tasarlanan ve uygulanan mali olmayan müdahalelerin işlevselliğini ve Suriyeli KOBİ’ler üzerinde yarattığı değişimleri incelemeyi ve alternatif müdahale modelleri oluşturmayı hedeflemiştir. Bir başka deyişle bu makalede Türkiye’de bulunan Suriyeli KOBİ’lerin kendilerine yönelik tasarlanan eğitim, mentorluk ve ağ oluşturma gibi aktivitelerin ne kadar faydalı olduğu araştırılmış, olası eksiklikler tespit edilmiş ve yeni müdahale yöntemleri geliştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve derinlemesine mülakat tekniklerinin beraber kullanıldığı bu çalışma Suriyeli KOBİ’lere yönelik tasarlanan mali olmayan müdahalelerin uygulanma safhasında uygulayıcı kurumlar arasında koordinasyonsuzluk, müdahalelerin belli bir coğrafyada yoğunlaşması ve KOBİ’lerin ekonomik durumlarının eğitimlerde öğrendiklerini günlük iş hayatlarında uygulamalarına yetmiyor oluşu gibi bir dizi sorun tespit etmiştir. Bu bağlamda müdahalelerin beklenen sonuçlara ulaşması ve Suriyeli KOBİ’lerin kapasitelerinin geliştirilip potansiyellerine ulaştırabilmeleri adına Suriyeli girişimcilerin dil problemlerine odaklanması, yapılan projelerin sonucunda etki analizi yapılması ve aracı ve uygulayıcı kurumlar arasındaki iletişimi artırmak için bir ağ kurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal ekoloji, demokratik özerklik, Bookchin, özgürlükçü belediye, komünal ekonomi

* Nazlı Kazanoğlu: Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi-TR, nazli.kazanoglu@nisantasi.edu.tr ORCID: 0000-0002-0176-0816

Migration and Entrepreneurship: The Impact of Non-Financial Interventions on Syrian Entrepreneurs

Nazlı KAZANOĞLU*

Received: 14/11/2022

Accepted: 16/12/2022

Citation: Kazanoglu, N., “Migration and Entrepreneurship: The Impact of Non-Financial Interventions on Syrian Entrepreneurs”, *Middle Eastern Studies*, 14-2 (2022): 205-226

DOI: 10.47932/ortetut.1203984

Abstract: The Syrian Civil War, which started in 2011, has displaced more than eleven million Syrians, both internally and externally. Around 3.6 million of those eleven million Syrians who had to leave their homes are now living in Türkiye. During the first years of their arrival, the Turkish government has considered these Syrian refugees as ‘guests’ and provided them with the primary welfare services. Yet, in the tenth year of their arrival, these Syrian refugees have reached the capacity to be active within the Turkish labour market. Although the majority of them work in various precarious insecure jobs, there are also a significant number of Syrian refugees who have started their own businesses. Since their establishment, these Syrian businesses have not only provided new jobs and livelihoods to the Syrian population living in Türkiye but also increased Türkiye’s export rates due to their already existing contacts in the Middle East and North Africa (MENA) Region. Accordingly, the Turkish government has replaced the primary humanitarian aid repertoire with long-term entrepreneurship-focused interventions, which are relatively more sustainable. This article thus represents an endeavour to explore the effectiveness of these entrepreneurship-focused non-financial interventions. This article asserts, based on an extensive review of the literature and policy documents, as well as 31 in-depth interviews with Syrian entrepreneurs and implementing organisations, that while these entrepreneurship-focused non-financial interventions have successfully empowered the Syrian business owners, some unanticipated and unexpected incidents have occurred within the field.

Keywords: Entrepreneurship, refugee entrepreneurship, Syrian Civil War, migration, forced migration.

* Nazlı Kazanoglu: Dr. Faculty Member, Nişantaşı University-TR, nazli.kazanoglu@nisantasi.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0176-0816

الهجرة وريادة الأعمال: تأثير التدخلات غير المالية على رواد الأعمال السوريين

نازلي قازانجي أوغلو*

تاريخ الاستلام: 2022/11/14 تاريخ القبول: 2022/12/16

اقتباس: قازانجي أوغلو، ن.، "الهجرة وريادة الأعمال: تأثير التدخلات غير المالية على رواد الأعمال السوريين"، دراسات الشرق الأوسط، 205-226 (2022): 2-14

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1203984

الملخص

أدت الحرب الأهلية السورية، التي بدأت في عام 2011، إلى نزوح أكثر من 11 مليون سوري داخليًا وخارجيًا. يعيش الآن حوالي 6,3 مليون من هؤلاء الأحد عشر مليون سوري الذين اضطروا إلى مغادرة منازلهم في تركيا. خلال السنوات الأولى من وصولهم، اعتبرت الحكومة التركية هؤلاء اللاجئين السوريين «ضيوفًا» وقدمت لهم خدمات الرعاية الأساسية. ومع ذلك، في السنة العاشرة من وصولهم، وصل هؤلاء اللاجئون السوريون إلى القدرة على أن يكونوا ناشطين في سوق العمل التركي. على الرغم من أن الغالبية منهم يعملون في وظائف مختلفة وغير مستقرة، إلا أن هناك عددًا كبيرًا من اللاجئين السوريين الذين بدأوا أعمالهم التجارية الخاصة منذ تأسيسها، لا توفر هذه الشركات السورية وظائف وسبل عيش جديدة للسكان السوريين الذين يعيشون في تركيا فحسب، بل تزيد أيضًا من معدلات التصدير في تركيا نظرًا لاتصالاتهم الحالية من منطقة الشرق الأوسط وشمال إفريقيا (MENA). وفقًا لذلك، استبدلت الحكومة التركية مجموعة المساعدات الإنسانية الأولية بتدخلات طويلة الأجل تركز على ريادة الأعمال، وهي أكثر استدامة نسبيًا. وبالتالي فإن هذه المقالة هي محاولة لاستكشاف فعالية هذه التدخلات غير المالية التي تركز على ريادة الأعمال. بالاعتماد على مراجعة شاملة للأدبيات ووثائق السياسة مع 13 مقابلة متعمقة مع رواد الأعمال السوريين والمنظمات المنفذة، تؤكد هذه المقالة أنه في حين أن هذه التدخلات غير المالية التي تركز على ريادة الأعمال قد نجحت في تمكين أصحاب الأعمال السوريين، إلا أن بعض النتائج والأحداث التي حصلت في أرض الواقع لم تكن متوقعة.

الكلمات المفتاحية: ريادة الأعمال، ريادة الأعمال للاجئين، الحرب الأهلية السورية، الهجرة، الهجرة القسرية.

* نازلي قازانجي أوغلو: دكتور، عضو هيئة تدريسي، جامعة نيشان ناشي-تركيا، nazli.kazanoglu@nisantasi.edu.tr
رقم أوركيد: 0000-0002-0176-0816

Giriş

15 Mart 2011’de Suriye’de iktidara karşı başlayan eylemlere Nisan 2011’de Suriye ordusunun müdahale etmesi ile birlikte Ortadoğu tarihinin en büyük insani krizlerinden biri olarak kabul edilen Suriye iç savaşı başlamıştır. Modern tarihin en karmaşık savaşlarından biri olan bu savaş başladığı günden itibaren beş milyondan fazla insanı mülteci durumuna düşürmüş ve dört yüz binden fazla cana mal olmuştur.¹ Dahası altı milyondan fazla Suriyeli birey ülke içinde farklı bir yerde beş milyondan fazla Suriyeli birey ise Suriye dışında yaşar hâle gelmiştir. Bir başka deyişle savaş, başladığı günden bugüne on bir milyondan fazla kişinin göç etmesine neden olmuştur. En çok Suriyeliyi ağırlayan ülkelerden biri olan Türkiye bu on bir milyondan fazla Suriyelinin 3,6 milyonuna ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye önceleri “misafir” statüsünde kabul edilen bu Suriyelilerin dil öğrenimlerinden barınmalarına kadar her türlü insani ihtiyacını çeşitli kurumların desteği ile karşılamıştır.² Fakat zaman içerisinde özellikle savaşın derinleşmesi ve Suriyelilerin ülkemizde görece daha kalıcılaşmalarıyla yeni çözümler aranmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Nisan 2013 yılında çıkarılan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, uluslararası korumadan yararlananlara bir başka deyişli ülkemizde bulunan savaş mağduru Suriyeli bireylere resmi olarak iş piyasasına ulaşma hakkını tanımıştır.³ Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) en güncel verilerine göre bugün Geçici Koruma Statüsü altında yaşayan 3,6 milyon Suriyelinin 1,6 milyonu iş piyasasında aktif olarak bulunmaktadır.⁴ Birçoğu hâlâ kayıtsız, güvencesiz ve korumasız olarak çalışsalar da kendi iş yerini açanların sayısı da azımsanamayacak kadar fazladır. Building Markets tarafından 2017 yılında yayımlanan “Hikâyenin Öteki Yüzü: Türkiye’deki Suriyeli KOBİ’ler Üzerine Bir Pazar Araştırması” raporuna göre şu anda Türkiye’de gayri resmi ve kayıt dışı olanlar ile birlikte Suriye menşeli küçük ve ortak büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) sayısı on bini geçmiş bulunmaktadır.⁵

Kuruldukları günden bugüne Suriye menşeli KOBİ’ler bir yandan Türkiye’de kalıcı oldukları öngörülen Suriyeli bireylerin entegrasyonunu hızlandırırken diğer yandan da Türk ekonomisine gözle görülür katkılar sağlamaktadır. Öncelikle 2018 yılından günümüze her ay en az doksan ile yüz arasında

- 1 “Turkish-Syrian Business Partnerships Part II An Opportunity in Progress”, *Building Markets*, September 2020.
- 2 Emel Topçu, “Türkiye’deki Suriyeli kadınlar kurban ya da sosyal girişimci.” *Mukaddime* 11, no. 1, 2020, s. 97- 123.
- 3 Nazlı Üstün, “Suriyelilerin Türk İşgücü Piyasasına Entegrasyonu Sorunlar-Öneriler,” *KTO*, Şubat 2016.
- 4 “Uluslararası Göç İstatistikleri 2019”, *TÜİK*, 17 Temmuz 2020.
- 5 “Another Side to the Story”, *Building Markets*, October 2021.

yeni şirket kuran Suriyeli girişimciler Türkiye’de yabancılar tarafından sahip olunan tüm şirketlerin beşte birini temsil etmektedir ve böylelikle yüzlerce kişiye istihdam olanağı sunmaktadır.⁶ Building Markets tarafından 2021 yılında hazırlanan KOBİ snapshot: Türkiye’nin Güney Bölgesindeki Küçük İşletmeler raporuna göre Türkiye’de bulunan Suriye menşeli KOBİ’ler ortalama 9,4 kişiyi istihdam etmekte ve istihdam edilen bu kişilerin çoğunu daha önceleri kayıt dışı çalışan kişiler arasından seçmektedir.⁷ Bir başka deyişle Suriyeli KOBİ’ler ülkemizin en ciddi ekonomik problemlerinden biri olan kayıt dışı çalışma probleminin çözümüne önemli katkılar sağlamaktadır. Ayrıca kendi kültürlerine ait ürünleri işleyen ve bunları bir katma değere çeviren Suriyeli girişimciler Türkiye’deki servis sektörünün de hareketlenmesine hizmet etmektedirler. Bunun yanı sıra, sahip oldukları uluslararası ağlar, Arapça ve İngilizce gibi birden çok dili konuşabilme becerileri sayesinde Suriyeli girişimciler Türkiye’nin hâlihazırda var olan ihracat varış noktalarını genişletebilmeleri ve dolayısı ile Türkiye’nin ihracat faaliyetlerini artırabilmesi açısından büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bu doğrultuda, en güncel TÜİK dış ticaret istatistiklerine göre Türkiye’den Ortadoğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesindeki pazarlara yapılan ihracatta yüzde yirmilik bir artış gerçekleşmiştir.⁸ Öte yandan, mültecilerin istihdama katılımları hatta kendi iş yerlerini yürütmeleri aksi takdirde kamu bütçesinden yapılacak olan mültecilere dil öğretme ve mülteciler için sosyal ağlar oluşturmak gibi birçok faaliyetin mülteciler tarafından yapılabilmesine imkân sağlayacaktır ve böylelikle mültecilere yönelik kamu harcamalarında gözle görülür düşüşler yaşanacaktır.⁹

Fakat yukarıda bahsedilen bütün bu olumluluklarına rağmen Suriyeli girişimciler dil ve kültür farklılıkları, geleceklerinin belirsizliğinden ve sevdiklerinden ayrı kalmanın da etkisiyle yaşadıkları bir dizi travmadan ötürü Türk girişimcilerin karşılaştıkları sorunların dışında da bir dizi sorunla karşılaşmaktadırlar. Act Human Social Inclusion Initiative adlı bir kalkınma ajansında sunulan bir araştırmaya göre; Türkiye’deki Suriyeli girişimcilerin çoğu bu sebeplerden ötürü hem ayrımcılığa maruz kalmakta hem de iş hayatının akışında bilgisizlerinden ötürü Türk muadillerinden geri kalmaktadırlar. Bu bağlamda bir yandan hâlihazırda kurmuş oldukları on bini aşkın KOBİ ile Türk ekonomisine ve Türk iş gücü piyasasına diğer yandan da 420 milyon nüfuslu Arap coğrafyası ile olan organik bağları sebebi ile Türkiye’nin dış ticaretine ciddi

6 Topçu, *a.g.e.*, s. 97- 123.

7 “SME Snapshot: Syrian Small Businesses in the Southern Region of Turkey”, *Building Markets*, 19 April 2021.

8 “Uluslararası Göç İstatistikleri 2019”, *TÜİK*, 17 Temmuz 2020.

9 Sin Yi Cheung ve Jenny Phillimore. “Refugees, Social Capital, And Labour Market Integration In The UK.” *Sociology*, 48, no. 3, 2014, s. 518-536.

getirileri olan Suriye menşeli KOBİ'lerin güçlendirilmesi ve kapasitelerinin geliştirilmesi için özellikle son beş yıldır Türk hükûmeti ulusal ve uluslararası insani yardım kuruluşları, kalkınma ajansları, sivil toplum kuruluşları, ticaret odaları, toplum temelli örgütler ve belediyeler gibi çeşitli kurumların desteği ile bir dizi mali ve mali olmayan girişimcilik odaklı destekler vermektedir. Bir başka deyişle, ülkemize geldikleri ilk yıllarda Suriyeli göçmenlere yapılan insani müdahaleler zaman içinde yeterli olmamaya başlamış ve yerini kademeli olarak Suriyeli mültecilerin ekonomik entegrasyonunu amaçlayan uzun vadeli ve daha sürdürülebilir müdahalelere bırakmıştır.

Bu bağlamda bu makalenin amacı Türkiye'de bulunan Suriye menşeli KOBİ'lere yönelik tasarlanan ve uygulanan mali olmayan müdahalelerin işlevselliğini ve KOBİ'ler üzerinde yarattığı değişimleri incelemektir. Bir başka deyişle bu makalede Türkiye'de bulunan Suriyeli KOBİ'lerin kendilerine yönelik tasarlanan eğitim, mentorluk ve ağ oluşturma gibi aktivitelerin ne kadar faydalı olduğu araştırılmış ve olası eksiklikler tespit edilmiştir. Makalenin birinci bölümünde bu araştırma boyunca yararlanılan araştırma teknikleri açıklanmıştır. Yöntem bölümünü takip eden ikinci bölümde araştırmanın dayandırıldığı teorik çerçeve sunulmuştur. Makalenin üçüncü bölümünde ise Türkiye'deki Suriye menşeli KOBİ'lere dair genel durum ve KOBİ'lerin mevcut zayıflıkları ve ihtiyaçları aktarılmıştır. Makalenin dördüncü bölümündeki amaç ise 2019 yılından bu yana, Suriyeli KOBİ'lere yönelik tasarlanan ve uygulanan mali olmayan müdahale repertuarını açıklamak olmuştur. Makalenin beşinci bölümünde ise bu müdahalelerin KOBİ'ler için ne kadar faydalı olduğu ve olası yetersizlikleri tartışılmıştır. Makalenin son bölümünde ise bu saptamalar ve dünyadan alınan iyi örnekler harmanlanarak Türkiye'deki Suriyeli KOBİ'lerin güçlendirilmesi ve kapasitelerinin geliştirilmesi için örnek teşkil edebilecek modeller sunulmuştur. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve derinlemesine mülakat teknikleri birlikte kullanılmıştır. Günümüzde Türkiye'de bulunan Suriye menşeli KOBİ'lerin kendilerine yönelik düzenlenen mali olmayan müdahalelerden ne derece ve ne yönde yararlandığını anlayabilmek adına Kasım 2021 ile Ocak 2021 arasında 10 aracı kurum ve 21 Suriyeli girişimci ile toplam 31 derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Toplanan veri daha sonra tematik analiz veri çözümleme tekniği ile analiz edilmiştir.

Yöntem

Türkiye'de bulunan Suriye menşeli KOBİ'lere yönelik tasarlanan ve uygulanan mali olmayan müdahalelerin işlevselliğini ve KOBİ'ler üzerinde yarattığı değişimleri incelemeyi ve alternatif müdahale önerileri getirmeyi

amaçlayan bu makalede, olgu ve olayları derinlemesine bütüncül bir perspektifte ortaya koyan¹⁰ nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Gerekli veri gözlem ve yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat teknikleri birlikte kullanılarak toplanmıştır. Kasım 2021 ile Ocak 2021 arasında 21 adet daha önceden TÜRKONFED, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Kızılay ve Uluslararası Çalışma Örgütü gibi farklı kurumlar tarafından düzenlenen girişimcilik odaklı mali olmayan müdahalelerden yararlanmış Suriyeli girişimci iş yerinde ziyaret edilmiş ve bu programların faydaları, zararları, eksikleri ve KOBİ'lerin güncel problemleri hakkında mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Ek olarak analizin kuvvetlendirilmesi adına ise 10 adet uygulayıcı kurum ile de görüşülmüştür. KOBİ'ler yerlerinde ziyaret edilirken uygulayıcı kurumlar ile görüşmeler uzaktan gerçekleştirilmiştir. Daha sonra toplanan veri tematik analiz veri çözümlene tekniği ile analiz edilmiştir.

Çatışma Bölgelerinde Girişimcilik Kuramı

Birçok düşünür içinde bulunduğumuz dönemi “göç çağı” olarak tanımlamaktadır.¹¹ Bu da hem göç kavramının kendisinin hem de göçmenlerin sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve sosyo-politik durumlarının yoğun bir akademik ilgi çekmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda günümüzde hem genel çerçevesi ile göçmenlere hem de özel olarak mültecilere odaklanan çalışmaların sayısı oldukça fazladır. Fakat mülteci girişimciliğini konu alan araştırmaların sayısı maalesef yok denecek kadar azdır. Hem ulusal hem de uluslararası literatürde kapsamlı bir mülteci girişimciliği tanımı da bulunmamaktadır. En genel tanımı ile mülteci girişimciler hukuki statüsü mülteci olan ve geldikleri ülkede hayatta kalabilmek için farklı sebeplerden ötürü bir iş kuran ve bu işi kurmasından dolayı doğabilecek her türlü riski alan kişiler olarak tanımlanmaktadır¹². Bu tanımın yanı sıra Max Weber'in Kültür Kuramı, Ayrımcılık Kuramı, Aracı Azınlık Kuramı, Dışa Kapalı Politika Kuramı ve Karma Gömülülük Kuramı gibi kuramlar mülteci girişimciliği olgusunu açıklamaya çalışmışlardır. Fakat bu kuramların hiçbiri bu makalenin temel sorunsalı olan ev sahibi ülkede mülteci girişimciliğine neden önem verilmesi ve kaynak aktarımı yapılması gerektiğinin üzerinde durmamıştır. Bu bağlamda bu makale yeni gelişen Çatışma Bölgelerinde Girişimcilik Kuramına dayanmaktadır.

10 Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 446.

11 Mehmet Eryılmaz, “*Mülteci Girişimciliği*,” *Girişimcilik*, ed. Himmet Karadal, Ankara: Nobel Yayınevi, 2021.

12 *A.g.e.*

Mültecilerin en marjinal göçmen grupların arasında olduğunu öne süren Baranik ve arkadaşlarına göre mültecilerin anavatanlarını terk etme sebepleri ile göçmenlerin anavatanlarını terk etme sebepleri birbirinden çok farklıdır ve bu farklılık iki grubun girişimcilik deneyimlerine de yansımıştır.¹³ Göçmenler ülkelerini içinde buldukları durumdan daha iyi bir duruma gelmek için terk ederlerken mülteciler ülkelerini hayatta kalabilmek için zoraki olarak terk ederler.¹⁴ Bir başka deyişle mülteci göçünde can güvenliği temel unsurdur. Mülteciler yaşadıkları psikolojik travmalar, ailelerinden ve sevdiklerinden zoraki olarak uzaklaşma, ev sahibi ülkede karşılaştıkları dışlanma ve ayrımcılık gibi nedenlerden ötürü göçmen grupları arasında girişimci olmaya en yatkın olanlardır.¹⁵ Bunun temel sebebi yaşadıkları zorluklardan ötürü mülteciler girişimciliğin doğasında olan risk ve belirsizliklere oldukça alışkınlardır. Aynı zamanda mülteciler bir girişimcinin sahip olması gereken en önemli özellik olan dayanıklılığa da sahiptir.¹⁶ Son olarak, geldikleri ülkede yeni bir hayata başlamaya çalışan mülteciler bunu “son şansları” olarak gördüklerinden ötürü kurdukları işletmeleri yaşatmak ve büyütmek için diğer göçmen gruplara ve yerel girişimcilere göre daha fazla çaba sarf ederler.¹⁷

Mültecilerin deneyimlerinin birer girişimciye dönüşmelerinde önemli bir rolü olduğunu vurgulayan çatışma bölgelerinde girişimcilik kuramı mülteci girişimciliğini sadece mültecilerin çerçevesinden değil ev sahibi toplumların çerçevesinden de ele almıştır. Bu bağlamda Bizri, mültecilerin her ne kadar onlara ev sahipliği yapan ülkelere sınırlı mali kaynaklar ve çok sınırlı becerilerle gidiyor ve orada yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmek için ev sahibi ülkenin ekonomisine yük oluyor gibi gözüküyor olsalar dahi, uzun vadede ev sahibi ülkelerin hem vergi gelirlerine hem de gayri safi milli hasıllarına önemli katkılar da bulunacaklarını ileri sürmüştür. Bir başka deyişle uzun vadede mülteci girişimciler ev sahibi ülkelerde istihdam yaratmaktadırlar. İlk olarak, sosyologların “anklav etkisi” olarak adlandırdığı mülteci girişimcilerin kendi etnik ve kültürel kaynaklarını gelire dönüştürebilme kapasiteleridir. Mültecilerin kendi yerel yemekleri, kostümleri ve yerel ürünleri ev sahibi ülkede gelire dönüştürdükleri ve dönüştürebilecekleri kaynakların başlıcalarıdır. Bunun yanı sıra, birden çok dili konuşabiliyor olmaları ve kendi anavatanları

13 Lisa E. Baranik, Carrie S. Hurst, ve Lillian T. Eby, “The stigma of being a refugee: A mixed-method study of refugees’ experiences of vocational stress,” *Journal of Vocational Behavior*, 105, 2018, s. 116-130.

14 Baranik, Hurst ve Eby, *a.g.e.*, s. 116-130.

15 Rima M. Bizri, “Refugee-entrepreneurship: A Social Capital Perspective,” *Entrepreneurship & Regional Development* 29, no. 9-10, 2017, s. 847-868.

16 Bizri, *a.g.e.*, s. 847-868.

17 Dina Gericke vd., “How Do Refugees Use Their Social Capital For Successful Labor Market Integration,” *Journal of Vocational Behavior* 105, 2018, s. 46-61.

ve anavatanlarının komşu ülkeleri ile olan ilişkilerinden ötürü mülteci girişimciler ev sahibi ülkelerdeki ihracat oranını önemli ölçüde artırma potansiyeli de taşımaktadır.¹⁸

Keza çatışma ortamlarında girişimcilik kuramı mültecilerin yaşadıklarından ötürü sahip oldukları esneklik, risk alabilme, kararlılık ve çabuk adapte olabilme özelliklerinden ötürü ev sahibi ülkelerde ev sahibi ülkelere bağımlı olarak geçirdikleri belirli bir sürenin sonunda kendi iş yerlerini açabileceklerini ve bu iş yerlerinin de ev sahibi ülkelerin ekonomisine önemli katkılarının olacağını ileri sürmektedir. Bu kuram ile paralel olarak Türk hükûmeti de Türkiye’deki Suriyeli girişimcilerin ülkemizde istihdam yaratma, ihracat oranlarını artırma ve yabancı yatırımı çekme potansiyelini görmüş ve bu girişimcilerin potansiyellerinin maksimumuna ulaşabilmeleri adına onlara çeşitli hibe, teşvik, mali ve teknik destekler sağlamıştır. Fakat literatürde bu desteklerin hem genel anlamda mülteci girişimciler üzerinde hem de özelde Suriyeli girişimciler üzerinde yarattığı değişim ve dönüşümler gözden kaçmıştır. Literatürdeki bu boşluğa katkıda bulunmak amacı ile bu makale çatışma bölgelelerinde mülteci girişimciliği kuramına dayanarak, Türkiye’de bulunan Suriyeli girişimcilere yönelik sunulan mali olmayan desteklerin girişimciler üzerindeki değişim ve dönüşümleri incelemektedir.

Türkiye’deki Suriye Menşeli İşletmelerin Mevcut Durumu:

Building Markets tarafından 2021 yılında yayımlanan KOBİ Anlık Görüntüsü: Türkiye’nin Güney Bölgesindeki Suriyeli Küçük İşletmeler raporuna göre Türkiye’de “geçici koruma statüsü” altında yaşayan 3,6 milyon Suriyelinin 1,6 milyona yakını Türkiye iş piyasasında aktif olarak bulunmaktadır. Aktif olarak çalışma hayatında bulunan bu 1,6 milyon Suriyelinin önemli bir bölümü (%31,8) ise dil engeli, bürokratik zorluklar ve yetersiz mesleki nitelikleri sebebi ile ya kayıt dışı sektörlerde ucuz iş gücü olarak ya da tarım, inşaat ve hizmet sektörleri gibi düşük ücretli sektörlerde çalışmaktadır.¹⁹ Ancak Suriyeli mültecilerin Türkiye’de kalıcılaşmaları ile birlikte Suriye Türkiye’de en çok yatırım yapan ülkelerden biri hâline gelmiştir. 2018 yılı Şubat ayı verilerine göre Türkiye’de Suriye sermayeli şirketlerin sayısı 7099’a kadar ulaşmıştır. Building Markets tarafından yayımlanan bir rapora göre ise bugün Türkiye’de Suriye kökenli bireylere ait kayıt dışı olanlar ile birlikte toplam on bini aşkın işletme bulunmaktadır.²⁰ Act Humans tarafından yayımlanan Suri-

18 “SME Snapshot: Syrian Small Businesses in the Southern Region of Turkey Building Markets,” *Building Markets*, 19 April 2021.

19 *A.g.e.*

20 *A.g.e.*

yeliler Tarafından Kurulan Şirketler İçin Potansiyel Gelişim Alanları raporuna göre kayıtlı olan 7099 Suriyeli işletmenin büyük çoğunluğu küçük ve orta ölçekli olup Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa gibi sınır illerde ya da İstanbul ve Adana gibi büyük metropollerde bulunmaktadır.²¹ Bu işletmelerin %39'u toptan ve perakende ticaret, %19'u imalat ve %10'u konaklama ve gıda sektörlerinde faaliyet göstermektedir.²²

Ülkemizde yaklaşık dört buçuk yıldır aktif faaliyet gösteren ve yılda ortalama 463,201 dolar gelir eden bu işletmelerin çoğu bir yandan dil ve kültür farklılıklarından ötürü ayrımcılığa maruz kalmakta diğer yandan ise ailelerinden ve sevdiklerinden ayrı kalmanın etkisi ile bir dizi travma yaşamaktadırlar.²³ Bir başka ifade ile Suriyeli işletmeler yerel işletmelerin karşılaştığı sorunların dışında bir dizi sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Building Markets tarafından yayımlanan Hikâyenin Öteki Yüzü raporuna göre Türkiye'deki Suriyeli işletmelerin %40'ı Türk iş piyasasına girdiklerinden beri karşılaştıkları en büyük sorunun dil sorunu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu dil sorunu Suriyeli işletme sahiplerinin yasal düzenlemeleri anlamalarını güçleştirmekte ve işletme sahiplerini istenmeyen hatalara sürüklemektedir. Son olarak ise Suriyeli girişimcilerin %73'ü yine dil sorunu nedeni ile birçok toplu alım fırsatı kaçırdığını dile getirmiştir.²⁴ Dil sorununa ilaven Türkiye'de faal olan birçok Suriyeli girişimci kültürel farklılıklardan ötürü Türkiye'deki iş hayatını anlamakta zorlanmakta ve kendini dışlanmış hissetmektedir. Özellikle etnik dışlanma ve "mülteci" damgası nedeni ile Suriyeli girişimciler zaman zaman müşteri zaman zaman ise tedarikçi bulmakta yerel girişimcilere kıyasla daha zorlanmaktadır.²⁵ Bu dil ve kültürel zorlukların yanı sıra, Türkiye'deki Suriyeli KOBİ'ler, yerel KOBİ'lerin karşılaştığı finansman, yönetim ve insan kaynakları, üretim, pazarlama ve markalaşma, ihracat ve teknolojik sorunlarla da karşı karşıyadır.

Bir yandan mevcut on bine yakın işletmesi ile Türk ekonomisine ve Türk iş gücü piyasasına diğer yandan 420 milyon nüfuslu Arap coğrafyası ile olan organik bağları nedeni ile Türkiye'nin dış ticaretine önemli katkı sağlama potansiyeli olan Suriyeli girişimcilerin yukarıda bahsedilen sorunları aşabilmeleri

21 "Suriyeliler Tarafından Kurulan Şirketler İçin Potansiyel İyileştirme Alanları," *Act Human*, Ağustos 2018.

22 "Dayanıklı Kobiler Güçlü Yarınlar İhtiyaç Analizi Raporu," TÜRKONFED, 2021.

23 "SME Snapshot: Syrian Small Businesses in the Southern Region of Turkey Building Markets," *Building Markets*, 19 April 2021.

24 "Another Side to the Story A Market Assessment of Syrian SMEs in Turkey", *Building Markets*, 23 June 2017.

25 "Suriyeliler Tarafından Kurulan Şirketler İçin Potansiyel İyileştirme Alanları", *Act Human*, Ağustos 2018; "Turkish – Syrian Business Partnerships A Nascent Opportunity", *Building Markets*, 12 June 2018.

için Türk hükûmeti ulusal ve uluslararası insani yardım kuruluşları, kalkınma ajansları, sivil toplum kuruluşları, ticaret odaları, toplum temelli örgütler ve belediyeler gibi çeşitli kurumlar Suriyeli girişimcilere yönelik hem mali hem de mali olmayan müdahaleler uygulamaktadır.

Türkiye'deki Suriye Menşeli İşletmelere Yönelik Uygulanan Mali Olmayan Müdahaleler

Türkiye'deki Suriyeli girişimcilere sunulan girişimcilik odaklı finansal olmayan müdahale repertuarı, farklı konularda eğitim ve mentorluk oturumları, birebir koçluk toplantıları, eşleştirme ve ağ oluşturma seanslarını kapsamaktadır. Çoğu zaman bu müdahaleler, uygulayıcı kurum tarafından kapsamlı bir ihtiyaç analizini takiben işletmenin büyüklüğü ve mevcut durumu, eksiklikleri ve içinde bulunulan sektör esas alınarak tasarlanır ve uygulanır.

Eğitim programları

En sık kullanılan finansal olmayan müdahale araçlarından biri çalışanlara yeni bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlayan eğitim programlarıdır. Eğitim programları, sektörel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda çalışanlara becerilerini geliştirme fırsatları sunduğundan, bir şirketin iş performansının artırılmasında ve güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca bu eğitim programları çalışanların verimliliğini de artırmaktadır. 2020 Work Institute çalışma raporuna göre düzenli eğitim programlarına katılan çalışanlar, şirketlerine daha bağlı hisseder ve daha verimli çalışır.²⁶ Son olarak, düzenli eğitim programları sağlamak aynı zamanda oldukça maliyetli olduğu iddia edilen çalışan devrini de azaltır. Daha fazla bilgi edinme, bilgi ve becerilerini düzenli olarak geliştirme fırsatı bulan çalışanlar, çoğunlukla kendilerine bu fırsatları sağlayan şirkette kalmayı tercih ederler ve bu da nihai olarak şirketi çalışan devrinden kurtarır. Ülkemizde Suriyeli girişimcilere sunulan eğitim programlarına örnek olarak iki proje gösterilebilir. Örneğin Hepsiburada ve I4D tarafından yürütülen “Girişimci Kadınlar Covid-19’a Meydan Okuyor” ve Japon Hükûmeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ortaklığında yürütülen “Covid-19 Kriz Müdahale ve Dayanıklılık Projesi” kapsamında Suriyeli girişimcilere, mesleki Türkçe eğitiminden ticaret hukuku eğitimine, ticaret hukuku eğitiminden pazar araştırması eğitimine, pazar araştırması eğitiminden ise risk yönetimi eğitimine kadar birçok alanda uzaktan ve yüz yüze eğitimler verilmiştir.

26 “2020 Retention Report,” *Work Institute*, 2019.

Mentorluklar

Sıklıkla kullanılan bir diğer finansal olmayan müdahale aracı ise mentorluktur. En basit tanımı ile bir mentor, bireylerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine ve güçlendirmelerine yardımcı olan deneyimli ve güvenilir bir danışmandır. Mentorluk, şirketlere sayısız fayda sağlar. Öncelikle, mentorlar işin geliştirilmesini, şirketin kapasitenin artırılmasını ve işin büyütülmesini destekler. Mentor ile çalışmanın bir diğer faydası ise mentorlarla birebir çalışılmasıdır. Mentor çabalarını bir seferde yalnızca tek bir şirkete derinlemesine odaklamakla kalmaz, aynı zamanda hedefler belirler, iyileştirme sürecini takip eder ve geri bildirim sağlar. Öte yandan mentorlar, girişimcinin yeni girdiği alanda engin bir deneyime sahip olduklarından, bir bilgi kaynağı olarak da hizmet ederler. Ayrıca, mentorlar girişimciler ile birebir çalıştıkları ve şirketin mevcut durumunu yakinen bildikleri için girişimcinin kolayca uygulayabileceği yönergeler sağlarlar. Son olarak, mentorlar, girişimciler mücadele ettiğinde ve cesareti kırıldığında girişimcilere cesaret verirler. Bu da nihai olarak girişimcilerin hedeflerine odaklanmalarını sağlar.

Genel olarak Türkiye’de faaliyet gösteren Suriyeli girişimciler, eğitimler sırasında edindikleri teorik bilgileri günlük çalışma hayatlarında kullanmakta zorlandıklarını belirtmektedirler. Bu noktada uygulayıcı kurumlar Suriyeli girişimcilere bire bir mentorluk seansları vererek bu girişimcilerin eğitimler aracılığı ile edindikleri teorik bilgileri pratiğe aktarabilmelerini sağlamaktadırlar. Daha çok birebir yapılan bu mentorluk seanslarında mentorlar, Suriyeli girişimcilerin şirketlerinin sorunlarını daha yakından görmekte ve firmaya özel çözümler üretmektedir. Örneğin; Uluslararası İş Örgütü (ILO) tarafından finanse edilen ve İnsani Gelişme Vakfı (INGEV) tarafından yürütülen “KOBİ Büyüme Programı” Suriyeli girişimcilere stratejik planlamadan ihracata, ihracattan ürün kalite yönetimine kadar birçok alanda totalde 180 saat mentor desteği sağlamıştır.

Koçluk toplantıları

Eğitim ve mentorluk seanslarına kıyasla görece daha az yaygın olan bir diğer mali olmayan müdahale aracı ise koçluk seanslarıdır. Koçlar genellikle mentorlar ile karıştırılsa da koç ile mentor birbirinden farklıdır. Bir koç, belli bir şirketin güçlü yönlerine, zayıf yönlerine ve sorunlarına odaklanan kişidir. Genellikle birebir yapılan bu koçluk seanslarında işletmelerin sektörde karşılaştıkları sorunların çözülmesi ve işletmelerin kapasitelerinin artırılması için atılması gereken adımlar belirlenir ve daha sonra koçlar girişimcilere bu planı nasıl uygulaması gerektiğini detaylıca açıklar. İşletmelerin bir koç

ile çalışması çok faydalıdır çünkü koç çalışanlara şirketlerinin güçlü ve zayıf yönlerini gösterdiği için inisiyatif almalarına ve karar vermede süreçlerinde daha özgüvenli olmalarına yardımcı olur. Ayrıca, bir koçla çalışmak, çalışanlara bir sorunu nasıl çözeceklerini öğretir. Bu anlamda, bir koçla çalışmış olan çalışanlar, bir zorlukla karşılaştıklarında iş akışlarına devam edebileceklerdir. Örneğin, Katar Kalkınma Ajansı ve Spark tarafından finanse edilen ve TÜRKONFED tarafından yürütülen “Dayanıklı KOBİ’ler Güçlü Yarınlar” projesi, projeye katılan 50 Suriyeli KOBİ’nin her birine 12 adet koçluk toplantısı düzenlemiştir.

Eşleştirme (twinning) oturumları

Çok nadiren uygulanan bir başka mali olmayan müdahale aracı da eşleştirme oturumlarıdır. En genel tanımı ile eşleştirme, ortak iş çıkarlarına sahip olan, benzer üretim teknolojilerini kullanan ve benzer iş problemlerini paylaşan girişimcileri birbirine bağlamak ve onlara deneyim alışverişi için elverişli ortamı sunabilmek için kullanılan bir yöntemdir. Bu faaliyetin temel amacı karşılıklı yarar sağlayacak iş bağlantıları oluşturmaktır. Eşleştirme oturumları, girişimcilerin beceri ve bilgi gelişimini hızlandırma, yenilikçi projeler başlatma ve girişimcilerin fikir alışverişinde bulunmalarına olanak sağlama açısından da çok önemlidir. Bu anlamda uygulayıcı kurumlar, Suriyeli girişimcileri yerel girişimciler ile eşleştirerek iki grup arasında bilgi ve deneyim alışverişi yaratmayı amaçlamaktadır. Bu eşleştirme oturumları aracılığı ile Suriyeli girişimciler ile yerel girişimciler birbirlerinin işlerini tanıma, ticari ilişkiler kurma ve başkalarının deneyimlerinden yola çıkarak kendilerine bir yol haritası çizme fırsatı bulmaktadırlar. Örneğin; Katar Kalkınma Ajansı ve Spark tarafından finanse edilen ve TÜRKONFED tarafından yürütülen “Dayanıklı KOBİ’ler Güçlü Yarınlar” projesi, projeye katılan 50 Suriyeli KOBİ’yi 50 Türk KOBİ ile eşleştirmiş ve bu KOBİ’ler arasında doğabilecek herhangi bir ortaklığa zemin hazırlamıştır.

Ağ oluşturma (networking) seansları

Girişimciler için bir seçim olmaktan çok mutlaka yapılması gereken bir aktivite olarak tanımlanan ağ oluşturma, girişimcilere yönelik uygulanan bir diğer mali olmayan müdahale aracıdır. Ağ oluşturma, girişimcilik dünyasında çok önemli olmasına rağmen maalesef Türkiye’de sık kullanılan bir mali olmayan müdahale aracı değildir. En geniş tanımı ile ağ oluşturma, aynı sektörde bulunan iş insanları ve diğer profesyoneller ile potansiyel müşteriler arasında faydalı ilişkiler kurma sürecidir. Günümüzde ağ oluşturma, girişimcilerin

markalarını pazarlamak, kendilerini fark edilir ve görünür kılmak, deneyim alışverişi yapmak, yeni fikirler ve yaklaşımlar öğrenmek ve yeni insanlarla tanışmak için kullandıkları bir yöntemdir. Bu anlamda, iç savaş nedeniyle memleketlerini, dolayısıyla oradaki işletmelerini terk etmek zorunda kalan, akraba ve tanıdık bulmakta bazı zorluklarla karşılaşan Suriyeli girişimcilerin yeni ağlar oluşturmaları büyük önem taşımaktadır. Bu noktada ağ oluşturma etkinliklerine katılmak ve etkin bir sosyal çevre oluşturmak, Türkiye’deki Suriyeli girişimcilerin aşına olmadıkları bir iş gücü piyasasında kısa sürede tanınmalarını sağlayacaktır. Bu da onların fırsatlardan haberdar olmalarını, potansiyel tedarikçilere, yatırımcılara, finans kaynaklarına ve potansiyel müşterilere daha kolay ulaşmalarını sağlayacaktır. Son olarak, etkin bir sosyal çevreye sahip olan girişimci, işletmelerinde istihdam edecekleri ve/veya etmeyi tercih edecekleri kilit kişilere çoklu iş görüşmeleri ile vakit kaybetmeden ulaşabileceklerdir. Örneğin “Mülteciler İçin Teknoloji” projesi kapsamında, bilgi ve iletişim teknolojileri dünyasında sosyal uyumun sağlanması ve ekonomik kapsayıcılığın artırılması adına projeye katılan 7 Suriyeli girişimci ile Google, Amazon Web Services, Dimagi, Insider ve Microsoft gibi şirketler ile çeşitli ağ oluşturma etkinlikleri düzenlendi.

Türkiye’deki Suriye menşeli KOBİ’lere yönelik uygulanan mali olmayan müdahalelerin KOBİ’ler üzerinde yarattığı değişim ve dönüşüm

Daha önce de bahsedildiği gibi Suriye iç savaşının derinleşmesi ve Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin Türkiye’de kalıcılışmaları ile birlikte Suriyeli mültecilerin ekonomik entegrasyonunu amaçlayan uzun vadeli ve sürdürülebilir müdahale arayışına girilmiştir. Bu bağlamda, özellikle son beş yıldır Türk hükûmeti birçok farklı kurumun da desteği ile Suriyeli bireylerin kendi işletmelerini açabilmeleri ve bu işletmeleri başarılı bir şekilde yönetebilmeleri adına bir dizi mali ve mali olmayan girişimcilik odaklı destekler vermektedir. Makalenin bu bölümünde Suriyeli girişimcilere yönelik uygulanan bu müdahalelerden mali olmayanların Suriyeli girişimcilerin işletmeleri ve bu bireylerin iş yaşamındaki yerleri üzerinde yarattığı değişimler ve dönüşümler tartışılmıştır. Hem Suriyeli girişimciler hem de donör ve uygulayıcı kurumlar bu mali olmayan müdahalelerin Suriyeli girişimciler üzerinde yarattığı pozitif etkilerin yanı sıra zaman zaman da beklenen sonuçları getirmediğinden ve Suriyeli girişimcilerin kapasitelerini geliştirmekte yetersiz kaldıklarından bahsetmişlerdir.

Dışa bağımlı olma hâlini azaltma

Her mali olmayan müdahale aracının kendi artı ve eksileri olmasına rağmen mali destek yerine mali olmayan destekler sağlamanın arkasındaki temel neden bu uygulamaların uzun vadeli ve girişimcilerin girişimcilik serüvenlerinde dışa bağımlı olma hâllerini azaltma potansiyeli taşıyor olmasıdır. Bir başka deyişle Suriyeli girişimcilere yönelik tasarlanan eğitimler ve mentorluklar bu bireylerin kendi alanlarında hem şimdi hem de daha sonra ihtiyaç duyacakları/duyabilecekleri bilgileri edinmelerine, koçluklar bu bireylerin edindikleri bilgileri günlük iş hayatlarında uygulayabilmelerine ve eşleştirme ve ağ oluşturma oturumları ise bu bireylerin Türkiye iş piyasasında ihtiyaç duyabilecekleri kişiler ile tanışmalarına katkıda bulunacaktır. Yani, mali müdahaleler Suriyeli girişimcilerin iş piyasasına ilk girme anlarındaki giderlerini karşılayacakken mali olmayan müdahaleler bu bireyleri uzmanlaştıracak ve proje bittiğinde de profesyonel hayatlarına devam edebilmeleri için gerekli alt yapıyı sunacaktır. Bu bağlamda Suriyeli sahipli bir interaktif eğlence ve video oyunları geliştirme şirketinin pazarlama direktörü katıldıkları eğitimler ve mentorluklar sayesinde ne kadar çok yeni bilgi edindiklerini şu sözleri ile ifade etmiştir:

Biz bugüne kadar iki farklı projeye ve bu projeler sayesinde çok çeşitli eğitim programlarına katıldık. Bizim için gerçekten çok faydalı oldular. Bizim başından beri üç büyük sorunumuz vardı. Bunlar mali sorunlar, insan kaynakları sorunları ve çalışma izni sorunlarıydı. Tabii bunların hepsinin çözüldüğünü söyleyemem ama artık bu eğitimlerden sonra en azından ne yapmamız gerektiğini, nasıl ilerlememiz gerektiğini biliyoruz.

Öte yandan mali olmayan müdahaleleri hem tasarlayan ve uygulayan uygulayıcı kurumlar hem de finanse eden donör kuruluşlar da bu müdahalelerin özellikle mali müdahalelere kıyasla daha uzun vadeli olduğuna inanmaktadır. Bugüne kadar Suriyeli girişimcileri güçlendirmek için tasarlanan birçok projeyi finanse eden uluslararası bir donör kuruluşun temsilcisi mali olmayan müdahalelerin özellikle mali müdahaleler ile birlikte sunulduğunda ne kadar verimli olabileceğini şu sözleri ile ifade etmiştir:

Maddi destek de sağladık. Biz sadece teknik destek sağlamakla kalmıyoruz ama baktığımızda finansal destekler bizim için daha bir geçici çözümlerdi. İş geliştirme ve kapasite geliştirme programları, dijitalleşme, pazara erişim eğitimleri, ürün paketleme, ürün tanıtım taktikleri ve ürün fotoğrafçılığı daha kullanışlı ve sürdürülebilir. Çünkü girişimciler bunlara

girişimcilik hayatlarının her döneminde ihtiyaç duyacaktır. Bir kere öğrettiniz mi artık tamam gerisini kendi halledebilir. Daha güncel bir yöntem çıktığında onu kendi çözebilir. Ama sıfırdan buraya getirmek bence çok önemli.

Hem uygulayıcı ve donör kurumlar hem de Suriyeli girişimciler, mali olmayan müdahalelerin Suriyeli girişimcilerin öz güvenlerini ve öz yetkinliklerini geliştirdiğine ve girişimcilik yollarının her dönemine katkıda bulunacağına inanmaktadırlar.

Sosyal entegrasyonu hızlandırma

Dil ve kültür engeli yaşayan Suriyeli mültecilerin dâhil oldukları projeler kapsamında birçok ağ oluşturma ve eşleştirme oturumlarına katılmaları onların sosyal entegrasyonuna katkıda bulunacaktır. Çoğu zaman Türk girişimciler tarafından dışlanan bazen müşteri bazen de tedarikçi bulmakta zorlanan Suriyeli girişimciler, bu ağ kurma ve eşleştirme oturumları sayesinde Türk girişimcilerle birbirlerini yakından tanıma fırsatı bulmaktalar. Bir başka ifade ile Suriyeli girişimcilere yönelik uygulanan mali olmayan müdahaleler, mülteci girişimcilerin sıkça yaşadıkları dışlanmışlık hissini azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Katıldığı projelerden bir tanesinde tanıştığı bir Türk girişimci ile iletişimini iyice geliştirip ortak olan bir Suriyeli işletme sahibi yaşadığı süreci şu şekilde özetlemektedir:

Biz buraya gelmek zorunda kalmadan evvel de dükkanımız vardı zaten o yüzden ben yabancı değilim işletmeciliğe. Aynı buradaki dükkândan kendi evimizde vardı. Zaten ben dükkân işletmenin zorluğunu önceden de bilirdim. Burada daha zor olacağını da tahmin ediyordum zaten bir kere dilimiz konuşulmuyor. İlk zamanlarda çok zorlandık günlük sıfır ciro yaptığımız bile oldu. Ama şu an çok şükür gayet iyiyiz. Hatta bir tane ortağımız var Türk kendisi onun sayesinde şubemiz bile oldu. Buradakinin (Antep) işletmesi ben ve kardeşimde, İstanbul'daki dükkanunki ise o ortağımızda. Ortağımızla iki sene önce katıldığımız bir projede tanıştık. Zaten proje bizleri eşleştirmek istiyordu. Bize çok iyi geldi. Normalde eskiden bildiğimiz ama buraya taşındığımızdan beri yapamadığımız bir sürü şeyi nasıl yapacağımızı nerelerden çözeceğimizi öğrendik.

İstihdam yaratma

Donör ve uygulayıcı kurumların mali olmayan müdahaleleri tasarlama-
rının arkasındaki bir diğer sebep ise girişimcilik hakkında bilgi edinen, Türk

iş piyasasından farklı insanlarla tanışan ve deneyim alışverişi yapan Suriyeli mültecilerin kendi iş yerlerini açmaya yönelik heyecan ve heveslerinin artacağına inanmalarındır. Açılacak her bir Suriyeli işletme de yeni iş fırsatları yaratacak ve nihai olarak Türkiye'deki hem mülteci hem de genel işsizlik oranlarının azalmasına katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda, oldukça önemli bir uygulayıcı kurumun programlar direktörü şunları söylemiştir:

Bugüne kadar dört binden fazla eğitim verdik. Ve bu eğitimler sonucunda altı yüzün üzerinde Suriye liderliğinde şirket kuruldu. Bu da tabii bize gösteriyor ki doğrudan ve dolaylı olarak bu müdahaleleri tasarlarken koyduğumuz hedeflere ulaşabiliyoruz.

Türk iş piyasasında ortalama dört buçuk yıldır aktif olan Suriyeli işletmelere yönelik tasarlanan ve uygulanan mali olmayan müdahalelerin işletmeler üzerindeki etkilerini ölçmek ve bu konu hakkında kesin bir yargıya varmak için henüz erken olmasına karşın, bu programların şimdilik Suriyeli girişimcileri güçlendirmede ve işletmelerin potansiyellerine ulaşmalarında önemli bir rol oynadığını söylemekte bir sakınca yoktur. Fakat öte yandan da bu programların hem tasarlanma hem de uygulama süreçlerinde sahada istenmeyen ve beklenmeyen bazı durumların meydana geldiğini belirtmek de oldukça önemlidir.

Bölgesel yoğunlaşma

Yukarıda daha detaylı bahsettiğimiz gibi Suriyeli işletmelerin bir yandan Türk ekonomisine ve Türk iş gücü piyasasına diğer yandan da Arap coğrafyası ile olan organik bağları sebebi ile Türkiye'nin dış ticaretine ciddi getirileri var. Bu yüzden birçok kurum Suriyeli girişimcilerin kapasitelerini artırmak adına çaba sarf etmektedir. Bir başka deyişle günümüzde Suriyeli girişimcilere yönelik mali olmayan güçlendirici program düzenleyen çok sayıda kurum var. Uygulayıcı kurumların saha deneyimlerine göre, zaman zaman bu programları uygulayan kurumlar arasında koordinasyon ve etkileşim eksikliği olabilmekte ve bu koordinasyon eksikliği de nihai olarak düzenlenen programların belli bölgelerde yoğunlaşmasına sebep olabilmektedir. Benzer programların üst üste aynı bölgelerde aynı işletmelere uygulanması bir tarafta Suriyeli işletmelerde bu programlara karşı bir bıkkınlık oluştururken diğer tarafta bölgeler arası eşitsizlik yaratabilmektedir. Programların yoğun olarak düzenlendiği bölgelerdeki Suriyeli işletmeler aldıkları eğitimler ve mentorluklar sayesinde kendilerini geliştirirken gözden kaçan bölgelerdeki işletmeler görece daha zayıf kalıyorlar. Bu konuda öz eleştiri yapan bir uygulayıcı kurum temsilcisi şunları ifade etmektedir:

Yani, tabii ki asla bir kötü niyet yok ama bizler arasında yoğunluktan dolayı iletişimsizlik olabiliyor ve bu iletişimsizlik zaman zaman büyük problemlere yol açabiliyor. Sınır bölgeleri ve İstanbul Suriyeli KOBİ'lerin en sık buldukları bölgeler. Hem biz hem bir başka uygulayıcı kurum hem bir başka uygulayıcı kurum daha oralarda gerçekleştirmek üzere proje yazıyoruz ve müdahalelerimizi tasarlıyoruz tabii birbirimizden habersiz. E ne oluyor? Oradaki KOBİ'ler aynı eğitimlere defalarca girmiş oluyor ama mesela Adapazarı'ndaki Suriyeli KOBİ hayatında hiç finansal okur-yazarlık eğitimi almadan sektörde hayatta kalmaya çalışıyor. E bu ne demek oluyor? İstanbul ile Adapazarı arasında bir eşitsizlik gelişmiş oluyor gibi. Dahası biz aynı KOBİ'lere aynı eğitimleri verdikçe verdikçe bu sefer KOBİ'ler de bıktıyor ve projelere katılım azalmaya başlıyor. O yüzden hani iletişim özellikle donör ve uygulayıcı kurumlar arasındaki iletişim gerçekten önemli.

Bu çalışma kapsamında görüşülen Suriyeli girişimcilerin bir kısmı yukarıda uygulayıcı kurum temsilcisinin bahsettiği bıkkınlık hissini yaşadığını dile getirmiştir. Aynı yıl içinde benzer eğitimleri farklı projelerden üst üste alan bir Suriyeli işletme sahibi hislerini şöyle dile getirmiştir:

Biz bu sene üç tane projeye dâhil olduk. Yani tabii ki faydalı olmadı diyemem bayağı faydasını gördük ama artık sonuncusunda yani dedik bunları zaten verdiniz. Hani mesela keşke bu projeler birbirinin takibi ve devamı olsa. Çünkü mesela tamam öğrendik dijital satışın önemini biliyoruz ama alt yapımız ona müsait değil yani ikinci projede yine dijital satışın önemine değil de o alt yapıyı nasıl sağlayacağımıza yönelik olabilseydi bence daha iyi olurdu.

Suriyeli girişimcinin de değindiği gibi uygulayıcı ve donör kurumlar arasındaki iletişim ve projelerin etki analizinin yapılması hem projenin eksiklerinin görülmesini hem de bir sonraki projenin tasarımını destekleyecektir.

Etki ve ihtiyaç analizi eksikliği

Proje kapsamında görüşülen donör ve uygulayıcı kurum temsilcilerinin ısrarla altını çizdiği bir başka nokta ise projelerin kısa süreli olması ve bu yüzden ne ihtiyaç ne de etki analizinin yapılamadığıdır. Bir projeye başlamadan önce ihtiyaç analizinin yapılması, faydalanıcı grubun eksiklerini tanımlanması ve tasarlanan programların doğrudan bu eksikleri giderecek şekilde olmasını sağlayacaktır. Öte yandan bir projenin etki analizinin yapılması da bir yandan

projenin ne yönlerde faydalı olduğunu diğer yandan ise projenin hangi konularda yetersiz kaldığını gösterecektir. Hem etki hem de ihtiyaç analizinin göz ardı edilmesi Suriyeli girişimcilere yönelik tasarlanan mali olmayan müdahalelerin zaman zaman nokta atışı yapamamasına neden olmaktadır. Bu bağlamda yöresel ürün üretip satan bir Suriyeli girişimci şunları dile getirmiştir:

Biz bugüne kadar aslında sadece iki projeye katıldık. İkisinde de bir sürü eğitim aldık. Evet yani bu eğitimler iyiydi bence bizim bilgi seviyemizi de yükseltti ama bence bizim için uygunlar mıydı çok da emin olamıyorum. Bizim mesela ürünlerimizin fotoğrafları çekildi işte internet sitelerine kondu oradan satış yapacaksınız artık dendi. Ama bakın burası hem üretimhane hem de dükkân ama bizim eleman eksikimiz var çünkü biz bir kişiye daha maaş veremeyiz. E bu satışlarla o internet sitesi satışları ile kim ilgilenecek? Bize sorsalardı biz söyledik bunu. E bir başka projede biz İstanbul'dan birileriyle tanıştık bizim ürünlerimizi satacaklar. Tamam çok iyi ama biz sipariş üzerine üretim yapabiliyoruz bizim stokta tutacak o kadar mal üretecek bir kapasitemiz yok ki.

Görüldüğü gibi sunulan mali olmayan müdahale Suriyeli işletme tanınmadan, işletmenin alt yapısı hâlihazırdaki kapasitesi göz ardı edilerek yani bir ihtiyaç analizi yapılmadan tasarlandığı için Suriyeli girişimciye tam anlamı ile faydalı olamamıştır. İhtiyaç analizi gibi etki analizi de donör ve uygulayıcı kurumların maddi ve manevi çabalarının boşa gitmemesi açısından çok önemlidir. Bir uygulayıcı kurum temsilcisi bu konudaki endişelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ya bu aslında genel olarak bu bütün projelerin temel sorunu. Fonlar çok kısa süreliğine veriliyor o yüzden de proje sonunda bir etki analizi yapmaya ne zaman ne de bütçe doğru söylemek gerekirse kalmıyor. Ama aslında benim kişisel fikrim, etki analizi projenin kendisi kadar değerli çünkü bu ne ilk proje olacak ne de son. Bu projede kimin neden ne kadar faydalandığını görebilsek bir sonraki projeyi tasarlariken daha dikkatli olabiliriz. Bu tabii ki bizden kaynaklandığı kadar KOBİ'lerden de kaynaklanıyor. Proje bittikten sonra hele bir de mali destek de vardı ise proje kapsamında o KOBİ'leri bul bulabilirsen. Asla bulamıyoruz. Ama işte ben kişisel olarak bir sonraki projemi yazarken etki analizini mutlaka eklemeyi planlıyorum, çünkü bu iki taraf için de çok önemli. Biz uygulayıcılar için emeğimiz ve paramız e faydalanıcılar için de bize bir geri bildirim versinler ki bir sonrakinde ona göre dikkat edelim.

Sonuç ve Öneriler

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı 3,6 milyon Suriyelinin Türkiye'ye göç etmesine neden olmuştur. En güncel TÜİK verilerine göre bugün Geçici Koruma Statüsü altında yaşayan 3,6 milyon Suriyelinin 1,6 milyonu Türk iş piyasasında aktif olarak bulunmaktadır.²⁷ Bu 1,6 milyon Suriyeli mültecinin birçoğu hâlâ kayıtsız, güvencesiz ve korumasız olarak çalışsalar da önemli bir kısmı da kendi iş yerini açmışlardır. Building Markets tarafından 2020 yılında yayımlanan “Hikâyenin Öteki Yüzü: Türkiye’deki Suriyeli KOBİ’ler üzerine Bir Pazar Araştırması” raporuna göre şu anda Türkiye’de kayıt dışı olanlar ile birlikte toplam on binden fazla Suriye menşeli işletme vardır.²⁸ İstihdam yaratma, ihracat oranlarını artırma ve yabancı yatırımı çekme açısından oldukça büyük bir potansiyele sahip olan bu Suriyeli işletmeler, yerel işletmelerin yaşadığı finansman, yönetim ve insan kaynakları, üretim, pazarlama ve markalaşma, ihracat ve teknolojik sorunlar gibi sıkıntıların yanı sıra dil ve kültürel farklılıklardan ötürü yerel işletmelerin yaşamadığı bir dizi problem yaşamaktadırlar. Özellikle son beş yıldır bu problemlerin aşılmasına katkıda bulunmak amacı ile Türk hükümeti, ulusal ve uluslararası STK’lar, ticaret odaları ve yerel belediyeler gibi birçok kurum ile birlikte Suriyeli mültecilere yönelik bir dizi mali ve mali olmayan müdahaleler tasarlamış ve uygulamıştır. Bu bağlamda bu makale bu müdahalelerden mali olmayanların Suriyeli girişimciler üzerinde yarattığı değişim ve dönüşümü incelemiştir.

Kasım 2021 ile Ocak 2021 arasında 21 adet daha önceden TÜRKONFED, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Kızılay ve Uluslararası Çalışma Örgütü gibi farklı kurumlar tarafından düzenlenen girişimcilik odaklı mali olmayan müdahalelerden yararlanmış Suriyeli girişimci ve 10 adet uygulayıcı kurum ile yapılan derinlemesine mülakatlara göre, girişimcilik odaklı mali olmayan bu müdahaleler, geniş anlamda Suriye liderliğindeki işletmeleri güçlendirirken, sahada bazı istenmeyen durumlar da ortaya çıkabilmekte. Her şeyden önce, bu müdahaleler Suriyeli girişimcilerin meslek hayatlarında ihtiyaç duyabilecekleri birçok konuda derinlemesine bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunmakta ve bu da nihai olarak Suriyeli girişimcilerin dışa bağımlılıklarını minimum seviyeye indirmektedir. Bunun yanı sıra, girişimcilik konusunda bilgi sahibi olan Suriyelilerin daha çok şirket kurma konusunda hevesleri artmıştır ve böylelikle ülkemizdeki Suriye menşeli işletme sayılarında gözle görülür bir artış olmuştur. Fakat öte yandan, bu mali olmayan müdahalelerin uygula-

27 “Türk İş Piyasasında Aktif Olarak Bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler”, TÜİK, Erişim Tarihi 11 Kasım 2022, www.tuik.gov.tr.

28 “Another Side to the Story”, *Building Markets*, October 2021.

ma sürecinde sahada bazı istenmeyen durumlar da yaşanmaktadır. Özellikle uygulayıcı kurumlar arasındaki koordinasyonsuzluk uygulamaların belli bir coğrafyada yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Bu durum bir taraftan o bölgedeki girişimcilere bıkkınlık hissi verirken diğer yandan da ülke genelinde Suriyeli işletmeler arasında gelişmişlik ve kapasite açısından heterojenlik yaratmaktadır. Son olarak, projelerin ve fonların kısa vadeli olması, uygulayıcı kurumların ihtiyaç ve etki analizlerini göz ardı etmesine sebep olmaktadır. İhtiyaç analizinin yapılamaması müdahalelerin her zaman ihtiyaca uygun tasarlanamamasına etki analizi yapılamaması ise olası hataların tekrarlanmasına sebep olabilmektedir.

Bu istenmeyen durumların üstesinden gelebilmek ve Suriyeli girişimcilerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olabilmek için bu makale uygulayıcı kurumlara Suriyeli girişimcilerin dil sorunlarına yoğunlaşmalarını, ihtiyaç ve etki analizlerine öncelik vermelerini, “mülteci” damgalamasını yok etmek adına savunuculuk ve bilinçlendirme faaliyetlerine önem verilmesini ve son olarak kendi aralarındaki ve donör kurumlar ile olan diyaloglarını artırabilmek adına çevrimiçi bir veritabanı oluşturmalarını önermektedir.

Kaynakça

“Suriyeliler Tarafından Kurulan Şirketler İçin Potansiyel İyileştirme Alanları,” *Act Human*, Ağustos 2018.

Rima M. Bizri, “Refugee-entrepreneurship: A Social Capital Perspective.” *Entrepreneurship & Regional Development* 29, no. 9-10, 2017.

“Another Side to the Story”, *Building Markets*, October 2021.

“SME Snapshot: Syrian Small Businesses in the Southern Region of Turkey”, *Building Markets*, 19 April 2021.

“Turkish-Syrian Business Partnerships Part II An Opportunity in Progress”, *Building Markets*, September 2020.

Sin Yi Cheung ve Jenny Phillimore. “Refugees, Social Capital, And Labour Market Integration In The UK.” *Sociology*, 48, no. 3, 2014.

Dina Gericke vd., “How Do Refugees Use Their Social Capital For Successful Labor Market Integration.” *Journal of Vocational Behavior* 105, 2018.

Mehmet Eryılmaz, “Mülteci Girişimciliği,” Girişimcilik, ed. Himmet Karadal, Ankara: Nobel Yayınevi, 2021.

Lisa E. Baranik, Carrie S. Hurst, ve Lillian T. Eby, “The stigma of being a refugee: A mixed-method study of refugees’ experiences of vocational stress,” *Journal of Vocational Behavior*, 105, 2018

Emel Topçu, “Türkiye’deki Suriyeli kadınlar kurban ya da sosyal girişimci.” *Mukaddime* 11, no. 1, 2020, s. 97- 123.

“Dayanıklı Kobiler Güçlü Yarınlar İhtiyaç Analizi Raporu,” *TÜRKON-FED*, 2021.

Nazlı Üstün, “Suriyelilerin Türk İşgücü Piyasasına Entegrasyonu Sorunlar-Öneriler,” *KTO*, Şubat 2016.

“2020 Retention Report,” *Work Institute*, 2019.

Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.

A New Global Leadership Paradigm In The 21st Century

Mehmet DUMAN* & Murat KASIMOĞLU** & Server Sevil AKYÜREK***

Received: 01/06/2022

Accepted: 25/07/2022

Citation: Duman, M., Kasimoğlu, M., Akyürek, S., “A New Global Leadership Paradigm In The 21st Century”, Middle Eastern Studies, 14-2 (2022): 229-255

DOI: 10.47932/ortetut.1124412

Abstract: As the speed and dimensions of globalization increase, it has become more important to evaluate local and global processes in a harmonious manner in leadership processes. Having a global perspective is seen as the key to sustainability. There are many studies on the leaders who have taken place in Turkey so far. However, in the research on the leadership of Recep Tayyip Erdoğan, whose leadership process is still ongoing in terms of the leadership model in the history of the Republic of Turkey, new research is needed, especially in the context of global leadership qualities. For this reason, a total of 34 different interviewees, consisting of experts in disciplines, were reached with semi-structured interview questions. The results of the research reveal that Erdoğan basically displays a proactive foreign policy in the axis of global leadership and develops an independent policy against imperialism and westernization in Turkey. Interviewees generally stated that Erdoğan adopts an approach that serves world peace. In addition, among the themes discovered, there are the unifying approaches that support each of the Turkic republics and Islamic countries, the sympathy of peoples outside of Turkey, and the respectability of world leaders. Among the leading personal leadership features, such as rhetoric, charisma, hardworking, being a follower of work, taking risks, being courageous, having quick insight, and having a strong memory have emerged. It has been discovered that Erdoğan’s personal and value-oriented characteristics are in harmony with each other. The results support the results of previous studies.

Keywords: Global leadership, value-oriented leadership, Recep Tayyip Erdoğan, proactive foreign

* Mehmet Duman: PhD Student, İstanbul Ticaret University-TR, 34md35@gmail.com ORCID: 0000-0002-0901-2505

** Murat Kasimoglu: Prof. Dr., İstanbul Ticaret University -TR, mkasimoglu@ticaret.edu.tr ORCID: 0000-0002-7407-5991

*** Server Sevil Akyürek: Dr. Faculty Member, Nişantaşı University-TR, serversevil.akyurek@nisantasi.edu.tr ORCID: 0000-0001-6286-8399

21. Yüzyılda Yeni Bir Küresel Liderlik Paradigması

Gökhan TEKİR*

Geliş tarihi: 01/06/2022

Kabul tarihi: 25/07/2022

Atf: Duman, M., Kasımoğlu, M., Akyürek, S., “21. Yüzyılda Yeni Bir Küresel Liderlik Paradigması”, Ortadoğu Etütleri, 14-2 (2022): 229-255

DOI: 10.47932/ortetut.1124412

Öz: Küreselleşmenin hızı ve boyutları arttıkça, liderlik süreçlerinde yerel ve küresel süreçlerin uyumlu bir şekilde değerlendirilmesi daha önemli hale gelmiştir. Küresel bir bakış açısına sahip olmak sürdürülebilirliğin anahtarı olarak görülmektedir. Türkiye’de bugüne kadar yer almış liderlerle ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti tarihinde liderlik modeli açısından liderlik süreci halen devam eden Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliği üzerine yapılan araştırmalarda özellikle küresel liderlik nitelikleri bağlamında yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile disiplinlere uzmanlardan oluşan toplam 34 farklı görüşmeciye ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları, Erdoğan’ın temelde küresel liderlik ekseninde proaktif bir dış politika izlediğini ve Türkiye’de emperyalizme ve batılılaşmaya karşı bağımsız bir politika geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Görüşmeciler genel olarak Erdoğan’ın dünya barışına hizmet eden bir yaklaşım benimsediğini belirtmişlerdir. Ayrıca keşfedilen temalar arasında Türki cumhuriyetlerin ve İslam ülkelerinin her birini destekleyen birleştirici yaklaşımlar, Türkiye dışındaki halkların sempatisi ve dünya liderlerinin saygınlığı vardır. Kişisel liderlik özelliklerinin başında hitabet, karizma, çalışkanlık, işin takipçisi olma, risk alma, cesur olma, hızlı kavrayışa sahip olma ve güçlü bir hafızaya sahip olma gibi özellikler ortaya çıkmıştır. Erdoğan’ın kişisel ve değer odaklı özelliklerinin birbiriyle uyumlu olduğu da keşfedilmiştir. Sonuçlar, önceki çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel liderlik, değer odaklı liderlik, Recep Tayyip Erdoğan, proaktif dış politika, risk alma

* Mehmet Duman: Doktora Öğrencisi., İstanbul Ticaret Üniversitesi-TR, 34md35@gmail.com ORCID: 0000-0002-0901-2505

** Murat Kasımoğlu: Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi-TR, mkasimoglu@ticaret.edu.tr ORCID: 0000-0002-7407-5991

*** Server Sevil Akyürek: Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi-TR, serversevil.akyurek@nisantasi.edu.tr ORCID: 0000-0001-6286-8399

نموذج القيادة العالمية الجديد في القرن الحادي والعشرين

نازلي قازانجي أوغلو*

تاريخ الاستلام: 2022/16/01 تاريخ القبول: 2022/07/25

اقتباس: دومان، م، قاسم أوغلو، م، أكبوريك، س، "نموذج القيادة العالمية الجديد في القرن الحادي والعشرين"، دراسات الشرق الأوسط، 229-255 (2022): 2-14

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1124412

الملخص

مع زيادة سرعة وأبعاد العولمة ، أصبح من المهم تقييم العمليات المحلية والعالمية بطريقة متناغمة في عمليات القيادة. حيث يُنظر إلى وجود منظور عالمي على أنه مفتاح الاستدامة. هناك العديد من الدراسات حول القادة الذين أخذوا مكان في تركيا حتى الآن. ومع ذلك ، في البحث حول قيادة رجب طيب أردوغان ، الذي لا تزال عملياته القيادية جارية من حيث نموذج القيادة في تاريخ جمهورية تركيا ، هناك حاجة إلى بحث جديد ، لا سيما في سياق صفات القيادة العالمية. لهذا السبب ، تم الوصول إلى مجموعة 43 من المحاورين المختلفين ، المكونين من خبراء في التخصصات ، من خلال أسئلة مقابلة شبه منظمة. وكان 92٪ منهم متخصصين بدرجة دكتوراه أو أعلى تكشف نتائج البحث أن أردوغان يعرض بشكل أساسي سياسة خارجية استباقية في محور القيادة العالمية ويطور سياسة مستقلة ضد الإمبريالية والتعريب في تركيا. وقد ذكر المحاورون عمومًا أن أردوغان يتبنى نهجًا يخدم السلام العالمي. بالإضافة إلى ذلك ، من بين الموضوعات التي تم اكتشافها ، هناك مقاربات موحدة تدعم كل من الجمهوريات التركية والدول الإسلامية ، وتعاطف الشعوب خارج تركيا ، واحترام قادة العالم. ومن بين سمات قيادة الشخصية القيادية ، مثل الخطابة والكاريزما والعمل الدؤوب ومتابعة العمل والمجازفة والشجاعة وامتلاك البصيرة سريعة والذاكرة قوية. لقد تم اكتشاف أن خصائص أردوغان الشخصية والموجهة نحو القيم تتسجم مع بعضها البعض. وتبين أن النتائج تدعم نتائج الدراسات السابقة.

الكلمات المفتاحية: عالمية، القيادة، القيادة ذات القيمة، رجب طيب أردوغان، سياسة خارجية استباقية، مجازفة

* محمد دومان: طالب دكتوراه، جامعة اسطنبول للتجارة-تركيا، 34md35@gmail.com

رقم أوركيد: 0000-0002-0901-2505

** محمد قاسم أوغلو: أ. د. جامعة اسطنبول للتجارة-تركيا، mkasimoglu@ticaret.edu.tr

رقم أوركيد: 0000-0002-7407-5991

*** سرفار سيفيل أكبوريك: دكتور، عضو هيئة تدريس، جامعة نيشان تاشي-تركيا، serversevil.akyurek@nisantasi.edu.tr

رقم أوركيد: 0000-0001-6286-8399

Introduction

It is seen that events and situations become scenarios that require a deeper perspective every day. Thus, the uncertain and chaotic processes that reveal the inversion of known facts indicate the need for new levels of consciousness.¹ In times of hard transformation, the leadership phenomenon that can maneuver powerfully without being thrown away can make economic, political, technological, etc. by directing the processes as necessary. It is necessary to successfully bring a new dimension to the leadership processes by providing leadership and management of these features with a universal perspective at both global and local levels.² However, despite the end of the industrial golden age, the functions of systems globally are losing their objectivity as the industrial mentality still persists.³ It is explained that the reason why the civilizations within the scope of the research are wiped off the face of the earth is that any external attack did not lead to the destruction of these civilizations, but because they lost control over their environment. When the leadership characteristics defined as the creative elites literally disappear and these characteristics only become the dominant minority, these civilizations almost begin to decay. The approach of the leaders, which turns into a demand for obedience instead of a natural obedience, has become a historical scenario in which their civilizations will end.⁴ In this perspective, the aim of the research is to explain which values should be focused in order for the global leadership phenomenon to contribute to sustainability. For this purpose, it may be possible to make theoretical and practical contributions to the leadership processes by examining the leadership model of Recep Tayyip Erdoğan, who has assumed the leadership of Turkey for a long time and is still active. For this reason, the leadership model maintained by Erdoğan has been discussed on the basis of global leadership approaches.

Focusing on the vision to be clear in the face of complex, ambiguous, and incomprehensible realities, and having a quick foresight based on leadership are among the elements of agile leadership. In addition, being reliable, transparent, and agile in making decisions, albeit intuitively, in this uncertainty by relying on wisdom when necessary, and taking responsibility for the decisions taken, also comes to the fore on this basis. In short, a second

1 Thomas S. Kuhn, *The Structure of Scientific Revolutions* (Chicago: University of Chicago Press, 1970).

2 Joanna Story, "Global Leadership: A Developmental Approach," *International Journal of Leadership Studies* 6 (2011).

3 Ronald Inglehart, "Globalization and Post Modern Values," *The Washington Quarterly* 23, no. 1 (2000).

4 Arnold J. Toynbee, "A Study of History," *Oxford University Press* X, no. I (1960)..

VUCA (vision, understanding, clarity, agility) is suggested as a solution in terms of the manageability of the features described as the world of VUCA (volatility, uncertainty, complexity, ambiguity). Agile leaders are needed to develop these features based on the proposed solution. In this direction, the main question of this research is to evaluate Erdoğan, who has been the leader of Turkey for the longest time in the world (VUCA) experienced in the current period and still continues this task, in relation to transformational and global leadership and with which values he continues on his way. In this study, the main reasons for analyzing Erdoğan's leadership are that he has been involved in Turkey's social, political, and global processes for a long time and he still actively manages these processes. In this direction, although there are studies examining Erdoğan based on political leadership, there is also a need for new studies investigating his global leadership and value-oriented leadership. In this direction, the main question of this research is to ask what kinds of global leadership characteristics Erdoğan has, and with which values he acts. By maintaining the leadership of Turkey for the longest period, he became a leader continuing for the longest time period among other leaders in the world. Moreover, with such a study, it may be possible to obtain results that will shed light on the objective development of the perspectives of the country's leaders and actors in the social and political arena. Moreover, it can contribute to the development of sustainable social projects in focal points where global and local contexts overlap.⁵

It is expected that Erdoğan's leadership characteristics will be discussed in context within the framework of leadership theories and will shed light on future studies in theory and ongoing leadership processes in practice.

I. Theoretical Framework

The concept of leadership has been differentiated into the personality period, which includes the first official leadership theories, basically the Great Man Period and the Traits Period. ⁶ In the early behavior age, Reinforced Change Theory, Ohio State Studies, and Michigan State Studies are included. Management Pore Model Model, Four Factor Theory and X and Y Theories are available in the late behavior age. With the onset of the Contingency Age, which includes environmental approaches in leadership theories, the Environmental

5 Müzeyyen Bilge Çıragöz and Osman Kürşat Acar, "Recep Tayyip Erdoğan'ın Sahip Olduğu Liderlik Tarzı: Balkon Konuşmalarının İçerik ve Söylem Analizi ile Değerlendirilmesi," *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 23, no. 1 (2021).

6 Robert J. House, "A Path Goal Theory of Leader Effectiveness," *JSTOR (Journal of Stor)* 16 (1971).

Approach and Open System Model were explained respectively by theorists. With these developments which are of critical importance in the history of leadership and management, theoretical perspectives were also deepening and witnessing new predictions. With the further development of contingency approaches, the view that leadership will also be shaped based on context has gained dominance within the framework of Contingency Dependency Theory. In this context, Goal-Path Theory, Situational Leadership Theory Multiple Connection Model, Normative Theory have been put forward and discussed.⁷

When the leadership theories covering the Interactional Age are examined, the theories developed especially within the framework of leader-member interaction stand out. Then, in the Age of Anti-Leadership, the Attribution Approach takes place within the framework of the Uncertainty Period. After that, in the culture period, the leader is considered an element that affects the organizational culture and creates change based on expectations and values. In the Transformational Age stage, the Charisma Period and Charismatic Leadership Theory, and Transformational Leadership Theory were discussed.⁸

Finally, within the framework of Modern Leadership Theories, Charismatic Leadership, Transactional Leadership, Laissez-faire Leadership, Transformational Leadership, Strategic Leadership, Visionary Leadership, Servant Leadership.

Charismatic leadership is defined as followers attachment to the extraordinary (charismatic) qualities of the leader Accordingly, it can be said that charismatic leaders derive their strength from their beliefs and values. In addition, the charismatic leader has been interpreted as the type of leader that motivates his followers on the basis of vision by influencing the environment he is in through his persuasion and communication skills, and charm. Examples of charismatic leaders can be expressed such as M. Luther King, Mother Teresa and M. Kemal Atatürk.⁹

The most critical feature of transformational leadership (TL), on the other hand, is that the leader has the capacity to change the needs, beliefs, and values of the followers and is able to achieve this. A leader has a quality that can activate the process of change and transformation by having a vision and sharing it with his followers.¹⁰ It is known that in the last forty years, important and instructive findings have been produced on the concept of transformational

7 Gary A. Yukl, *Leadership in organizations*, Upper Saddle River, (New Jersey: Upper Saddle River, 2002).

8 Jeffrey Pfeffer, "The Ambiguity of Leadership," *Academy of Management Review* 2 (1977). p. 110.

9 Jay Conger and Rabindra Kanungo, "Toward a Behavioural Theory of Charismatic Leadership in Organizational Settings," *Academy of Management Review* (1987).

10 Tamer Koçel, *İşletme Yöneticiliği* (İstanbul: Beta Yayınları, 2001).

leadership, and its strong impact on followers has been underlined.¹¹In addition, the four categories of TL include intellectual leadership, reformist leadership, revolutionary leadership, and charismatic-heroic leadership.¹²Although Atatürk is a charismatic leader, he can be exemplified exactly on the basis of the “revolutionary leadership” of the transformational leadership, as he was able to make the transition from the sultanate to the republican administration as a result of tough struggles. Among the common characteristics of transformational leaders, personal characteristics such as inspiring their followers, never giving up on their vision even in difficult situations, having quick intelligence, and planning power can be mentioned. Aliya İzzetbegovic, one of the leaders who have the characteristics of an intellectual leader (IL), collected his works that reveal his philosophical background in the book “My Escape to Freedom” after he was released from prison (İzzetbegovic, 2003). The leadership initiated by Rauf Raif Denktaş against enosis in Cyprus is one of the important examples of transformational leadership, which despite being full of tough struggles, resulted in success and led to the establishment of the Turkish Republic of Cyprus.

Functions related to strategic leadership are stated as making strategic decisions, establishing relationships with external stakeholders, performing human resource management activities, motivating and influencing, managing information, overseeing operations and administration, managing social and ethical issues, and managing conflicting demands

Within the scope of strategic leadership, the President of the USA, Barack Obama, Bush operated with an opposite leadership understanding and strategy. In its strategic approach, isolationism was targeted as the main American foreign policy, and liberalism’s cooperative multilateralism method was adopted (e.g. McDonald & Parent, 2011). When Turkey’s President Erdoğan is examined within the scope of strategic leadership, it is seen that he has a feature that can take practical steps in an authoritarian and radical way by determining long-term strategic goals.¹³

In addition to these, according to the servant leadership approach put forward under the leadership of Greenleaf, the basic emotion that dominates the behavior of the individual is to serve. Here, being servant is to be understood as an altruistic dedication to the needs of other people without

11 Murat Kasimoğlu and Djihane Ammari, “Transformational Leadership and Employee Creativity Across Cultures,” *Journal of Management Development* (2020).

12 David M. Boje and Carl Rhodes, “The Virtual Leader Construct: The Mass Mediatization and Simulation of Transformational Leadership,” *Leadership* 1, no. 4 (2005).

13 Sydney Finkelstein and Donald C. Hambrick, *Strategic Leadership, Top Executives and Their Effects Organizations*. (Minneapolis/St. Paul: West Publishing Company, 1996).

any thought of self-benefit. The servant leader, who sees himself at the zero point, goes beyond the self-concept and prioritizes the “we” instead of “you and I”. The reason for this is that one of the most important tasks of every living thing is to serve purposes such as love, tolerance, human values, and change. In the Patterson Servant Leadership Model, the servant leader; has been defined as a person who has humanistic values, is humble, altruistic, visionary, trusted, supportive, and provides service to employees, an altruistic approach the leader.¹⁴

Leadership is a process in which deliberate influence is exerted by an individual to direct, structure, and facilitate activities and relationships in a group or organization.¹⁵ However, when it comes to global leadership, it should be taken into account that it is a concept that cannot be mentioned so simply. Perspectives on the concept of the global vary widely among stakeholders. On the one hand, globalization is a concept that belongs only to the business world, on the other hand, the meaning of globalization is human needs, ecological environment, sustainability, etc. It is embraced to its widest extent by including the concepts. However, the dizzying pace of change creating highly competitive environments is among the topics discussed, ignoring global values and posing a deadly threat to humanity and its survival. The global or global leadership approach reflects the context in which leadership is most generally, namely globalization. Among the common features in the definitions of many researchers who define global leadership is the ethnic origin, religion, language, etc., which appeal to universal values beyond borders. has the ability to lead in complex and uncertain environments with many differences.¹⁶

Based on the International Organizations Network (ION) leadership model, it is predicted that when the cause and content of complexity are understood, globalization can be understood, and thus what is needed in organizational processes will become clear.¹⁷

One of the most important aspects of the global leadership perspective is making decisions by considering the benefits of all stakeholders around the world, and its implementation is of critical value from a global perspective (Knoll & Sternad, 2018). The width of borders, which is the second basic dimension of globality, includes the arrangement of connections that provide the integrity of cultural, geographical, political, legal, religious, economic,

14 Kathleen A. Patterson, “Servant Leadership: A Theoretical Model” (2003).

15 Yukl a.g.e., p. 413.

16 William B. Joiner and Bill Joiner & Stephen Josephs, *Leadership Agility* (USA: Wiley, 2008).

17 Mark E. Mendenhall and Allan Bird, “In Search of Global Leadership,” *Organizational Dynamics* 42 (2013).p. 167.

and educational dynamics and the coordinated flow of these networks. While the width of the borders is a critical element for the effectiveness of global leadership, it also affects the performance in the complexity dimension.¹⁸

“The global leader must adapt to change and cope with the complexity of interpersonal relationships to thrive in an environment of uncertainty consisting of cultural differences in values, beliefs, attitudes, and behaviors”. Moreover, the vision of global leadership includes a long-term period that includes a century, apart from the short-term period.¹⁹

Researchers emphasize that a global leader should have a global mindset and new knowledge and skills in this direction. It is also discussed that global leadership is needed, which aims at world peace and aims sustainability in the face of the growing ecological problems experienced in recent years. Examining the decisions and attitudes taken by leaders in the last quarter of this century may be useful to gain a realistic perspective.

Global leadership today must follow a mindset that embraces a global worldview and takes careful actions and behaviors to recognize the connection between the planet and humanity. Thus, it must have a leadership quality that affects positive environmental and social change through personal and organizational choices. In the light of the given approaches, this study seeks the answer to the question “What is the global strategy of Recep Tayyip Erdoğan as a political leader? What kind of global approach does it have?”²⁰

The aim here is to discover what leadership qualities Erdoğan has in gaining a truly global approach and leadership effectiveness in a global capacity. The results of the study aim to contribute to making the complexity and uncertainty more understandable by bringing theoretical and practical expansions to the leadership processes experienced today.

2. Methodology

In this study, qualitative research methods were adopted. Because the purpose of the research is to understand, comprehend and explore. Also, by examining the concept of leadership through Erdoğan, social facts, social structures, and contexts are taken into consideration. Qualitative research

18 Jun Yi Hsieh and Kuotsai Tom Liou, “Collaborative Leadership and Organizational Performance: Assessing the Structural Relation in a Public Service Agency,” *Review of Public Personnel Administration* 38, no. 1 (2018).p. 89

19 Elizabeth A. Tuleja, “Developing Cultural Intelligence for Global Leadership Through Mindfulness.,” *Journal of Teaching in International Business* 25 (2014), p. 5-6.

20 Richard M. Wielkiewicz and Stephen P. Stelzner, “An Ecological Perspective on Leadership Theory, Research, and Practice,” *Review of General Psychology* 9, no. 4 (2005), p. 15.

provides the investigation of social and cultural experiences. Since interviews conducted in this direction will contribute critically to the understanding of experiences, it is possible to make in-depth informational exploration.

The sample of the study was determined as “purposive”. Purposive sampling is widely used in qualitative research as the most effective non-probability sampling method to study a particular social phenomenon and cultural field with knowledgeable professionals.²¹

It is critical to identify a sampling strategy that increases the credibility and transferability of the research. Moreover, reliability in qualitative research depends on the richness of the data obtained in the data collection process, the analytical and observational skills of the researcher, and the suitability of the participants. For this reason, semi-structured interview questions were prepared within the scope of qualitative research methods. The opinions of colleagues who were thought to have an idea about these characteristics of Erdoğan, people who knew him during his childhood and youth, and also experts from different disciplines were consulted. By interacting with the interviewees for a long time, it is consulted whether they thought of any other explanation. Thus, the credibility criterion, which corresponds to internal validity in qualitative research, is met in this research. The transferability, which indicates the external validity of the research, is supported by choosing the purposeful sampling method and making a detailed description of the interview environment. To ensure the objectivity of the research, it is tried to determine whether the data confirmed each other by referring to the secondary data sources that were previously published or filmed. In addition to these, it is aimed to reach data richness and consistency by making use of biographical information. In terms of trustworthiness, the study was presented with the opinions of expert researchers and their evaluations were taken. Besides, the interview processes are described in detail.

2.1. Interview Questions

Erdoğan, whose leadership model has been researched, acts on the global plane by staying on the axis of the cultural and traditional values of his country. Discovering which values and contexts they take into account in order to understand their attitudes and movements at the global level will also help to reveal their leadership characteristics. Accordingly, questions were prepared to reveal Erdoğan’s value-oriented features. For example, “Can you

21 Michael Quinn Patton, “Qualitative Research and Evaluation Methods,” Sage Publications-Thousand Oaks (2002), p. 45.

share your thoughts on Erdoğan’s leadership approaches on developing high ethical standards in the society, ensuring honesty, humility, unity, and integrity among the members of the society?” question has been asked. Other questions can be found in the Appendices of this study.

Table 1. Demographics of Interviewees

DEMOGRAPHICS	CATEGORY	%
AGE	39 and below	2
	40-49	3
	50-59	40
	60-69	31
	70 and above	24
GENDER	FEMALE	12
	MALE	88
MARITAL STATUS	MARRIED	91
	SINGLE	9
EDUCATIONAL LEVEL	HIGH-SCHOOL	1
	UNDERGRADUATE	65
	MASTER	5
	DOCTORAL (P.hD)	29
POLITICAL EXPERIENCE (Year)	19 and below	4
	20-29	17
	30-39	22
	40-49	23
	50 and above	34

As a result, 33 interviewees were reached. At the end of each question directed to each interviewer, the participant’s confirmation was obtained by explaining how the subject was understood by the interviewer. Thus, the degree of reliability of the research was also increased. The sample generally consists of people who have worked closely with Erdoğan. Also, people who know about Erdoğan’s childhood or youth period or have information through close people are also in this sample group. Therefore, Erdoğan’s both personal and leadership characteristics can be tried to analyze correctly. Only one of the interviewees is a high school graduate, while the others have received education at the level of Bachelor, Master, and Doctorate. In this context, the interviewees worked with Recep Tayyip Erdoğan, had close contacts and established relationships with him in different contexts. These persons; 26% are bureaucrats and politicians, 26% are representatives of non-governmental organizations, 21% are academicians, 15% are business representatives and 12% are communicators. Within the scope of the research, care was taken to

collect data sets based on different specializations such as history, management sciences and political sciences with a divergent approach. This study includes 30 male and 4 female interviewers aged 35-72 years. The interviews were recorded with a voice recorder. Transcribed using appropriate devices. It was then read several times and verified for accuracy. Another expert researcher also examined the data and agreed. N-Vivo data analysis program was used and empirical data were obtained by analyzing the data with content analysis method.

2.2. Analysis Strategy

As a qualitative data analysis strategy, content analysis was applied to understand and interpret the meanings of the raw data. Through this analysis, data is identified, analyzed, and reported based on the themes in it. The thematic analysis method helps to define and organize the dataset in a rich and detailed way. ²²After the data were collected through semi-structured interviews, it was transcribed. Afterward, all of the transcribed transcripts were read several times. Open coding was carried out without using any pre-existing coding framework. Then the coded data were categorized under certain meaningful themes. These themes were then reviewed and interpreted in the light of relevant theories. These steps were carried out independently by two researchers. Subsequently, the researchers came together and reached a common understanding. The analysis processes were carried out within the N-Vivo 12 program. The findings obtained from the interviews were compared with Erdoğan's written biography to increase the trustworthiness and transferability of the results.

3. Findings

In the data collected through semi-structured interviews, 12% of the participants are women and 88% are men, while the average age of female interviewers is 48; The average age of male participants is 61. Moreover, 29% of the participants have a doctorate, 5% have a master's degree, 65% have a bachelor's degree, and 1% have a high school education. Of the interviewees, 91% of whom are married, 9% are single, 24% are 70 and over, 31% are 60-69, 40% are 50-59 and 3% are 40-49, and 2% are 39 years and below years old. The political experiences of the interviewees are; 34% vary between 50

22 Braun Virginia and Clarke Victoria, "Using Thematic Analysis in Psychology.," *Qualitative Research in Psychology* 3, no. 3 (2006), p. 82.

and above years, 23% between 40-49 years, 22% between 30-39 years, 17% between 20-29 years, and 4% 19 and below years.

The analysis of the research data was carried out by two different expert researchers independently. N-Vivo 12 program was utilized. Qualitative analysis findings are given in Table 2.

Among the categories that emerged as Erdoğan's personal characteristics, rhetoric and diction, being brave and self-confident, being charismatic, having a strong memory and understanding, being loyal, honest and sincere, compassionate, merciful, modest, stable, hardworking, faithful, and persuasive explored to be high. Besides, these categories include guiding, risk-taking, creating a sense of trust, pro-equality and justice, being a man of the people, making decisions as a result of the consultation, being solution-oriented, determined and foresighted, keeping track of works, taking part in political processes from a young age, having Kasımpaşa culture and not being vindictive characteristic.

In the category of Erdoğan's value-oriented leadership characteristics, on the other hand, the categories of reflecting values in attitudes and behaviors towards people, providing for the needs of disadvantaged individuals and increasing their status in the society, sensitivity to ensuring high ethical standards in the society, having a vision that unites the social segments have emerged.

According to the results of the analysis, Erdoğan's leadership characteristics make a difference compared to other leaders. These are; he has leadership characteristics from birth and reinforces these characteristics over time. Moreover, it has been revealed that his personal characteristics are in harmony with his leadership characteristics. These are explored as being risk-taking and challenging, having superiority over his competitors with his body language, ability to set a strategy, being an organizer, and having servant leadership characteristics.

Lastly, Erdoğan's global leadership characteristics include developing an independent policy against imperialism and westernization in Turkey. In addition, Turkey's leadership to exhibit a proactive foreign policy comes from the fact that it has carried out works that serve world peace. In addition, the categories that Turkey exhibits unifying approaches that provide support in all Turkic republics and Islamic countries, that people outside of Turkey feel close to it, and that it has gained prestige among world leaders have been formed.

Figure 1. Recep Tayyip Erdoğan's Global Leadership Features

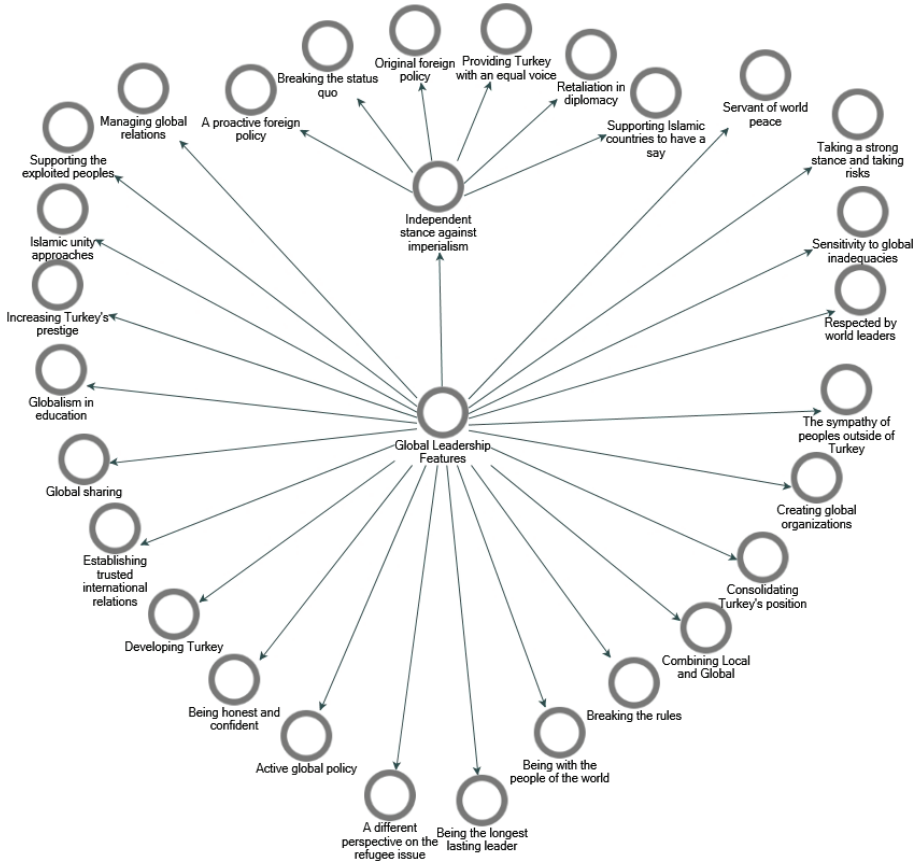
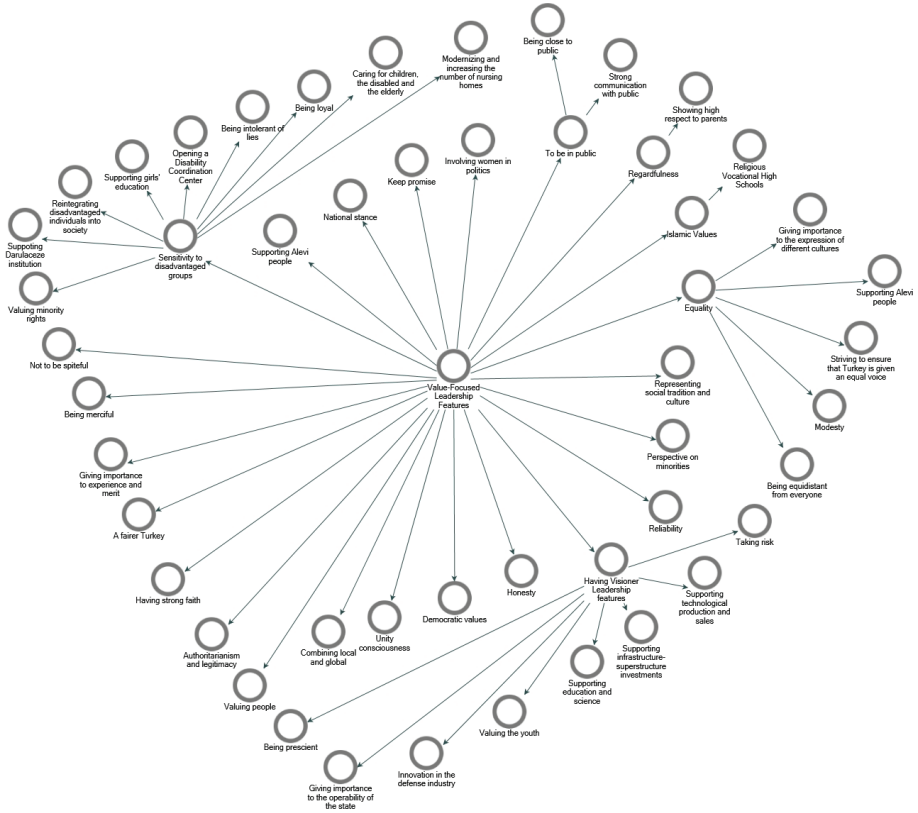

Figure 2. Recep Tayyip Erdoğan’s Value-Focused Leadership Features

4. Discussion

In this study, the global leadership quality of Erdoğan, which also includes value-oriented leadership, has been evaluated. First of all, within the framework of his value-oriented leadership characteristics, Erdoğan's consideration of universal, individual, spiritual, and national values is striking.

According to the results of the research, it has been seen that Erdoğan's leadership style has predominantly transformational leadership and servant leadership characteristics. In fact, Erdoğan's aim is to create a transformation based on a long-term vision. In the big picture, there is a Turkey, based on national values, independent of the economic and social policies of western imperialist countries. In this respect, values such as honesty, hard work, compassion, justice, trust, courage, and humility, which are leadership skills and values found in effective leadership taxonomy are the elements that form common aspects of the servant leadership theories. It has been revealed that Erdoğan's leadership type has servant leadership elements that include effective leadership values. These results are also supported by previous studies. As an example of servant leadership, in the interviews, "A leader who sees the chuckhole at three o'clock in the night is looking for a post manager, not a general secretary or something. He's calling the manager directly, "Fix this chuckhole." description can be given as an example.²³

Besides, Erdoğan is a leader in the reformist category of transformational leadership as he is a leader who pioneers structural reforms in the fields of transportation, health, science and technology, economy, energy, defense, communication, and social security. It is also possible to evaluate him in the category of charismatic leadership with its behavioral and rhetorical characteristics. Considering that the type of leader who has the most desired leader characteristics by the Turkish society is the charismatic leader type traditional social values constitute the basis of Erdoğan's vision. Also, these values strengthen his charismatic leadership features combined with his personal features such as being hardworking, courageous, confident, and modesty.²⁴

Among the common features of leaders in Turkish management culture, a leader's commitment to traditions, charisma, loyalty to the state, and social policies are important (Yolcu, 2019; Taneri, 1997). So, it can be aforementioned that Erdoğan's political leadership with the vision of national stance and

23 Oğuz Göksu, «Siyasal Liderlikte Yeni Bir Model Önerisi: Recep Tayyip Erdoğan Örneği,» Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 18, no. 3 (2019), p. 1076.

24 Boje ve Rhodes a.g.e., p. 410-411.

implementation of social policies that cover all segments of society, from minorities to disadvantaged groups.

“He thinks that it is absolutely necessary to pave the way for the youth with the constitutional amendment, laws, regulations, and circulars enacted with the aim of ending all kinds of differential treatment that prevents disadvantaged groups from enjoying their rights and freedoms equally...”

Besides, in this study, in which Erdoğan’s global leadership basis is evaluated, as Mendenhall and Bird explained in their global leadership approach, his directing the existing relations between stakeholders and stakeholder systems within the framework of his own vision reveals Erdoğan’s global leadership vision.²⁵ For example, one of the interviewees said, “We have become a country that has not borrowed from the EU but has closed its debts. There are industrial investments. Many people criticize such roads, but it is clear that there will be no industrial investment in a country where there is no transportation” as evident from his words. As an example, one of the interviewees said about Erdoğan within the scope of global leadership, “But I have heard; There are things to be done about petroleum, about borders. Regarding these, people are making a planned attempt outside, that is, when we come to 2023, we are not in a position to put the agreements made in 2023 into effect and say what is here, this is ours, this place would be like this. They tried to treat us the same other states destroyed by them.. At this point, he has brought Turkey to the position of having a say at the table, with different moves, let alone Turkey being their toy.” he said. On this basis, a leadership phenomenon that can maneuver strongly without being swept away in times of hard global transformation is exhibited by Erdoğan.

On the one hand, leadership is determined and stable, taking risks, self-confidence, considering ethical values, foresightedness, and being visionary while it is evaluated as a process in which the qualities are evident (Erçetin & Hamedoğlu, 2013). It is also stated that the leader should have the characteristics that can keep up with the change in a world where globalization is developing rapidly and managed by respecting cultural differences and diversity.²⁶ Accordingly, it is also explained that Erdoğan has these kinds of characteristics. For example, “He went to Libya -maybe if there was another place he might not have gone-. It means taking a risk. See, it’s also like changing the balances out there. The government in Libya might have collapsed long ago if Turkey hadn’t gone. If Turkey had not sided with Qatar, maybe they would have staged a coup in Qatar”, which includes many of the above-mentioned qualities.

²⁵ Mendenhall and Allan Bird a.g.e., p. 175.

²⁶ Şule Erçetin, *Lider Sarmalında Vizyon*. (Ankara: Nobel Yayınları 2007), p. 268.

To the different cultures living in Turkey during his leadership; For example, it is seen in many initiatives that minorities and other sects such as Alevism are valued, and that they show sensitivity in meeting their social and cultural needs and display attitudes uniting the segments of society. The statements of the interviewees also include this: “We went to visit Orthodox churches, Christian and Syrian churches in Bakırköy. We attended their meetings. They hosted us. They let us know if they needed it. Jew, Rabbinical...” and “This happens by looking at all people equally, this is real leadership... When it comes to loving the created because of the Creator, then there is real leadership. Because everyone is at an equal distance.” explanations are examples.

The fact that he exhibits an economically and socially independent national political stance against imperialism and westernization, as the main of other global leadership qualities, intersects with both effective leadership taxonomy and transformational leadership.²⁷

It is frequently stated that the proactive attitude of the global leadership, which criticizes the political balances, is also effective: “The world is bigger than five!” “One minute!” It can be stated that expressions such as briefly exemplify this. Erdoğan’s global leadership characteristics, showing unifying approaches by providing support to Muslim countries such as Qatar and Syria and Turkic republics such as Azerbaijan, being close to him by peoples outside of Turkey, and gaining prestige among world leaders. At this point, the fact that both Haydar Aliyev and Aliya Izetbegovic entrusted their country and people to Erdoğan before they died is a real reflection of this respect.

In the study, which explains the basic features of being a great leader as a result of 18 years of research, seven basic features have been reached. Accordingly, the first of these features is sovereignty, that is, their processes/states, etc. is to dominate. In this research, the interviewees support this feature with the statements that Erdoğan consistently implements his vision. One of the interviewees said, “Erdoğan has gained a certain prestige both in the region and in the world because he has taken Turkey very steadily and brought it from one place to another. He is a successful leader. Even if they don’t like him, they appreciate his success.” According to Ludwig, the second feature of being a great leader is opposition. For example, having qualities such as rebellion against parents, rebellion against school authorities or authority, organization. There is an overlap between this quality and Erdoğan’s efforts to take an independent stance against western states, which can also be expressed as one of his global leadership characteristics. The third feature that Ludwig

27 Arnold M. Ludwig, *King of The Mountain: The Nature of the Political Leadership*. (University Press of Kentucky, 2004), p. 82-83.

identified is personal presence, that is, charisma and personal trait, which can also be expressed as loneliness at the top. The interviewees in this research also explain Erdoğan's charisma in a multi-faceted way. Being a change catalyst (autocraticity) has been explained as the fourth characteristic of being a great leader. The findings show that many steps of change have been taken locally and globally that "go beyond stereotypes and borders compared to other leaders" in the people-oriented, technological, scientific, and political fields.²⁸

The fifth trait relates to dignity (*dignitas*), i.e. pride, self-confidence, poise, honesty, word, intelligence, actions, ability, knowledge, position, as well as a sense of authority (*auktoritas*) or presence. It includes all the natural or acquired personal qualities that can attract the attention of others and make them obey. The results of the research show that these personal characteristics are found in Erdoğan and support the results of previous studies. One of the interviewees in this research said, "People have developed an image in him that their future will be better. Erdoğan's power of persuasion is extremely high in that regard. It is possible to see this among the less educated or among the highly educated." Ludwig's sixth great leadership trait is stated as courage and the seventh as cautious restlessness. It is among these qualities that have emerged that he displays courageous and foresighted approaches in the face of developments at local and global levels.²⁹

In this context, Erdoğan, who also constitutes the intersection point of personal, value-oriented, transformational, and global leadership characteristics, seems to have the ability to challenge with courage and determination.

Among the interviewees, "He preferred the destruction of the status quo. The status quo works for global powers, it works for Israel, it works for America, it works for those in the Gulf... and the silence of the democratic world against the coup in Egypt. Could they have prevented it if they wanted to? They could have avoided it. Now Erdoğan has such a character. So that's why he's a defiant man." Atatürk gave the War of Independence, okay, but no leader after him has made any claims, neither regionally nor globally." explanations are examples. It is supported by the research that explains Atatürk's leadership characteristics and states that challenge is actually a characteristic of transformational leaders on a voluntary basis and that they develop alternative attitudes and perceptions that Erdoğan's challenging character and transformational leader feature are combined.

28 Ludwig a.g.e. p. 84-85.

29 Ludwig a.g.e. p. 168-169

In addition, many of the interviewees emphasized that Erdoğan was born with his leadership qualities and that he was always the class president during primary school, and that he later took part in the political arena and led the way since his youth, his oratory, diction. Also, his voice is impressive, and he reinforces his leadership characteristics in political processes. It is mentioned that he gathered crowds in the squares with his rhetoric, tone, and diction even before he was well known in the political arena: “I prayed the same way; This square is so big that I thought so that it won’t be empty. He was in such a mood... with that loud voice... like a magnet pulling iron particles, those people around started to fill the square. We gathered a crowd there, even reaching the mosque so that even the famous Hüsamettin Cindoruks of that time could not gather in Biga square.”

One of Erdoğan’s critical features is that he has found the reflection of his traditional and charismatic authority in reality, since the phenomenon of religion, which dominates the basis of his political perspective, has always taken its place in our political culture. Erdoğan is actually behind such things, is why he is against interest, he says this often. For example, against smoking, against alcohol. Not for health reasons but against it. His words explain how Erdoğan identifies with traditional authority. In addition, the dominance of hierarchy and power distance in vertical collectivist cultures such as Turkey creates a high degree of separation between the public and the ruler. Thus, the political culture feature (Yolcu, 2019), which is in harmony with the legal authority, also makes a positive contribution to Erdoğan’s traditional leadership authority.³⁰

It has also emerged within the framework of the data that Erdoğan has some distinctive features as a global leader. These characteristics are explained in line with the parallel views of many interviewees, are their innate leadership characteristics and their reinforcement over time. In addition, rhetoric, industriousness, pursuit, courage, etc. His personal characteristics are in harmony with his leadership characteristics, he is a risk-taking and challenging leader, his strategy determination and organizational characteristics are strong, and his servant leadership characteristics are among the characteristics that distinguish him as a leader. In this direction, it is possible to give examples from the statements of the interviewees: “As you can see, Turkey is talking about sharing TURKOVAC, it is already giving to many countries. I mean, it is possible to say that countries claiming global leadership do not actually act like global leaders, they give priority to their nations first, and so they follow a nationalist policy. Turkey is trying to make a difference in this regard as well, within its own capacity.”

30 Ludwing a.g.e. p. 185-186.

4.1. Theoretical and Practical Contribution

At the beginning of the theoretical contributions, the findings of the study carry the elements that explain the intersection points of value-oriented, global and transformational leadership characteristics. The fact that it was examined by taking into account the great leader criteria in Ludwig's research also sheds light on previous studies. The similarity between the results of studies examining Erdoğan in terms of his political leadership characteristics and the transformational and servant leadership characteristics identified in this study reinforces the reliability, transferability, and credibility of the research. In addition, the results of the research constitute a current example of effective leadership taxonomy in terms of leadership skills and values.

Besides, according to the global leadership characteristics, which are examined based on value-oriented leadership, a leadership phenomenon that can maneuver strongly without being swayed in times of tough transformation is presented.

Discovering and discussing the global leadership characteristics of Erdoğan, who has been the leader of Turkey for a long time, also provides practical contributions to today's leaders. In the context of global leadership, it may be possible to examine exemplary behaviors and attitudes in creating approaches that unite local and global contexts in parallel with political, social, and economic developments in the world.

4.2. Limitations and Future Research Recommendations

It might be the methods used during data collection and analysis affected the quality of the findings to be obtained. Also, the fact that the results to be discovered are predetermined conceptually may also cause limited results.

Moreover, the interviews were conducted with people in Erdoğan's close circle and involved in political processes in order to obtain comprehensive information. Having the social desirability approach of those people about Erdoğan may have a partial effect on the information shared with the researcher.

In future research, studies based on the data obtained from larger populations by the survey method can be carried out. Research that includes a comparative evaluation of Erdoğan with other leaders within the framework of his leadership features regarding leadership theories can be suggested.

Conclusion

Discussing the phenomenon of leadership, which has many components, provides more critical qualities when evaluated contextually as well as theoretical features. Within the framework of the contextual results of this research, the main features of Erdoğan's global leadership, especially his development of independent politics against imperialism and westernism, were revealed.

The results of this study revealed that Erdoğan had transformational and servant-leadership characteristics, and the results of previous studies were supported by scientific models and data. It can be said that while his traditional values affect the value-oriented leadership approach, they also leave their mark on the global leader features. Also, his innate leadership traits have been consolidated with political studies since his youth. Erdoğan's personality traits are in harmony with value-oriented leadership traits. These qualities have been discovered as Erdoğan's distinctive leadership traits

References

Boje, David M., and Carl Rhodes. "The Virtual Leader Construct: The Mass Mediatization and Simulation of Transformational Leadership." *Leadership* 1, no. 4 (2005): 407-428.

Virginia, Braun, and Clarke Victoria. "Using Thematic Analysis in Psychology." *Qualitative Research in Psychology* 3, no. 3 (2006): 77-101.

Çıragöz, Müzeyyen Bilge, and Osman Kürşat Acar. «Recep Tayyip Erdoğan'ın Sahip Olduğu Liderlik Tarzı: Balkon Konuşmalarının İçerik Ve Söylem Analizi Ile Değerlendirilmesi.» *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 23, no. 1 (2021): 1-28.

Conger, Jay, and Rabindra Kanungo. "Toward a Behavioural Theory of Charismatic Leadership in Organizational Settings." *Academy of Management Review* (1987): 637-647.

Finkelstein, Sydney, and Donald C. Hambrick. *Strategic Leadership, Top Executives and Their Effects Organizations*. Minneapolis/St. Paul: West Publishing Company, 1996.

House, Robert J. "A Path Goal Theory of Leader Effectiveness." *JSTOR (Journal of Stor)* 16 (1971): 321-39.

Inglehart, Ronald. "Globalization and Post Modern Values." *The Washington Quarterly* 23, no. 1 (2000): 215-228.

Joiner, William B., and Bill Joiner & Stephen Josephs. *Leadership Agility*. USA: Wiley, 2008.

Kasımoğlu, Murat, and Djihane Ammari. "Transformational Leadership and Employee Creativity across Cultures." *Journal of Management Development* (2020)

Ludwing, Arnold M. *King of the Mountain: The Nature of the Political Leadership*. . University Press of Kentucky, 2004.

Mendenhall, Mark E. & Bird, Allan (2013). "In search of global leadership". *Organizational Dynamics*, 42(2013): 167-174.

Patterson, Kathleen A. "Servant Leadership: A Theoretical Model." 2003.

Patton, Michael Quinn. "Qualitative Research and Evaluation Methods." Sage Publications Thousand Oaks (2002).

Pfeffer, Jeffrey. "The Ambiguity of Leadership." *Academy of Management Review* 2 (1977): 104-112

Toynbee, Arnold J. "A Study of History." Oxford University Press X, no. I (1960).

Tuleja, Elizabeth A. "Developing Cultural Intelligence for Global Leadership through

Mindfulness." *Journal of Teaching in International Business* 25 (2014): 5-24.

Yukl, Gary A. *Leadership in Organizations*. Upper Saddle River. New Jersey: Upper Saddle River, 2002.

Appendices

Appendix I

Interview Questions

1. May you share your knowledge and experience about leadership approaches in Recep Tayyip Erdoğan's childhood (primary-secondary school age), youth (high school-university years, sports, social activities, etc.), business life, political life (province, district, youth branches, provincial administration, MKYK., etc.), mayoralty, party chairmanship, prime ministership, presidency process?
2. How do you evaluate the leadership of Recep Tayyip Erdoğan in his general attitudes and behaviors towards people? / Treating everyone equally, not belittling anyone and admitting the faults of others, etc. What are your knowledge, experience, and thoughts on the subject?
3. Recep Tayyip Erdoğan's behavior towards disadvantaged groups (such as children, women, the elderly, disabled, and minorities) with respect, benevolence, support, etc. How do you evaluate the leadership approach on issues? Can you share your experience and knowledge on this subject with us?
4. How do you evaluate the leadership style of Recep Tayyip Erdoğan in his relations with his close circle and colleagues?
5. Could you share your thoughts on Recep Tayyip Erdoğan's leadership approach to developing high ethical standards in the society, ensuring honesty, humility, unity, and integrity among the members of the society?
6. What are the features that make President Recep Tayyip Erdoğan different or similar to other leaders in Turkey and around the world?
7. How do you evaluate Recep Tayyip Erdoğan based on global leadership?

Appendix 2

Table 2. Interview Findings

THEME	KATEGORİ	INTERVIEW QUOTATION	INTERVIEW NUMBER
PERSONAL LEADERSHIP FEATURES	-Rhetoric & Diction	“One of the most important factors in winning the election was his rhetoric”	13, 18, 110, 116, 125, 127, 132, 133.
	-Being courageous and self-confident	“The world is bigger than five,” he said at world meetings. “One minute!” said. He did a job that was astonishing in every way and that no one else had dared to do.”	12, 17, 18, 114, 121, 124, 126, 128, 134.
	-Charismatic	“Tayyip Bey’s charisma was one of his obvious traits that have stood out since his youth”	11, 13, 14, 17, 18, 115, 118, 119, 123, 126, 127, 133.
	-Strong memory and comprehension, -Strong analysis and synthesis skills.	“...the ability to comprehend and think holistically... is among his positive features.”	13, 18, 116, 118, 124, 132.
	-To be loyal	“He never lets his trusted friends down. I know that nature of him too, he has a loyal side. The sense of loyalty is immense.”	11, 13, 14, 19, 110, 115, 118, 120, 124, 127.
	-Honesty	“...a leader who believes what he says and does what he says. As such, his word is trusted. He fulfills his promise.”	11, 14, 111, 113, 120, 123, 124, 125, 134.
	-Sincerity	“...he goes to those people’s houses, kneels down, drinks water with their bread, glass, and spoon.”	11, 12, 14, 17, 18, 114, 115, 116, 118, 121, 124, 125, 126.
	-Being kind and compassionate	“He has a very compassionate personality. He is a person who has feelings of compassion for children and the elderly.”	14, 111, 112, 114, 124, 133.
	-Diligence	“He is a very hard worker. He’s obviously an unstoppable person. He has a structure that sleeps little and works hard most of the time.”	11, 17, 18, 19, 111, 116, 118, 124, 125.
	-Being stable	“Erdoğan has gained a certain prestige both in the region and in the world because he has taken it to Türkiye very steadily and brought it from one place to another. He is a successful leader. Even if they don’t like it, they appreciate his success.”	11, 15, 17, 18, 19, 110, 111, 114, 115, 119, 120, 122, 128.
	- Having faith	“The fundamental cultural codes, and belief codes of the society in Türkiye. These are the things I understand when you say value, let me express it once. Therefore, Mr. Erdoğan is someone who respects these values, the social values of Türkiye, adopts themö and takes steps in this regard.”	14, 17, 112, 113, 114, 124, 125, 129, 133.
	-Having high persuasive power	“...Erdoğan’s power of persuasion is extremely high in that regard. It is possible to see this among those who are less educated or those who are highly educated.”	13, 17, 124, 125, 128, 133.

THEME	KATEGORİ	INTERVIEW QUOTATION	INTERVIEW NUMBER
PERSONAL LEADERSHIP FEATURES	-To be humble	Once he said to me: "...what I admire most about you is your humbleness, don't change that, you always win."	M2, M4, M7, M8, M11, M13, M15, M20, M33.
	-Not to be spiteful	"Of course, he could have nurtured such a grudge against various important events and people, or hatred; but he didn't. Of course, it is definitely a matter of essence/personality."	M24, M25, M34.
	-Being a guide	"...the guidance, honesty, and loyalty expected from a leader come to the fore."	I4, I16, I21, I24, I25, I28, I29, I32.
	-Taking risks	"He can take risks, he can challenge himself, and he can rest. I believe that they are appreciated by all segments of the citizenry, and I see them around me, as well."	I2, I4, I6, I7, I11, I12, I13, I16, I21, I25, I28, I30.
	-Ability to give confidence	"He was able to keep the pulse of the masses well, and he always gave confidence to the cadres around him."	I1, I3, I5, I6, I7, I9, I10, I13, I15, I16, I18, I21, I24, I25, I28.
	-Promoting equality and justice	"His attitude toward Christians, priests, Jews, and Rabbis was not marginalizing."	I4, I5, I7, I9, I10, I12, I14, I15, I17, I20, I21, I23, I24, I25, I28, I30, I32.
	-To come from the people, to be close to the people.	"...a leader who can reflect the feelings and thoughts of those at the bottom of the society... "The opposite is the case with Tayyip Erdoğan. Even after being elected, he is still a commoner. He is still on the tables of the poor."	I2, I3, I5, I6, I7, I8, I9, I10, I11, I16, I17, I18, I20, I21, I23, I24, I25, I28, I31, I34.
	-Consultative decision making	"Erdoğan consults and implements the resulting opinion and the resulting decision." "A leader who is very open to and considers consultation, builds a team, and acts largely on the question of who does a job best"	I4, I5, I8, I9, I11, I14, I16, I20, I21, I25, I32.
	-Being solution-oriented	"...one of its features is that being solution-oriented and gets results quickly."	I6, I25, I27, I33.
	-Determination and foresight	"Persistently walking on what he believes in brings success." "I see it in Mr. Tayyip, as well... he applies this determination."	I8, I11, I14, I16, I21, I23, I24, I25, I26, I32.
	-Follow-up of works	"It is a fact known to everyone that Erdoğan is a very good follower of work and works in a disciplinary manner."	I3, I7, I10, I11, I15, I16, I17, I24, I25, I26, I31.
	-Being involved in political processes from a young age	"...he was an idealist, a hardworking, devout young man, especially good at diction, reciting poetry, presenting at meetings, and having a strong oratory."	I1, I2, I3, I5, I7, I8, I9, I10, I11, I16, I17, I19, I21, I23, I24, I25, I26, I27, M28.

THEME	KATEGORİ	INTERVIEW QUOTATION	INTERVIEW NUMBER
PERSONAL LEADERSHIP FEATURES	-Having Kasımpaşa soul	"I think that if our President had grown up in Bebek, not Kasımpaşa, he would not have been such a leader, because he would not have gone through these troubles."	13, 15, 111, 114, 115, 117, 118, 123, 124, 125, 128.
VALUE-ORIENTED LEADERSHIP FEATURES	-Reflecting values in attitudes and behaviors towards people	"It wouldn't surprise anyone to see him drinking tea at a taxi station on the road, shopping at a local grocery store, or responding to a tea invitation made through the window during his busy schedules."	12, 14, 15, 19, 110, 111, 114, 115, 117, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 132, 133, 134.
	-Sensitivity in meeting the needs of disadvantaged individuals and increasing their status in society	"All of the works related to these disabled groups; In fact, these people have self-confidence. With self-confidence, they took the places that suited them in the society...In this respect, perhaps he really showed leadership to be proud of"	
	-Sensitivity in ensuring high ethical standards in society	"...he stated that he never found it right to make a promise that he could not fulfill as an election promise and that it would be more ethical to risk losing the election instead of winning an election with a lie."	
	-Having a unifying vision of social segments	"...everyone, whether Syrian, Christian, Jewish, or Muslim, is a part of this country. Everyone will certainly have demands. And the only thing that will make him happy is to be a free citizen of this country and live in this country where needs are met."	
LEADERSHIP FEATURES MAKING DIFFERENCE	-Having leadership characteristics from birth and strengthening them over time	"Of course, I know him from his middle school days. He was very successful. Starting from primary school, there are always such activities as class president, school president, etc. in primary school, secondary school, high school, and university. Then he was leading NGOs, in many places."	11, 12, 13, 14, 18, 19, 110, 113, 114, 115, 116, 118, 121, 124, 125, 126, 128, 132, 133, 134.
	-Compatibility of personal characteristics with leadership characteristics	"Recep Tayyip Erdoğan's main difference from Western leaders is his self-confidence, characterful stance, and courage, as well as his oratory, determination, being a man of the people, and his extraordinary behavior and naturalness."	
	-Being a risk-taking, challenging leader	"A leader who takes risks. So, of course, these are calculated political risks, but he is a leader who is not afraid to take risks."	
	-Gaining superiority over his competitors with body language	"He had sincere anger, and this was met with public support. His determination, courage, rhetoric, and body language have always ensured that he has an edge over his opponents."	
	-Strong strategy setting	"He has a keen strategic vision, knows where to go, sets a goal, and strives for it."	
	-Having an organizer feature	"For example, as an organizer, he was the one who initiated the ladies making history."	
	-Having servant leadership	"Instead of leading by order, he provided motivation by running more in front of his team, getting more tired, and continuing this method throughout his entire political life."	

Ortadoğu

E t ü t l e r i

KİTAP İNCELEMELERİ

BOOK REVIEWS / مراجعة كتاب

Uluslararası Hukukta Devletin Tanınması Filistin ve IŞİD

Ensar Muslu, İstanbul, Türkiye: Pınar Yayınları,

ISBN: 9789753525473, s. 271, 120 TL

Değerlendirmeyi Yapan: Hamdullah Baycar*

Geliş tarihi: 30/09/2022

Kabul tarihi: 21/10/2022

Atf: Baycar, H., “Uluslararası Hukukta Devletin Tanınması ve IŞİD”, Ortadoğu Etütleri, 14-2 (2022): 259-263

Recognition of State in International Law Palestine and ISIS

Ensar Muslu, Istanbul, Turkey: Pınar Publications,

ISBN: 9789753525473, p. 271, 120 TL

Reviewer: Hamdullah Baycar

Received: 30/09/2022

Accepted: 21/10/2022

Citation: Citation: Baycar, H., “Recognition of State in International Law, Palestine and ISIS”, Middle East Studies, 14-2 (2022): 259-263

الاعتراف بالدولة في القانون الدولي، فلسطين وداعش

أنصار موصلو، إسطنبول، تركيا: دار بينار للنشر، ISBN: 9789753525473، ليرة تركية: 120. عدد الصفحات 271

المحرر: حمد الله بايکار

تاريخ القبول: 2022/10/21

تاريخ الاستلام: 2022/09/30

الاقتباس: بايکار، ح، “الاعتراف بالدولة في القانون الدولي، فلسطين وداعش”، دراسات الشرق الأوسط، 14-2 (2022):259-263

“Devlet ne zaman devlet sayılır” sorunsalını Filistin ve IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) örnekleriyle ele alan Dr. Ensar Mutlu, çalışmasını iki bölüme ayırarak okuyucuya ilk bölümde devletin tanınmasıyla ilgili tarihsel, kavramsal ve hukuksal arka plan sunmaktadır. İkinci bölümde ise söz konusu bilgileri yarım asrı aşan bir zamandır devlet olma çabası güden Filistin ve son on yılın en çok büyüyerek devlet olma iddiasına giren ve devlet dışı aktör veya terör örgütü olarak değerlendirilen IŞİD üzerinde somutlaştırmıştır.

Çalışma, Mutlu'nun doktora tezinden esinlenerek hazırlanmıştır. Tezde Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde hâlen devlet statüsü elde edememiş Filistin ve geçici olarak Irak ve Suriye'de devlet ilan eden ve hiçbir devlet tarafından tanınmayan IŞİD'e ek olarak kuzey ile ayrıldıktan sonra devletleşme sürecini tamamlayarak BM ve çok sayıda ülke tarafından tanınmayı başaran Güney

* Hamdullah Baycar: Doktora Adayı, Exeter Üniversitesi-EN, hamdullahbaycar@gmail.com ORCID: 0000-0002-8720-9995

Sudan örneği de yer almıştır. Ancak Güney Sudan örneğinin okuyucunun ilgisini yeterince çekmeyeceği saikiyle kitabe dâhil edilmemiştir.

Yazar, kitabın girişinde isim tartışması yapıp tezde DAES, kitapta ise IŞİD ismini tercih etme nedenini açıklamışsa da aslında “IŞİD” ismi; içinde *Irak* ve *Şam* kelimelerini içerdiği için örgütün “İslam dünyasının halifesi ve tek temsilcisi” olma iddiasıyla bir çelişki içermektedir. Bu tartışmanın kitapta ciddi anlamda yer almaması, bir eleştiri konusu olarak sayılabilir.

Devletlerin tanınması neden önemli, tanınma olmadan gerçekten devlet sıfatı elde edilemez mi? Bu tür soruların cevabını arayan yazar, devletin tanınmasının sembolik değerine ek olarak materyal değerinin ciddi anlam taşıdığını göstermektedir. Uluslararası örgütlere üyeliklerin yanı sıra askerî, ekonomik ve kültürel ilişkiler ağının genişletilmesi söz konusu değerler arasında yer alırken gündelik hayata temas eden kredi anlaşmaları, ticari düzenlemeler ve göç gibi somut olguların da göz ardı edilmeyeceği ortaya çıkmaktadır.

Yazar, devletin tanınmasının ve devletleşmenin tarihsel sürecini anlattığı birinci bölümde 1648’deki Vestfalya Barışı’ndan başlayarak özellikle ABD’nin bağımsızlık süreci ve iki Dünya Savaşını da irdeleyerek Batı merkezli devletleşme sürecini değerlendirmektedir. Bu sürecin detaylı biçimde ele alınması, kitabı güçlü kılan bir yön olarak öne çıksa da Batı merkezli okuma yapılması eleştiriye gerekli kılmaktadır.

Manda ve himaye yönetiminin sona ermesi, Yugoslavya ve Sovyetler Birliği’nin dağılması ile 20. yüzyılda onlarca bağımsız devlet kurulmuştur. Sovyetlerin yıkılmasıyla ortaya çıkan yapıların devletleşme sürecinde nispeten yumuşak geçiş gözlenirse de Yugoslavya’nın dağılmasıyla kurulan devletler ciddi sorunlar yaşamıştır. Kitapta manda yönetimlerinin sona ermesi ve federasyonların dağılmasıyla oluşan yeni devletlerin tanınmasına yönelik sunulan çerçeve ve arka plan yakın siyasi tarihin panoramasını sergilemektedir.

Yazar, Yugoslavya’nın dağılmasıyla ortaya çıkan devletlerarasında özellikle Kosova’ya ihtimam göstermiştir. Kosova, günümüzde pek çok devlet tarafından tanınsa da (ABD, Avrupa Birliği ve NATO üyelerinin birçoğu olmak üzere 115 devlet) Çin, Rusya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İspanya gibi ülkeler tarafından hâlen tanınmamıştır. Kosova’yı özel kılan ise ABD’nin, egemen devlet olan Sırbistan’ın rızasını almadan tanıma eylemine girişmesidir. ABD’nin Şubat 2008’de Kosova’yı tanıma şekli, Rusya’nın da Ağustos 2008’de Abhazya ve Güney Osetya’yı tanınmasına emsal teşkil etmiştir.

Yazar; hukuki, diplomatik ve tarihsel arka planın ardından, son yıllarda gündemden hiç düşmeyen Filistin ve devlet dışı bir aktörün veya terör örgütünün toprak kontrolü sağlayarak devlet ilan edişine şahit olduğumuz IŞİD örneğine eğilmektedir. Filistin’in manda yönetiminden bağımsız bir ülke sta-

tüsüne geçişi beklenirken diasporadan gelenlerle birlikte bölgede yaşayan Yahudilerin nüfusunda belirgin bir artışla iki ülke kurulmasına karar verilmiştir. Ancak bu duruma itiraz eden Filistin tanınma hakkını kaybederken, 1948’de kurulan İsrail BM üyesi olmuştur. Bugün Filistin hâlen gerek içeride gerekse uluslararası platformlarda mücadelesine devam etmektedir. Kitap, Filistin’in manda yönetimi altındayken Yahudilerin kendine ait eğitim, sağlık, hukuk ve hatta paramiliter savunma sistemiyle ikilik oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu ikililik 1948’e kadar gündelik hayatta yaşanmış ve BM’nin de dâhil olduğu bazı öneriler sunulmuştur. 1948 yılının Mayıs ayına kadar tanınmayan iki güç arasında devam eden mücadele, 14 Mayıs 1948’te İsrail Devleti’nin kuruluşunun ilanı ve hemen akabinde ABD’nin *de facto*, altı gün sonra ise SSCB’nin *de jure* tanınması ile rekabet dengesi İsrail lehine değişmiştir.

Günümüz reelpolitikinden bakacak olursak Filistinliler için ödül olarak tanımlanacak BM’nin 1947 tarihli taksim planında Kudüs’ün Filistin’e bırakılmamış olması ve toprak/nüfus dağılımında İsrail tarafının lehine tutum benimsenmesi, Araplar tarafından kabul görmemiştir. Hatta İsrail’in bağımsızlığını takiben Mısır ve Arap Ligi ülkeleri tarafından başlatılan ve bir yıldan daha az süren savaşın ardından Arapların kontrol edeceği topraklar, toplam toprakların %43’ünden %23’üne kadar düşmüştür. Alınan topraklardaki Arap halk hâlen çatışmanın kangreni olan bir kararla yerlerinden edilerek komşu ülkelere ilticaya zorlanmıştır. Böylece söz konusu toprakların da Yahudileşmesi sağlanmıştır.

Tüm süreci ele alan kitap, teması gereği tanınma/tanınmama meselesini sürekli canlı tutmaktadır. Bu anlamda 1964’te Filistin’i temsil etmeyi hedefleyen ve artık Ürdün, Mısır ve diğer Arap ülkeleri tarafından değil de direkt bu yönetim tarafından temsilci sayılan FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) kurulacaktır. FKÖ, 1974’te Arap ülkeleri tarafından Filistin’in tek temsilcisi sayılacaktır. Aslında yazarın daha öncelerde belirttiği Filistin’in tanınma karışıklığı burada da devam etmektedir. FKÖ nezdinde Filistin, BM, İsrail, ABD, AB ve daha pek çok kurum ve devlet tarafından muhatap alınsa da ve hatta birçok ülke tarafından tanınsa da Filistin’in “devlet olma durumu” hâlen tamamen gerçekleşmemiştir. Bu kitabın yayımlanmasından kısa bir süre sonra, Eylül 2022’de Filistin bir kez daha tam üyelik için BM’ye başvurmuş ve uluslararası kamuoyundan destek aramıştır.

BM üyesi olmak ile tanınmak aynı şeyler değilse de BM üyeliği tanınmanın en önemli göstergesi olarak kabul edilmektedir. Kitap, bu konuda Filistin’in BM ile ilişkisini sadece İsrail-Filistin toprak taksimi noktasında işlemekte aynı zamanda Filistin’in önce FKÖ adı altında bazı faaliyetlere daha sonra Filistin adı altında “Üye Olmayan Gözlemci Devlet Statüsüne” geçişini

kronolojik olarak işlemekte ve BM'nin Filistin konusunda ABD tarafından nasıl rehin alındığını gözler önüne sermektedir. BM, Filistin'i her ne kadar tam üye olarak tanımasa da üye olmayan gözlemci devlet statüsündeki devlet teriminin varlığı, Filistin'in aslında bir devlet olduğunu ortaya koymaktadır. Yine Filistin'in pek çok BM alt ve bağlantılı kuruluşlara üyeliğinin önünü açmıştır. Günümüz itibarıyla 137 devlet tarafından tanınan Filistin, gerek BM gerekse de BM dışı birçok kuruma tam üye olmuştur. BM içerisinde Asya Devletler Grubuna ve Batı Asya'nın Ekonomik ve Sosyal Komisyonu örnek olarak verilirken BM dışında Arap Ligi, Bağlantısızlar Hareketi, İslam İşbirliği Teşkilatı ve 77'ler Grubu gibi örgütlere tam üyeliği örnek olarak verilebilir.

Kitabın ikinci vakası olan IŞİD'in hikâyesi tanınma anlamında Filistin'in- kinden oldukça farklılık arz etmektedir. 20. yüzyılın sonlarında 21. yüzyılın başlarında Afganistan ile başlayan ve Irak ile devam eden askerî operasyonlar ve işgaller, yabancılara karşı cihat motivasyonu ile belirli grupları bir araya getirmiştir. 2010'un sonlarında başlayan ve pek çok Arap ülkesinde görülen ve Arap Baharı olarak adlandırılan protestoların zamanla Suriye'de iç savaşa dönüşmesiyle farklı grupların güç kazanmasının önünü açmıştır. Bu süreçte Irak ve Suriye'de Sünnilerin rahatsızlığını kullanarak ortaya çıkan ve kendisini İslam Devleti olarak tanımlayan örgüt, adından da anlaşılacağı üzere devlet olma iddiasında bulunmuştur. Ancak, Filistin'in aksine tanınmak için devletlerle ilişkiye girmemiş ve farklı bir metot uygulayarak devlet olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır. Ancak bu devlet olma durumu bir ulus-devlet ötesinde dünyadaki belki de bütün Müslümanların devleti olma iddiasıdır ki bunun kabul edilebilirliği BM sisteminin öngördüğü ulus-devlet sisteminin çöküşü anlamına gelmektedir. IŞİD'in devlet olup olmama sorunsalı hukuki açıdan BM'nin yanı sıra pek çok devletin terörist örgüt olarak tanımasıyla cevaplan- sa da örgütün azımsanmayacak derecede büyük bir toprak parçasına hâkim olması, IŞİD'in yarı devlet (quasi-state) olarak tartışılabileceğini gündeme getirmiştir.

IŞİD'in tarihsel serüveni ve tanınma/tanınmama arzusu ele alındıktan sonra kitapta devletlerin tanınma kriteri tartışmasına girilmiş ve üzerinde uzlaşılan kriterlerin bulunmamasına rağmen iki varlık karşılaştırılmıştır. Bu kriterlerin bir kısmı Montevideo'da ortaya atılan tanınma kriterleridir. Montevideo'da süreklilik arz eden bir nüfus, sınırları belirli bir bölge, hükûmet ve diğer devletlerle ilişki kurma kapasitesi şeklinde dört unsur üzerinde anlaşılmıştır. Bu maddelerin her birini her iki yapı için çalışan yazar, Filistin ve IŞİD'in Montevideo kriterlerine göre devlet olup olmama durumunu incelemiştir. Örneğin; nüfus konusunda Filistin devlet kriteri taşırken IŞİD'in temsil ettiğini iddia ettiği milletin (İslam ümmeti) bu temsiliyetten haberlerinin veya arzularının

olmaması ve yine kontrol ettiği topraklarda dahi nüfusun kalıcı olup olmaması IŞİD'in nüfus konusunda devlet olamadığına işaret etmektedir.

Toprak konusunda ise Filistin açısından uluslararası hukuk (BM kararları) ve sahadaki realite zorluk oluşturmaktadır. İsrail, Filistin'e ait olması gereken toprakların önemli bölümünü de facto olarak elinde tutmakta veya yönetmektedir. Ancak yazar bu durumun Filistin'in devlet olma vasfına hanel getirmedini savunmaktadır. IŞİD ise tartışmalı, iki veya daha çok tarafın üzerinde anlaşmadığı toprak parçası anlaşmazlığından öte dünyanın neredeyse hiçbir ülkesinin mevcut sınırlarını tanımamakta ve mevcut uluslararası sistemi geçersiz saymaktadır. Hükümet ve diğer ülkelerle ilişki kurma kapasitesini de farklı kriterlere karşılıklı işleyen yazar Filistin veya IŞİD'in devlet olma veya olmama durumunu günümüzün kabul gören normal ile açıklamıştır.

Uluslararası ilişkiler disiplini ve uluslararası hukuk nezdinde devletin tanınmasının önemini ve sürecinin ayrıntılı ve örneklerle işlendiği kitapta yazarın hukuk geçmişi ve birikiminin önemli perspektifler ve analizler sunmasına ciddi katkı sağladığı görülmektedir. Yazar bu sürecin karmaşıklığına değinse de siyasetin ve gücün önemini ihmal etmiştir. Ulus-devlet sistemine entegre olmak isteyen Filistin örneği ile bu sistemi tamamen reddeden IŞİD örneğinin çalışılması kitaba zenginlik katmış gibi gözükse de aslında çoğu açıdan benzemez bu iki vakanın neden beraber seçildiği izaha ihtiyaç duymaktadır. Doktora tezinden uyarlanmış olan kitap devlet tanınması ve devletleşme süreciyle ilgilenen araştırmacılar için tavsiye edilmekle beraber özellikle kitabın birinci bölümünü oluşturan genel tarih ve konsept tartışmasının Batı merkezli bir tarih anlatım olduğu gerçeği göz önünde tutulmalıdır. Her ne kadar işlenen iki vaka Batı dışı vakalarsa da Batı tarihi ve kurumlara yaklaşım daha eleştirel olabilseydi kitap daha da anlamlı olabilirdi.

İŞİD Nasıl Savaşır: Irak, Suriye, Libya ve Mısır'da Askerî Taktikler

Omar Ashour, Edinburgh, Scotland, UK: Edinburgh University Press, ISBN: 9781474438223, s. 256, £14.99.

Değerlendirmeyi Yapan: Yusuf Can Ayaz*

Geliş tarihi: 10/06/2022

Kabul tarihi: 10/06/2022

Atıf: Ayaz, Y., "İŞİD Nasıl Savaşır: Irak, Suriye, Libya ve Mısır'da Askerî Taktikler", Ortadoğu Etütleri, 14-2 (2022): 265-268

How ISIS Fights: Military Tactics in Iraq, Syria, Libya and Egypt

Omar Ashour, Edinburgh, Scotland, UK: Edinburgh University Press,

ISBN: 9781474438223, p. 256, £14.99.

Reviewer: Yusuf Can Ayaz

Received: 10/06/2022

Accepted: 10/06/2022

Citation: Ayaz, Y., "How ISIS Fights: Military Tactics in Iraq, Syria, Libya and Egypt", Middle East Studies, 14-2 (2022): 265-268

كيف يحارب داعش: التكتيكات العسكرية في العراق وسوريا وليبيا ومصر

عمر عاشور، ادنبره، اسكتلندا، المملكة المتحدة: منشورات جامعة ادنبره، ISBN: 9781474438223، جنيه استرليني. 14.99. عدد الصفحات 256

المحرر: يوسف جان أياز

تاريخ القبول: 2022/06/10

تاريخ الاستلام: 2022/06/10

الاقتباس: أياز، ي.، "كيف يحارب داعش: التكتيكات العسكرية في العراق وسوريا وليبيا ومصر"، دراسات الشرق الأوسط، 14-2 (2022): 265-268

Ortadoğu'da birden fazla ülkede alan hâkimiyetine varacak ölçüde kontrol sağlayan terör örgütü Irak Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) ele alındığı eserde, spesifik olarak İŞİD'in askerî taktikleri incelenmektedir. Yazar konuyu askerî taktikler odak noktasından ele almış olmasına rağmen, farklı perspektiflerden de bakarak sosyolojik, politik, ekonomik çıkarımlarla varsayımlarını güçlendirmektedir. Bu çerçevede yazar, kitabın ilk bölümünde temel taktikleri tartışmış, ikinci bölümünde Irak'ta, üçüncü bölümünde Suriye'de, dördüncü bölümünde Libya'da, beşinci bölümünde Mısır'da İŞİD'in savaş tarzını incelemiş ve altıncı bölümde İŞİD'in sahip olduğu taktiksel avantajları değerlendirmiştir.

Yazar, İŞİD'in temel taktiklerini tartıştığı ilk bölümde birkaç yıl boyunca birden fazla devlete karşı savaşırken özellikle Irak ve Suriye'de geniş alan hâ-

* Yusuf Can Ayaz: Doktora Öğrencisi, Polis Akademisi-TR, yusufcanayaz9@gmail.com ORCID: 0000-0002-1483-2866

kimiyeti kurmasını örgütün dayanıklılığına bağlamaktadır. Bu durum yazarın bahsettiği gibi örgütün dayanıklılığıyla ilişkili olsa da kapasite bakımından IŞİD'in dayanıklılığı bu mücadeleyi açıklamak için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle örgütün özellikle bölge halkını sosyolojik olarak iyi okuduğunu ve örgütün, askerî dayanıklılığının yanı sıra ideolojik doktrininin kuvvetli olduğunu da göstermektedir. Örgütü nicelik bakımından inceleyen yazar Haşdi Şabi ve Peşmerge de dâhil olmak üzere Irak güvenlik güçleri, Uluslararası Koalisyon gibi birçok askerî birime dayalı verileri kullanarak "1 IŞİD'li teröriste karşı ortalama 10 asker" düştüğünü belirterek gayri nizami harp yöntemlerinin savaşı uzatmak konusundaki başarısına dikkat çekmiştir. Ayrıca yazar, 20. yüzyılın son çeyreğinde ayaklanma hareketlerinin silahlı mücadeleyi yürütme konusunda yakaladıkları başarıları örneklendirerek IŞİD'e karşı mücadelenin yürütülmesini sağlam temeller üzerinden değerlendirmiştir. Bu çerçevede, ayaklanma ve ayaklanmaya karşı koyma literatüründen faydalanarak bu hareketlerin, halk tabanında popülaritesi genişledikçe başarıya daha fazla yaklaştıklarına işaret etmiştir. Yazar IŞİD'in bu stratejiyle, kitabın yazıldığı 2021 yılı itibarıyla yok edilememesinin yanı sıra kendisini yenileyerek Mozambik ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti gibi ülkelerde de kendisine yer bulduğunu belirterek konvansiyonel ordulara karşı nispeten zayıf olan bu tip yapıların, taktik ve stratejik olarak; bölge halkının etkisizliği, ayaklanmacının yaratıcılığı ve uygun stratejik etkileşimler sayesinde güç kazandıklarını belirtmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Irak'ta IŞİD varlığına dikkat çeken ve IŞİD'e karşı verilen mücadeleyi değerlendiren yazar, 2014 yılı öncesinde de Irak'ta radikal unsurların varlık gösterdiğini ve bu durumun, başta militan kaynağı olmak üzere IŞİD'e çeşitli avantajlar sunduğunu belirtmektedir. Eserde kendi topraklarının tamamında otoriteyi sağlayamayan ve mezhepsel olarak bölünmüş olan Irak'ın, IŞİD'in stratejilerinin uygulanması için örgüt tarafından uygun bir bölge olarak görüldüğü saptanmaktadır. IŞİD'in uzun soluklu varlığını; örgüt içi düzenlemelerin örf ve ihtiyaçlara göre yapılması, farklı coğrafi bölgelerden militan temin ederek süreklilik sağlanması, IŞİD'e bağlı grupların özgüven seviyelerinin yüksek olması gibi değişkenlere bağlayan yazar, Uluslararası Koalisyon ve Irak güvenlik güçlerinin çabalarıyla IŞİD'in 2016 yılından sonra savunma pozisyonuna geçtiğini belirtmektedir.

IŞİD'in Suriye'deki faaliyetlerinin ele alındığı üçüncü bölümde, Suriye iç savaşının başladığı 2011 yılından 2013'e kadar askerî hareketlilik içerisinde yer alan militanların, 2014 yılında IŞİD'in sıçramasına giden süreçte etkili oldukları belirtilmektedir. Dolayısıyla eserde, Suriye iç savaşının IŞİD için uygun zemin hazırladığına dikkat çekilmektedir. Bu süreçte yapılan faaliyet-

lere değinen yazar, militanların; istihbarat toplama, benzer ideolojik altyapıya sahip örgüt ve kişileri örgüte kazandırma, yağma, muharebe deneyimlerine sahip kişilerle operasyonları yönetme, askerî beceri ve yöntemler hususunda gerçekleştirilecek transferi güçlendirmek ve bilgi yayımını kolaylaştırmak gibi konularda gelişme kat ettiklerini belirtmektedir. Bu sayede IŞİD'e bağlı teröristlerin kısa sürede tüfekten tanka kadar konvansiyonel silah yağmalayarak askerî kapasitesini arttırdığını belirten yazar, teröristler tarafından kurulan atölyelerde sivil araçların askerî amaçlarla kullanımı için çalışmalar yapıldığını aktarmıştır. Bu maksatla kamyonetlere obüs yerleştirildiğini ifade etmektedir. Yazar bu taktik yöntemleri IŞİD'e yönelik örneklerle aydınlatmasına rağmen örgütün, bu düşünce modeline nasıl sahip olduğuna ilişkin yeterli saptama yapmamıştır. Nitekim bu yöntem IŞİD'in öğrenen bir örgüt olduğunu göstermekte ve örgütün, savaş alanında yaşanan gelişmeleri yakından takip ettiğini göstermektedir.

Libya'da IŞİD varlığının değerlendirildiği dördüncü bölümde, 22 Haziran 2014'te Derne'de yer alan İslami Gençlik Şura Konseyi adı verilen yerel örgütün IŞİD'e bağlılığını açıklamasıyla Libya'da IŞİD etkisinin başladığı belirtilmektedir. Yazar, İkinci Libya İç Savaşı'na (2014-2020) denk gelen bu bağlılık hamlesinin, savaş konjonktüründen hareketle uygun zemin bulunduğunu öne sürmektedir. Yazar, IŞİD'in Libya'daki askerî modelini Suriye ile özdeşleştirmekte ve birey/grup odaklı yaklaşımlarla benzer ideolojiye sahip toplulukları bünyesine dâhil ettiğini, rejime ait araçları yağmaladığını, Libya dışından savaş tecrübesine sahip teröristleri bölgeye gönderdiğini, özellikle taktik gelişmelerin transferi için bilgi paylaşımını sağlamaya çalıştığını tespit etmiştir.

Mısır'da IŞİD varlığının incelendiği beşinci bölümde özellikle 2016 yılının ilk altı ayında Mısır'da saldırılarını yoğunlaştıran IŞİD'in, Sina merkezli saldırılar düzenlediği ve bu bölgedeki Mısır kuvvetlerinin gücünü azaltmak için farklı bölgelerde eylemlere giriştiği saptanmıştır. Bölgede kullanılan bazı yerel teröristlerin önceki süreçte Irak'ta Ebu Bekir el-Bağdadi ile tanışmış olduğunu belirten yazar, ideolojik bağa dikkat çekmekte ve IŞİD'in bölgede yerel radikal İslamcı unsurları bünyesine kattığına işaret etmektedir. Ancak buna karşın Mısır'ın tarihsel olarak gayri nizami harp yöntemlerine aşina olduğunu ve Suriye ve Libya gibi ülkelere nispeten Mısır'da devlet otoritesinin tesis edilmiş olduğunu vurgulamaktadır. Bu doğrultuda 2013 yılında darbe ile hükûmeti ele geçiren yönetimin, IŞİD'e karşı güçlü olduğu vurgulanmaktadır. Bu çerçevede Kahire'nin Sina'daki mücadelesini; baskı, istihbarat/muhbir ağı ve propaganda olmak üzere üç temel üzerine inşa ettiğinin altını çizmektedir.

2020 yılına gelindiğinde IŞİD'in neredeyse ele geçirdiği tüm kontrol alanlarını kaybetmesi IŞİD'i zayıflatmış ve örgütün, kendisinden önce var olan benzer ideolojik eğilimlere sahip birçok örgüt gibi kapasitesini yitirmesine sebep olmuştur. Yazar, esere ilişkin genel değerlendirmelerinde taktik yenilikler açısından örgütün dinamik yapısına işaret etmektedir. Bu doğrultuda örgütün güçlü yönlerinin operasyonel düzeyde ihtiyaca uygun hiyerarşik sistem ve taktik düzeyde esnek örgüt yapısı olduğunu ortaya koymaktadır. IŞİD'in faaliyet gösterdiği bölgeyi iyi okuyarak devşirdiği yerel insan gücünün savaş yöntemleri ve istihbarat desteği bakımından örgüte önemli katkıları olduğunu vurgulayan yazar, eserin farklı kısımlarında bu yerel insan gücünün kullanımının bölge halkı tarafından örgütün kabul edilebilirliğini arttırdığını ve halk tabanını etkilediğini tespit etmiştir. Bunun ötesinde örgütün moral gücünün uzun soluklu bir mücadele verebilmesini kolaylaştıran bir unsur olduğunu belirten yazar, moral güce ilişkin saptamalarını, geleneksel savaş alanındaki çalışmalarıyla bilinen Carl von Clausewitz'e dayandırarak IŞİD'in moral gücünün, örgütün faaliyetlerinin üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Bu moral değer in örgütün dağılma sürecinde de etkili olduğunu belirten yazar, dağılma sürecinde birbirinden ayrılan teröristlerin birbirleriyle olan irtibatlarını sürdürerek devam ettirdiklerini tespit etmiştir. Bu çerçevede bölgesel konjonktürü kullanarak kendisine alan açan IŞİD'e karşı mücadelede silahlı mücadele, lojistik bağlantıların kesilmesi, istihbarat desteği gibi temel unsurların yanı sıra örgütün, bölgedeki halk tabanından destek bularak insan kaynağı sağlamasının engellenmesi için marjinalleştirilmesinin gerektiğine de vurgu yapmıştır.

Ortadoğu

E t ü t l e r i

YAZIM KURALLARI

WRITING RULES / شروط النشر

Yazım Kuralları

Dergiye gönderilen makaleler, dipnotlar dahil en az 5000 en fazla 10000 kelime olmalıdır. Kitap değerlendirmeleri en az 1000 en fazla 2000 kelime olmalıdır. Türkçe veya İngilizce makalelerde her iki dilde de maksimum 250 kelimelik özet, makale başlığı ve 5 adet anahtar kelime bulunmalıdır. Arapça makalelerde ise bu bilgilerin en az bir farklı dilde olması gerekmektedir. Türkçe veya İngilizce makalelerin Arapça özet, başlık ve anahtar kelimeler dergimiz tarafından gerekli çeviri işleminin ardından eklenecektir.

Yazılar, MS Word formatında, Times New Roman karakterinde, 12 punto yazı tipi boyutu ve tek satır aralığı sayfa yapısı ile yazılmalıdır. Kenarlıklar iki kenara yasla biçiminde, paragraflar ise 1 cm olacak şekilde düzenlenmelidir. Baskı kalitesi açısından, metin içerisinde kullanılan resim, tablo veya benzeri görsellerin metin dosyası haricinde, etiketlenmiş (resim nu, sayfa nu, vs,) ayrı bir dosyada gönderilmesi tavsiye edilmektedir.

Dergimizde Chicago (dipnot) atıf ve kaynakça yöntemi kullanılmaktadır. Aşağıda belirtilen hususlardan farklı bir atıf veya kaynakçanın kullanılacak olması halinde https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-1.html linkinde bulunan kurallar esas alınacaktır. Dipnotlar 10 punto yazı tipi boyutu ve tek satır aralığıyla yazılmalıdır. Makale sonunda, yararlanılan kaynaklar, "Kaynakça" başlığı ile verilmelidir (İngilizce makalelerde "Bibliography" kullanılmalıdır). İnternet kaynakları da ayrı bir başlık olarak yazılmalıdır.

Not: Atıf ve kaynakça yönetimiyle ilgili detaylı bilgi için dergi web sayfasındaki Yazım Kuralları sekmesini ziyaret edin. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ortetut/writing-rules>

Authors' Guideline:

Manuscripts submitted for consideration by the Journal must follow the style given below;

The manuscripts should not be submitted simultaneously to any other publication, nor may they have been previously published elsewhere, in Turkish, English or Arabic.

Articles submitted to the journal of Middle Eastern Studies, should be original contributions and should not be published previously or should not be under consideration for any other publication at the same time.

If another version of the paper is under consideration by any other publication, or has been, or will be published elsewhere, authors should inform the journal editors at the time of submission.

Articles should be between 5,000-10,000 words including footnotes and bibliography. Book reviews should be between 1000-2000 words. Commentary should be between 3000-5000 words including footnotes.

Articles should include Turkish, English or Arabic max. 250 words abstract and at least 5 keywords in origin language (if different than Turkish) and in addition in Turkish.

All quotation are preferred as “Chicago Style” in our journal.

Authors bear responsibility for their contributions. Statements of fact or opinion appearing in Middle Eastern Studies are solely those of the authors and do not imply endorsement by the journal.

Style:

Papers should be written in a considerable level of academic Turkish, English or Arabic.

Manuscripts should be typed using Microsoft Word document file, in Times New Roman and 1 space. 12 font should be used within text while 10 font should be preferred for footnotes.

References should be given both in the footnotes and in the bibliography. Reference style must conform to the Chicago Manual of Style. Please see the style for examples.

The section should be titles and subtitles in the manuscripts. (i.e. Introduction, Title, Subtitle xxx, etc.)

If there are any tables, graphs and figures, they have to be included in the submitted main text file. Graphs and figures should be in one of the usual formats, at best in GIF or BMP format.

The tables, graphs and figures should be numbered consecutively for each and should match the same numbering used in the text.

Note: For more detailed information about citation and bibliography management, visit the Writing Rules tab on the journal’s website. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ortadogu-etut/writing-rules>

شروط النشر

يجب ألا تقل البحوث المرسلة بما فيها الحواشي عن 5000 كلمة وألا تزيد عن 10000 كلمة.

وينبغي ألا تقل مراجعات الكتب عن 1000 كلمة وألا تزيد عن 2000 كلمة.

بالنسبة للمقالات باللغتين الإنجليزية والتركية فيجب أن تحتوي على ملخصات الأكثر 250 كلمة وتضم عنواناً و5 كلمات مفتاحية.

أما بالنسبة للمقالات باللغة العربية فيجب أن يكون الملخص والكلمات المفتاحية بلغة واحدة مختلفة على الأقل (الإنجليزية أو التركية).

أما الملخص والعنوان والكلمات المفتاحية للمقالات باللغة التركية أو الإنجليزية فسيتم ترجمتها إلى اللغة العربية من قبل مجلتنا وإضافتها.

يجب أن تكون الكتابات منسقة في ملف مايكروسوفت وورد (MS Word)، وبنوع خط تايمز نيو رومان (Times New Roman)، وحجم خط 21 وبتباعد سطر واحد بين الأسطر. كما يجب أن تكون الحدود منسقة بشكل محاذاة من الطرفين وأن تبدأ الفقرة بعد 1 سم. أما بالنسبة لجودة الطباعة فيفضل أن يتم وضع الصور والجدول أو الرسومات المشابهة التي تم استخدامها داخل النص في ملف مختلف ملحق (رقم الصورة والصفحة إلخ).

يتم استخدام طريقة شيكاغو (Chicago) للاقتباس والحواشي والمصادر. وفي حال استخدام اقتباس أو مصادر غير المذكورة أدناه فيجب اتباع القواعد الموجودة في الرابط التالي:

https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-1.html

يجب أن يتم كتابة الحواشي بحجم خط 01 وبتباعد سطر واحد بين الأسطر، وفي نهاية المقالة ينبغي كتابة معلومات «المصادر» للمصادر التي تم الاستفادة منها (يتم كتابة عنوان «Bibliography» في المقالات باللغة الإنجليزية). ويتم استخدام عنوان منفصل للمصادر من الإنترنت.

ملاحظة: للحصول على معلومات تفصيلية عن إدارة الاقتباس والمصادر، قم بزيارة قسم شروط النشر

Turgay DEMİR

Terör, Otonomi ve Aktörlük: PYD ve Sivil Savaş Kaynaklı Siyasal Fırsatların Kullanımı

Terror, Autonomy and Actorship: The PYD and Utilization of the Political Opportunities of A Civil War

الإرهاب والحكم الذاتي ولعب دور فاعل: حزب الاتحاد الديمقراطي واستغلال الفرص السياسية الناجمة عن الحرب الأهلية

Muharrem Hilmi ÖZEV & Zuleykha KAZIMOVA

Bilateral Relations of Russia with Eastern Mediterranean Countries in Terms of Soft Balancing Concept

Yumuşak Dengeleme Kavramı Açısından Rusya'nın Doğu Akdeniz Ülkeleriyle İkili İlişkileri

علاقات روسيا الثنائية مع دول شرق البحر المتوسط من حيث مفهوم التوازن الناعم

Nazlı KAZANOĞLU

Göç ve Girişimcilik: Mali Olmayan Müdahalelerin Suriyeli Girişimciler Üzerindeki Etkisi

Migration and Entrepreneurship: The Impact of Non-Financial Interventions on Syrian Entrepreneurs

الهجرة وريادة الأعمال: تأثير التدخلات غير المالية على رواد الأعمال السوريين

Mehmet DUMAN & Murat KASIMOĞLU & Server Sevil AKYÜREK

A New Global Leadership Paradigm In The 21st Century

21. Yüzyılda Yeni Bir Küresel Liderlik Paradigması

نموذج القيادة العالمية الجديد في القرن الحادي والعشرين

Hamdullah BAYCAR

Uluslararası Hukukta Devletin Tanınması Filistin ve IŞİD

Recognition of State in International Law Palestine and ISIS

الاعتراف بالدولة في القانون الدولي، فلسطين وداعش

Yusuf Can AYAZ

IŞİD Nasıl Savaşır: Irak, Suriye, Libya ve Mısır'da Askerî Taktikler

How ISIS Fights: Military Tactics in Iraq, Syria, Libya and Egypt

كيف يحارب داعش: التكتيكات العسكرية في العراق وسوريا وليبيا ومصر

Mustafa Kemal Mah.
2128. Sok. No:3 Pk: 06510
Çankaya / Ankara

+90 850 888 15 20

+90 312 430 39 48

info@orsam.org.tr

www.orsam.org.tr